

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

18) Anden behandling af lovforslag nr. L 124:

Forslag til lov om sammenlægning og nedlæggelse af seminarier.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 29/11 88. Første behandling 6/12 88. Betænkning 9/12 88).

Der var stillet 17 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

19) Anden behandling af lovforslag nr. L 125:

Forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til Den Frie Lærerskole og Det Nødvendige Seminarium.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 29/11 88. Første behandling 6/12 88. Betænkning 9/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden:

Inden vi starter forhandlingen, skal jeg oplyse, at fru Helle Degn på Socialdemokratiets vegne over for mig har rejst spørgsmålet, om der er den fornødne identitet mellem det fremsatte forslag til lov om sammenlægning og nedlæggelse af seminarier og lovforslaget, som det vil fremstå ved en vedtagelse af nogle af de ændringsforslag, der er stillet af undervisnings- og forskningsministeren.

Ved bedømmelsen af, om der foreligger den tilstrækkelige identitet, må der foretages en konkret vurdering af ændringsforslagenes forhold til det fremsatte lovforslag i henseende såvel til formål som til indhold.

Jeg har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at indstillet til Tinget, at ændringsforslagene afvises i henhold til forretningsordenens § 16, stk. 3. Denne holdning er i overensstemmelse med hidtidig praksis, hvorefter formanden kun indstiller et forslag til afvisning i henhold til § 16, stk. 3, når det klart er i strid med grundloven.

Jeg skal også oplyse, at jeg har modtaget en liste med underskrift af 17 medlemmer, der har ønsket afstemning om ændringsforslagene ved navneopråb.

I den forbindelse skal jeg sige, at vi jo har etableret det elektroniske afstemningsanlæg på den måde, at man kan se, hvordan hver enkelt har afgivet stemme. Det er derfor min hensigt at foreslå, at afstemningen foregår på sædvanlig vis, dvs. ved brug af det elektroniske afstemningsanlæg. Men jeg vil samtdige foranledige, at afstemningsresultaterne med navns nævnelser optages i Folketingstidende.

Dette forslag vil jeg følge, medmindre der bliver begæret afstemning om det. Begæres der afstemning om formandens forslag? (Ophold). Det er ikke tilfældet.

Så fik vi afklaret disse to ting, og vi kan gå til forhandlingen om de to lovforslag, nr. L 124 og nr. L 125.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Anna-Marie Hansen (S):

Det har været en utrolig oplevelse at følge det kyniske spil om seminariernes fremtid, som har fundet sted, siden vi behandlede undervisningsministerens forslag om besparelser på området.

Faktisk står vi i dag med et helt nyt forslag, hvor seminarier, der ikke i første omgang var udpeget som ofre, pludselig trækkes ind i det politiske pokerspil, forligspartierne har spillet i nattens mulm og mørke. Hele processen har været kaotisk og planløs.

[Anna-Marie Hansen]

Det er velfungerende og efterspurgt uddannelsesinstitutioner, der nu skal lide for besparelsernes skyld. Sigtet med disse besparelser kan let falde til jorden, når netop progressive og initiativrige uddannelsesinstitutioner nedlægges eller sammenlægges hen over hovedet på motiverede og engagerede medarbejdere.

Pædagogisk udvikling og faglig udvikling med henblik på løsning af nye opgaver i fremtidens skole og løsning af vort samfunds andre store uddannelsesmæssige udfordringer skal ses i sammenhæng med de betingelser, der bydes medarbejdere i ændrings- og udviklingsperioder. Skrivebordsplanlægning og udtænkte strategier gør det ikke alene. Drivkraften er mennesker, og forandring bør ske på menneskelige vilkår i en demokratisk proces.

Man kan undre sig over mange ting i denne sag. Først lægger ministeren op til en regional vurdering ud fra nogle meget stramme kriterier. Så kommer der et oplæg fra disse udvalg, der reelt er taget som gidsler i ministerens spil, og hvis arbejde har udløst et lokalt politisk opgør med følelsesmæssige slåskampe og modstridende lokalpolitiske og uddannelsespolitiske interesser.

Ministeren ændrer så lidt i sine overvejelser og fremsætter et forslag her i Folketinget. Ministeren har ved gentagne lejligheder prist de lokale afgørelser i høje toner og udtrykt, at ministeren ved, hvor stor uddannelsesmæssig, kulturel og økonomisk betydning man i et lokalt samfund tillægger seminarierne.

Efter lange forhandlinger med en række partier ender vi nu med noget helt andet. De regionale udvalgs udtalelser og beslutninger betyder ikke noget mere. Afstemninger i lokalområder betyder ikke noget mere. Uddannelsespolitiske argumenter har hele tiden betydet meget lidt. Hvad medarbejderne på seminarierne mener, har været en biting i hele denne kaotiske og planløse proces.

Hvor blev kriterierne fra skitseforslaget af? Hvor blev kriterierne fra nr. L 124 af, hr. minister? Hvilke principper styrer egentlig det her? Vi har hele tiden sagt, at det bestemt ikke er overordnede politiske hensyn, der har vejet tungt. Men når ikke engang de ting, ministeren selv påstår at lægge vægt på, tæller, så er vi langt ude. Hvad betyder det, at de unge rent faktisk søger nogle seminarier frem for andre? Åbenbart ingenting. Flere af de nedlæggelses-

truede seminarier har endog meget høje søgningstal. Det bekymrer ikke ministeren.

Der er heller ikke nogen linje, når det gælder bygningsstandard og investeringsbehov, i en eventuel modernisering. Her nedlægger man nye seminarier. Uanset hvordan man betragter sagen, er der ingen klar linje, bortset fra det gode princip der ligger i den amtsvise fordeling af seminariepladserne.

Nej, hen over hovedet på de regionale udvalg, som man bad se på sagen, hen over hovedet på seminarierne og på medarbejderne og de studerende fælder flertallet øksen som landets højeste domstol og afsiger en meget vilkårlig dom.

Jeg vil gerne bede undervisningsministeren begrunde dette, ikke ud fra nogle snævre finanspolitiske hensyn, men beskrive de uddannelsesmæssige og de uddannelsespolitiske perspektiver. Har man overhovedet bekymret sig om fremtidens lærerbehov? Nej, man har slet ikke villet inddrage spørgsmålet om fremtidens folkeskole, om det stigende behov for lærere til voksenuddannelse m.m. Det er uddannelsespolitik, og det mangler i lovforslaget og endnu mere i forligsskitsen.

Jeg tror, at der overalt i seminarieverdenen er skuffelse. Nogle seminarier kan i første omgang ånde lettet op. Andre blev pludselig kastet på besparelsesbålet. Men uanset hvad, så tror jeg, at seminarierne er skuffede over, at hensynet til det faglige og pædagogiske arbejde og til igangværende udviklingsprojekter helt er ude af billedet.

Der er grund til at anmode undervisningsministeren om at leve op til sin titel og undlade at fungere som en reservefinansminister. Det kan hverken regeringen eller uddannelsesinstitutionerne eller brugerne være tjent med. Det er ikke en afviklingsminister, vi skal have. Landet har brug for en udviklingsminister.

Socialdemokratiet mener, at der på landets seminarier findes faglige og pædagogiske ressourcer til at gå ind i løsningen af de mange uddannelsesmæssige opgaver, vort samfund har så hårdt brug for løsning af. Der bliver behov for flere lærere til at undervise vore børn. Allerede midt i 1990'erne vil mange af de nuværende lærere nå pensionsalderen. Der er brug for lærere til at undervise voksne. Disse lærere har brug for gode pædagogiske kundskaber for at motivere og inspirere voksne, der på et tidligt tidspunkt har forladt skolen.

[Anna-Marie Hansen]

Der er allerede og vedbliver at være stort behov for efteruddannelse af lærere, hvis lærere skal løse de opgaver, der findes i skolen i dag og i fremtiden. Udviklingen i samfundet viser behov for kultur- og fritidsaktiviteter i lokalsamfundene, hvor igangsættere vil få stigende betydning.

Søgningen til læreruddannelsen er stigende inden for de senere år. Der blev afvist ca. 900 ansøgere i 1988. Arbejdsløsheden har været minimal, og i dag er der lærermangel i en række områder i landet. Grundlaget for en fornuftig seminariestruktur findes i virkelighedens verden. Erfaringer og viden herfra bør danne grundlaget for politiske beslutninger vedrørende uddannelsespolitiske spørgsmål.

Man kan flytte spor, man kan forandre, man kan udvikle, man kan samordne og rationalisere. Man kan koordinere og samordne undervisningsopgaver uddannelsesinstitutionerne imellem. Man kan fjerne uhensigtsmæssige og forældede arbejdsgange. Man kan faktisk gøre det, der synes at være umuligt. Men det kan kun lykkes, når medarbejderne er aktive deltagere i forandringsprocessen, og når medarbejderne på demokratisk vis har medindflydelse på egen arbejdssituation og oplever trykthed i ansættelsen.

Forandringer tager tid, og hvis vi i Folketinget skal nedlægge eller sammenlægge lærerseminarier, er det vigtigt, at det foregår på en rimelig måde af hensyn til de berørte. Derfor må det nuværende forligsforslag af bordet, og uddannelsespolitiske kriterier bør diskuteres som grundlag for saglige beslutninger, der bygger på demokratiske og anstændige politiske principper.

Der er et identitetsproblem i det indgåede forlig: tre seminarier er slet ikke nævnt ved første behandling. Derfor ønsker vi, at der bliver fremsat et nyt lovforslag, der bygger på faglige og pædagogiske overvejelser og ikke udelukkende på et snæversynet og kortsigtet økonomisk grundlag.

I Socialdemokratiet er vi parat til at drøfte alternative muligheder med henblik på besparelser og indgå i forhandlinger om utraditionelle og nye løsninger ud fra en helhedsplan for den fremtidige læreruddannelsespolitik.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg takker for udnævnelsen til reservefinansminister. Jeg har opdaget, at det er vi alle i denne regering, og det er vi stolte af, og det mener vi er nødvendigt.

Op så konstaterer jeg, at der er uenighed mellem Socialdemokratiet og Folketingets formand om identitetsproblemet. Jeg vil gerne i den anledning oplyse, at i det oprindelige forslag var nævnt 18 seminarier, og forslaget, som det nu ser ud efter forliget, holder sig inden for disse 18 med undtagelse af ét enkelt punkt. Det kan man vist ikke kalde at ændre identiteten. I øvrigt lyder teksten i § 1:

»Undervisningsministeren bemyndiges til at gennemføre følgende plan for sammenlægning og nedlæggelse . . .«.

Man kan vel ikke sige, at man ændrer identiteten, når der nævnes 18 seminarier og man kun på ét punkt går uden for den række.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Den ene bemærkning til undervisningsministeren: Baggrunden for, at Socialdemokratiet ønsker, at Folketingets Præsidium skal tage stilling til, om der er et identitetsproblem her, er selvfølgelig, at tre af landets største, mest vel fungerende, mest fremadrettede seminarier over en nat i Ekstra Bladet næsten morgen skal læse, at de er inddraget til slagtning. Det er en uanstændig behandling af mennesker, der har deres daglige arbejde på et af Danmarks store offentlige områder, nemlig hele vores undervisningssektor. Det er uanstændigt, og jeg synes, det er pinagtigt, at regeringen betjener sig af den slags fremgangsmåder.

Jeg kan godt forstå de mennesker, der er forargede over, at deres institution ikke får det, som alle andre institutioner får: mulighed for at fremføre deres synspunkter og argumenter ved en første, anden og tredje behandling i det danske Folketing. Det skal snydes og luskes igennem.

Jeg kan forsikre undervisningsministeren for, at lykkes det ham at komme igennem med denne beslutning, vil Socialdemokratiet, når vi kommer til regeringsmagten igen, omgøre den.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg gør opmærksom på, at der er taget stilling til identitetsproblemet. Det har Folketingets formand meddelt her fra talerstolen.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Nu er der ikke nogen, der lukker seminarier for deres fornøjelses skyld. Baggrunden for, at det overhovedet er kommet på tale, er naturligvis, at der er overkapacitet.

Det er nemt for Socialdemokrater, SF'ere m.fl. at gå rundt og sige, at det er det forkerte valg eller de forkerte, der er valgt ud. Det er nemt at sige, og det er sikkert også populært mange steder. Må vi andre dog så ikke få at vide, om der – det kan da ikke udelukkes – måske er nogle, det kan man altid diskutere, der var mere velegnede til lukning? Må vi dog ikke bede den socialdemokratiske ordfører eller fru Helle Degn sætte navn på? Kom og sig: Det og det seminarium af dem, der er foreslået nu, ønsker vi at bevare, mod at man til gengæld lukker det og det.

Det andet er hykleri, så det basker. Man forsøger at foregøgle befolkningen, at man ser positivt på nogle ændringer, men i det øjeblik der skal træffes en beslutning og der skal sættes navn på, kravler man ned i et musehul.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Der er noget, hr. Dohrmann ganske har misforstået. Der er ikke nogen, der har gået rundt i terrænet og har peget navne ud, af den simple grund at man føler, at det område her er behandlet så sjofelt, at man – det vil hr. Dohrmann kunne se af SF's ændringsforslag – mener, at dette Folketing bør besinde sig på, hvad det er, man har foretaget sig.

Derfor har vi stillet forslag om, at de 12 dage, som forretningsordenen rummer mulighed for, bør Folketinget og Folketingets Uddannelsesudvalg give sig selv som den tid, hvor vi afsøger, om det er korrekt, at det er de seminarier, som f.eks. har dårlige bygninger, Folketinget nu indstiller til lukning. Vi synes, at det ville være en værdig måde for Folketinget at behandle dette store område på, som har været igennem så mange rystelser i de seneste år.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

For det første skal jeg sige, ikke direkte til hr. Dohrmann, men i al almindelighed om hr. Dohrmanns tilstedeværelse og optræden på

denne scene i denne sag, at jeg synes, det er pinagtigt, at den borgerlige regering, denne smalle regering baserer Danmarks uddannelsespolitik på Fremskridtspartiets deltagelse, som kun har ét formål med deres uddannelsespolitik: planløshed.

De siger rundt omkring i de debatter, jeg har deltaget i på flere af landets store seminarier, at vi lige så godt kunne lukke alle lærerseminarierne. Så kunne vi lukke dem op igen, når vi havde brug for dem. Det er Fremskridtspartiets udgangspunkt for en uddannelsespolitisk og en seminariepolitisk plan.

Jeg kan ikke forstå, at regeringen er sunket så dybt, at den nu er nødt til at basere sig på Fremskridtspartiets stemmer i denne for Danmark og for undervisningsverdenen så vigtige sag.

Så spørger hr. Dohrmann mig, om man må få at vide, hvad Socialdemokratiet vil lukke. Socialdemokratiet vil ikke deltage i sådan et offentligt pingpongspil om meget betydningsfulde institutioner. Vi vil meget gerne deltage meget aktivt og konstruktivt i en uddannelsespolitisk dialog om, på hvilken måde vi sikrer en fornuftig uddannelse af lærerne i de kommende år, med hvilken størrelse og hvor.

Der er ingen plan i det, der er foregået nu. Det er det, landet er oprørt over, og det burde også hr. Dohrmann kunne finde ud af. Der er kaos rundt omkring i Danmark. Man forstår ikke, der ikke er hoved eller hale på den beslutning, der her er blevet truffet. Det skal hr. Dohrmann ikke forsøge at argumentere med, for det er der ingen der kan se.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Kun til identitetsspørgsmålet! Det bliver ikke rigtigere af, at fru Helle Degn gentager det, og at det står i alle aviser.

Det er ikke tre nye seminarier, der er kommet ind i løsningen. Det er ét seminarium, der er kommet ind i løsningen. Der er i forslaget nævnt 18, og løsningen holder sig inden for de 18 undtagen på ét punkt.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg gentager, hvad jeg sagde før, at spørgsmålet om identitet er afgjort af formanden, og derefter beder jeg om, at man retter sig herefter.

Kirkegaard (KF):

Jeg var lidt i tvivl om, hvorvidt Socialdemokratiet fortsat ønskede at køre på frihjul i denne sag, eller om man virkelig var indstillet på at drøfte andre seminarier, der skulle nedlægges. Fru Helle Degn udtrykte det på den måde, at hun i alt fald ikke ville diskutere det offentligt. Meningen må jo så være, at hun ønsker, at det skal ske på lukkede møder. Så er der sandelig sammenhæng mellem det, fru Helle Degn sagde ved en tidligere lejlighed, og det, hun siger nu.

Ved afslutningen af mit indlæg under førstebehandlingen gav jeg udtryk for, at nu havde denne debat kørt i meget lang tid, og at det havde været en meget stor belastning for hele den danske seminarieverden. Jeg gav derfor udtryk for et ønske om, at der blev handlet hurtigt, så vi kunne få en hurtig afklaring. På den baggrund er jeg meget godt tilfreds med, at vi er i stand til at have andenbehandlingen allerede en uge efter, at vi havde førstebehandlingen.

Så vil jeg godt komme med nogle bemærkninger om, hvorfor vi i det hele taget griber ind i den danske seminariestruktur.

Af de sidste dages heftige debat er det næsten fremgået, som om det drejer sig om at spare 29 mio. kr. Det er det naturligvis også, men jeg vil da gerne meget kraftigt understrege, at det også drejer sig om at tilpasse den danske seminariestruktur til, at der er behov for at uddanne færre lærere. Det er et mindst lige så vigtigt element som det at spare 29 mio. kr., at der er behov for at uddanne færre i takt med det faldende børnetal.

Det betyder ikke, at vi skærer i antallet af studerende her og nu. Der er sket en reduktion, men vi har et meget stort antal meget små seminarier, og det er ikke hensigtsmæssigt. Denne struktur må tilpasses. Hvordan skal det så gøres? Hvis vi ser på det resultat, der er kommet, er det min opfattelse, at der er en smuk struktur i det, nemlig at der nu er mindst ét seminarium i hvert amt bortset fra Bornholm, og at der er mindst tre spor på samtlige seminarier.

Det kan vi naturligvis ikke garantere for er en seminariestruktur, der vil holde i al fremtid, men det er i alt fald en seminariestruktur, der har al mulig chance for at holde i en lang årrække. Det vil sige, at når det her er lagt på plads, så er der ro omkring seminariestrukturen i Danmark i mange år.

Så kommer vi ind i den virkelig vanskelige diskussion: hvilke seminarier skal omfattes af denne strukturændring? Der er ingen tvivl om, at der i alle de folketingsgrupper, som er med i forliget, er enkelte medlemmer – måske har næsten alle medlemmer det på den måde – der lige på et eller andet punkt godt kunne ønske sig strukturen anderledes. Det kan ikke være anderledes. Mange – her kan jeg godt tage mig selv med – har tydeligt en konflikt mellem et lokalt hensyn og den landspolitik, vi er valgt ind i Folketinget for at føre. Det er en opgave, vi må løse som landspolitikere.

Det er også et forslag om at spare, og vi går ind for en sparelinje. Det kan altså ikke hjælpe noget, at vi tror, vi kan bære kappen på begge skuldre og holde hånden over det lokale område. Det kan simpelt hen ikke lade sig gøre at regere et land på den måde.

Hvis vi så går til det enkelte seminarium, tror jeg, at alle, der er medlemmer af Uddannelsesudvalget, har gjort den erfaring, at der ikke i nr. L 124 er omtalt et eneste seminarium, der ikke bogstavelig talt i timevis kan argumentere sagligt, sobert og fair for, at det – set ud fra en isoleret betragtning – er netop det seminarium, der skal overleve.

Det stiller os over for den opgave ikke kun at se tingene ud fra en isoleret betragtning, men at se tingene i sammenhæng. Omvendt vil det være meget, meget vanskeligt – set ud fra en isoleret betragtning – at gå til det enkelte seminarium og sige: Af den og den grund foreslår vi, at der skal ske noget med jeres seminarium.

Der findes ikke dårlige seminarier i dette lovforslag. Det kan vi ikke bruge som begrundelse. Man kan søge efter mange andre begrundelser, men ud fra en isoleret betragtning vil seminarieret have ret.

Igen: Det er bare vores opgave at se det ud fra et landspolitisk synspunkt, at fastlægge en struktur, og det er ud fra denne synsvinkel, den geografiske fordeling har fundet sted.

Der blev fastlagt nogle kriterier for, hvad der skulle tages hensyn til, tre kriterier, som kunne tillægges forskellig vægt, og jeg er overbevist om, at der er forskellige synspunkter i de seks forligspartier om, hvilket synspunkt, hvilket kriterium der skal tillægges den største vægt. Det giver selvfølgelig til resultat, at vi alle må give lidt og tage lidt, og vi får så et samlet resultat ud af det.

[Kirkegaard]

Så kan man måske være lidt utilfreds med det, men det er nu engang folkestyrets pris, at når så mange partier skal forhandle, så kommer der altså også et kompromis ud af det, og det er i og for sig ikke nogen skam.

Så er der Socialdemokratiet. Jeg sagde til indledning, at jeg stadig væk var lidt i tvivl om, hvorvidt Socialdemokratiet ønskede at køre på frihjul, eller om man ønskede at komme ind i en seriøs debat, om der skulle ændres andre ting i seminariestrukturen.

Jeg oplevede i går på Herning Seminarium, at Socialdemokratiets næstformand slog ud med armen og sagde, at han da sagtens kunne finde en besparelse på 29 mio. kr., og så behøvede vi slet ikke at nedlægge nogen seminarier. Nu tager jeg altid den slags løfter fra socialdemokratiske politikere med et betydeligt forbehold. Men selv om det virkelig skulle kunne lykkes for Socialdemokratiet at hive 29 mio. kr. ned fra himlen, ville man så i virkeligheden i Socialdemokratiet prioritere denne opgave højest af alle uddannelsesopgaver? Ville man så virkelig bruge de ekstra penge til, om jeg så må sige, at balsamere en utidssvarende seminariestruktur? Mon dog ikke der var andre områder, der trængte mere til ekstra penge, f.eks. erhvervsuddannelsesområdet? Der tror jeg at pengene kunne gøre langt større nytte.

Jeg oplevede også i går, at de to socialdemokratiske deltagere i uskøn forening dansede fandango og sagde: Der skal sandelig ikke nedlægges nogen seminarier overhovedet – og det sagde de i Ringkøbing Amt – hvortil jeg må sige, at det var sandelig godt, vi fik en anden undervisningsminister i 1982. Som bekendt spillede den tidligere socialdemokratiske undervisningsministers embedsmænd i 1982 ud med et forslag om både at nedlægge Herning Seminarium og Nr. Nissum Seminarium.

Det her er en vanskelig sag, men det ser nu ud til, at der er et resultat, som kan anvendes. Jeg synes, det er overordentlig positivt, at det nu ser ud til, at vi får ro omkring seminariestrukturen i de næste mange år.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

For det første vil jeg gerne spørge hr. Kirkegaard: Folkestyrets pris – hvad er det? Det synes jeg ser lidt mærkeligt ud med det, der bliver talt om her.

Så til besparelserne. I Socialdemokratiet venter vi ikke, at der kommer 29 mio. kr. ned fra himlen. Men det kan være, at forligspartierne bliver nødt til at lede efter 29 mio. kr., der skal komme ned fra himlen, når de ser, hvor få besparelser der vil være i det kaotiske forslag, der her er fremlagt. De 29,2 mio. kr. skal være en årlig besparelse fra 1992 på hele seminarieområdet. På lærerseminarieområdet vil det kun give 16 mio. kr., og det er også først i 1992, så der er tid til en fornuftig løsning. Altså er der tid til at gå ind i en demokratisk, åben debat om dette.

Dertil kommer behovet for nyinvesteringer, behovet for eventuelle renoveringer i forbindelse med omlægninger og flytninger. Desuden har vi jo hørt i den senere tid, hvordan investeringer i millionklassen er spildt. Endelig tror jeg heller ikke, det er gratis, hverken økonomisk eller i form af menneskelige lidelser, med fyring af de ansatte.

Hr. Kirkegaard garanterer ikke, at dette forslag vil holde i mange år. Det tror jeg heller ikke. Jeg tror, det er farligt, når hr. Kirkegaard lover ro på seminarieområdet, for hvad med de bebudede procentbesparelser i de kommende år? Er det noget, man tror vil give ro? Er det noget, man tror vil give seminarierne mulighed for at omstille sig og blive effektive og følge alle de ting op, der er blevet sat i gang, men som der ikke har været økonomiske ressourcer til?

Vi så i 1982, hvordan der blev taget beslutning om, at nu skulle det være tosporsseminarier. Flot! Det har vi prøvet, det har vi fundet ud af ikke duer. Nu må vi så finde en anden løsning. Men derfor er det jo så vigtigt, at det bliver en helhedsløsning, så man ikke indirekte nedlægger seminarier i løbet af 2-3 år.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det er sværere at få øje på den røde lampe, når man dækker den til med blokken!

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, hr. Kirkegaard fortjener lidt ros, for han tør da i det mindste tage debatten – Venstre må åbenbart ikke.

Jeg synes på den anden side ikke helt som hr. Kirkegaard, når hr. Kirkegaard forsøger sig med den besværgelse, at der i de kommende år ikke vil være brug for flere lærere. Hvor ved hr.

[Helle Degn]

Kirkegaard det fra? Der er ingen dokumentation for den påstand. Det er en politisk provokation og besværgelse, det har ikke noget med realiteternes verden at gøre, der er ikke noget grundlag for at anlægge sin politik på den betragtning.

Der er efter vor opfattelse derimod i de kommende år brug for flere lærere. Jeg kan bare pege på det forlig, som regeringen og Socialdemokratiet har indgået: Der skal i de kommende par år investeres 2 mia. kr. i at undervise ledige. Der vil også i det danske samfund på grund af omstillingsprocessen, vi skal igennem med, være et stigende efteruddannelsesbehov. Derved kommer vi til en helt anden konklusion.

Så vil jeg til sidst spørge hr. Kirkegaard: Tør hr. Kirkegaard – det synes jeg kan være ret interessant – lukke op for forhandlinger og tilbyde Socialdemokratiet at få lov til at være med i det hele taget? Jeg har indtryk af, at det forlig er så skrøbeligt, baseret på et så skrøbeligt grundlag, at det ikke tåler saglige argumenter. Men Socialdemokratiet har erklæret sig rede til at finde den besparelse, som hr. Kirkegaard går i byen efter, og som undervisningsministeren siger han går i byen efter, men som jeg ikke tror holder.

Nej, undervisningsministeren, Fremskridtspartiet, CD og Kristeligt Folkeparti har sagt ligegyldigt, at de går i byen efter institutionslukninger.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Så har vi flere korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil bruge tiden til en kort bemærkning til hr. Kirkegaard, som skal gå på, om hr. Kirkegaard tror, at det, at der er 2 pct. arbejdsløse lærere, betyder, at vi får overskud i løbet af de kommende år.

Jeg vil gerne spørge hr. Kirkegaard, om han ikke, når han ser i sin avis hjemme i det vestjyske, har mødt nogle af de annoncer, som vi egentlig ikke har set i 20–25 år, hvor skolevæsenet nu igen er begyndt at søge lærere og reklamere med, at man har en dejlig tjenestebolig med udsigt over havet. Når hr. Kirkegaard lader, som om vi går en lærerarbejdsløshed i en talstørrelse, som vi slet ikke kan forestille os, i møde, så tror jeg, det er, fordi han ikke får kigget om på annoncesiden i den hjemlige avis.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg kunne godt unde fru Hanne Thanning Jacobsen at få en tjenestebolig med udsigt over Vesterhavet, men jeg tror nu, at den bliver meget, meget svær at finde.

Uddanner vi nok, for mange eller for få lærere til folkeskolen? Jeg er overbevist om, at vi i øjeblikket uddanner rigeligt. Det ligger jo sådan, at der er en aftale med kommunerne om nu endelig for alvor at begynde at tilpasse resourceforbruget i folkeskolen til det faldende elevtal, og der er ikke skygge af tvivl om, at det vil medføre et begrænset behov for lærere i de næste år – et synspunkt, som formanden for Danmarks Lærereforening da også for nylig har givet udtryk for, idet han siger, at det er meget fornuftigt, det, man laver omkring seminariestrukturen, og siger, at selv om vi laver dette her, så er der stadig væk tale om overkapacitet.

Jeg kan stadig væk ikke finde ud af, hvad det er, fru Helle Degn vil, om hun foreslår nedlæggelse af andre seminarier i stedet for de seminarier, som vi andre har foreslået, eller hvad det egentlig er, fru Helle Degn vil.

Fru Helle Degn hånede jo undervisningsministeren ved førstebehandlingen, fordi regeringen nu havde lidt endnu et nederlag: man havde ikke flertal for forslaget. Nu kommer vi så med et flertal, og så bliver vi også kritiseret for det. Der er hverken hoved eller hale i det, fru Helle Degn siger, i hvert fald ikke i denne debat.

Fru Anna-Marie Hansen spurgte: Hvad er folkestyrets pris? Man kan selvfølgelig diskutere, om det er en pris, men i et folkestyre med flere partier er man nødt til at indgå kompromis, det vil sige man er nødt til at tilgodese en række synspunkter. Det kan der godt komme et fornuftigt og godt kompromis ud af som det, der er tale om her i dag. Men det er klart, at alle kan ikke få opfyldt alt.

Fru Anna-Marie Hansen forsøgte at bortforklare, at der var tale om besparelser i denne sag. Jeg har endnu ikke fået noget svar på, hvorfor man så fra Socialdemokratiets side kommer og foreslår tilsvarende besparelser, eller hvor de kommer fra.

Jeg har ikke sagt, at det her er en garanti for, at seminariestrukturen nu er gældende i al evighed, men jeg sagde, at der er en betydelig chance for, at seminariestrukturen nu er holdbar i de næste mange år.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Anna-Marie Hansen for en kort bemærkning. Jeg har et helt arsenal, som vi må se at få affyret.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

Svaret til hr. Kirkegaard på, hvorfor jeg sagde, at vi vil være med til at finde besparelser, når jeg samtidig afviser, at der skulle være besparelser at finde her, er, at vi vil være fuldt dækket ind i Socialdemokratiet i denne sag for at sikre, at det ikke sker.

Så vil jeg godt spørge undervisningsministeren: Har undervisningsministeren tænkt sig at følge lovforslaget op med en tryghedsaftale for de berørte medarbejdere, sikre lærerne genbeskæftigelse og ligesådan sikre det øvrige personale genbeskæftigelse? For jeg synes, at disse ting fremstår meget uklart i lovforslag nr. L 124. Og hvis man ikke kan skaffe genbeskæftigelse, er der så mulighed for efteruddannelse for de berørte medarbejdere, så de får mulighed for at kvalificere sig til eventuelt jobskift?

Jeg vil lige gøre opmærksom på, at det også er vigtigt, at vi er klar over, at seminarieområdet ikke er det eneste alvorlige område, der har behov for stor opmærksomhed i disse tider. Der er mange områder, der bliver tromlet ned af de såkaldte besparelser. Prøv bare at se på, hvad der sker i ældrepolitikken med hensyn til hjemmehjælpen, hvor der nu fyres hjemmehjælpere, og hvor gamle mennesker på plejehjem faktisk ikke bliver stimuleret nok og lettere kommer ind i psykiske vanskeligheder. Og det gør man, fordi nogle mener, det er bedre at have arbejdsløse til at stimulere de gamle end at ansætte folk.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det var fru Anna-Marie Hansens sidste korte bemærkning denne omgang. Og så har jeg reserveret plads til undervisningsministeren, når vi engang kommer igennem ordførerrækkefølgen. Men nu er det hr. Henning Nielsen for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Henning Nielsen (S):

Øvre i Ringkøbing Amt kender vi jo hr. Kirkegaard, når vi møder ham i forsamlingshuse

og andre steder, og accepterer naturligvis også, når hr. Kirkegaard ikke hører efter, hvad der bliver sagt, eller fordrejer de ting, der bliver sagt. Det kan man godt acceptere.

Men jeg synes, det er for dårligt, hr. Kirkegaard, når man her fra Folketingets talerstol forsøger at fortælle noget, som vi, partiets næstformand, Poul Nyrup Rasmussen, og undertegnede, i går skulle have sagt på Herning Seminarium. At vi skulle have slået ud med armene og sagt, at vi havde masser af penge, og at det er helt unødvendigt at nedlægge nogen seminarier, og hvad der ellers blev sagt her fra talerstolen for et øjeblik siden!

Nej, det, der blev sagt, hr. Kirkegaard, i hvert fald fra min side, det var: Lad os dog begynde at diskutere, om det overhovedet er nødvendigt at nedlægge nogen seminarier.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Hr. Kirkegaard tog her i anden omgang sit udgangspunkt i, at der bliver brug for færre og færre lærere. Hr. Dohrmann gjorde det samme. Men det, jeg har forstået på ministerens argumentation hele vejen igennem, er, at vi uddanner det samme antal lærere, men bare på færre uddannelsessteder. Hvordan passer det sammen? Er det sådan, at ministeren nu lover, at antallet af lærere og seminarier via lovforslaget bliver færre, men at det er det samme antal pladser?

Er der så en slags indforståethed mellem forligsparterne hr. Kirkegaard og hr. Dohrmann – måske mest hr. Dohrmann i denne forbindelse – således at når man nu har fået færre seminarier, hvoraf nogle er 4-sporede, så kan man måske gøre dem 3-sporede senere, og derfor passer sammenhængen alligevel med, at der er brug for færre lærere, men ellers passer sammenhængen ikke? Det, hr. Dohrmann og hr. Kirkegaard siger om færre lærere, og det, undervisningsministeren siger, er ikke det samme. Men sammenhæng kan gives, hvis der ligger en skjult indforståethed mellem parterne her.

Jeg regner med, at undervisningsministeren, når ministeren engang om et par timer får ordet, kan bekræfte, at jeg alligevel ikke har misforstået situationen, men at ministeren selvfølgelig står ved, at der skal uddannes lige så mange lærere som hidtil.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til hr. Kirkegaard vil jeg sige, at jeg synes, han burde koncentrere sig om at svare på de spørgsmål, der bliver stillet til ham. Jeg spurgte direkte: Vil hr. Kirkegaard invitere Socialdemokratiet til forhandlinger? Det kan der svares ja eller nej til.

Min formodning er, at den interne splid og uenighed i regeringen gør, at dette ikke er muligt. For jeg havde jo ret, hr. Kirkegaard, i min afsluttende bemærkning under førstebehandlingen. Ministeren havde ikke flertal for det af regeringen fremsatte forslag. Det er jo en kendsgerning, se det dog i øjnene, hr. Kirkegaard. Andet ville være tåbeligt.

Derfor skulle regeringen, derfor skulle ministeren i byen, og han kunne så indgå en aftale enten med Fremskridtspartiet eller med Socialdemokratiet. Den interne splid i regeringen faldt ud til Fremskridtspartiets fordel. Det er jo det, som også hr. Kirkegaard må se i øjnene.

Så siger hr. Kirkegaard også fro og frejdigt, at nu har vi fået holdbare seminarieløsninger. En løsning som den, vi i dag diskuterer, og som i den grad er baseret på pisk og tæv og gruppedisciplin, er ikke udtryk for en holdbar løsning i det danske Folketing, og derfor vil jeg endnu en gang opfordre regeringen til at tænke sig godt om.

Hvis der skal etableres et bredt forlig, så kan der selvfølgelig etableres et bredt forlig. Men regeringen tør og vil ikke, og afgørelsen er truffet internt i regeringen. Forliget skal være til fordel for Fremskridtspartiet, og det kan vi i allerhøjeste grad beklage. Men Socialdemokratiet tager gerne imod en invitation, og det har været tilfældet hele tiden.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Fru Anna-Marie Hansen cykler stadig væk rundt i disse besparelser og prøver på at så tvivl om deres holdbarhed. Langt mere interessant ville det være, om fru Anna-Marie Hansen svarede på det spørgsmål, som jeg stillede. Hvis vi har 29 mio. kr. ekstra til rådighed, prioriterer man så virkelig denne uddannelsesopgave højest af alle?

Hr. Henning Nielsen sagde, at vi indimellem mødtes i forsamlingshuse. Jeg er da glad for, at

han ikke sagde, at vi mødtes på kroen i det mindste. Han påstod, at jeg var kommet med et ukorrekt citat. Jeg kan i hvert fald sige, at er der noget, der er ukorrekt, så er det det, hr. Henning Nielsen sagde om mit indlæg her i dag. Jeg opfattede bestemt ikke hr. Henning Nielsen på mødet i Herning på den måde, at han ville diskutere seminarienedlæggelser. Jeg mener ganske bestemt, hr. Henning Nielsen sagde: Der er ikke behov for at nedlægge flere seminarier.

Hr. Aage Frandsen forsøger at skabe en myte om, at der underforstået skulle være lavet en aftale om, at der skal uddannes færre lærere. Nej, det er der ikke indgået nogen form for aftale om. Det er jo sådan, at antallet af lærerstuderende på landets seminarier allerede er kraftigt reduceret. Det, vi gør nu, er, at vi tilrettelægger en seminariestruktur, der passer til de færre lærerstuderende.

Og så er der fru Helle Degn, som er kommet for sent med sit tilbud om forhandling. Jeg beklager. Der er indgået et solidt forlig mellem en række partier. Fru Helle Degn udsendte nogle signaler under førstebehandlingen, som jeg i alt fald opfattede på den måde, at man gerne ville inviteres til et møde, men da ikke for at forhandle, nej, for at snakke, for at undersøge, for at forhale, for at vente og se. Det var vi ikke interesseret i at holde møde med Socialdemokratiet om.

I øvrigt meldte Socialdemokratiet sig ud af dansk seminariepolitik allerede i 1984, hvor man i sidste sekund sprang frå et forlig om seminarier, til trods for at vi havde siddet og skrevet betænkningensbidraget i fællesskab.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg ved ikke, om der er noget symbolsk i, at Folketingets ur, ikke det smukke gamle, men det moderne nye edb-ur, er gået i stå på kl. 12. Jeg ved ikke, om det er på grund af alle de gode ønsker og alle de brændende tanker, der er sendt til Folketinget i de forløbne uger som optakt til den debat, vi nu har om seminarierne.

I hvert fald kunne mange nok ønske sig, at klokken var om ikke 12 så 2 minutter i 12 med det forslag, som ligger på bordet. Og når jeg hører ordvekslingen mellem fru Helle Degn og hr. Kirkegaard, kan jeg ikke ikke lade være at tænke på, at udgangspunktet og præmisserne for hele denne debat er og hele tiden har været skæv.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Seminarierne har en utrolig vigtig rolle i det danske samfund. Vi skal have løst en masse opgaver. Derfor var det med stor spænding, nogle af os i dag for en uge siden kastede os over det forslag, der lå til os herinde. Og jeg gentager: i dag for en uge siden. For da havde hvert enkelt folketingsmedlem nemlig først lejlighed til at læse, hvori regeringens udspil bestod.

Nogle af os – de af os, der sidder i Uddannelsesudvalget – havde haft lejlighed til at se først et ministerudspil og så et udspil fra tre regionale udvalg, som ministeren havde nedsat. Der var en del ændringer i forslaget – nu så vi så, hvad der var kommet ud af ministerens tænkepause efter udspillet fra de tre regionale udvalg.

Og man må nok sige, at det chok, man fik, da man så det, fik én til at forstå det lorne smil, man så aftenen før, da man mødte et medlem fra et af forligspartierne, der sagde: Så, nu har vi banket seminarieforliget på plads; men I bliver forbavset, for det bliver bestemt ikke de seminarier, I tror.

Nej, det kan jeg hermed bekræfte at det ikke blev. Det lugter utrolig meget af skrivebord, og det lugter af meget lidt kendskab til dansk seminarieverden og til de seminarier, som er gået foran i udviklingsarbejdet, ikke kun på de danske seminarier, men også i den danske folkeskole.

De danske seminarier har jo – og det tror jeg er en holdning, alle partier kan mødes i – en enorm betydning i de lokalområder, hvor de ligger. De har betydning for kulturen i disse lokalområder. Når man ser, og det er jo det, der får én til at undre sig såre, at det, Venstres undervisningsminister gør – den liberale minister, som altid taler om det decentrale, og hvor smukt det er – når man ser, at det, ministeren gør med dette forslag i hvert fald, er en centralisering ud over alle grænser, synes jeg derfor, man må spørge ministeren: Den kulturpolitik, den uddannelsespolitik, der har været knyttet til nogle af de seminarier, som ministeren nu vil nedlægge, har den ikke betydet spor for partiet Venstre?

I udspillet var der opstillet en række krav om og en række udspil med hensyn til, hvilke ting man syntes der skulle tages hensyn til. Et af kravene var, at man ville se på antallet af ansøgere til de givne seminarier. Og nogle af de seminarier, der her i sidste omgang er spillet ud til lukning, er blandt dem med de allerstørste ansøbertal.

Det, der harmer og ryster ikke kun de politikere, som tilhører Socialdemokratiet og SF her i Folketinget, men harmer og ryster lærere, studerende, lokalpolitikere i alle de ramte byer, det er, at man føler, at dette her er sket i nattens mulm og mørke hen over hovedet på dem, der skulle høres. Det er uddannelsespolitisk så perspektivløst, at man kan græde over det.

Allerede ved førstebehandlingen havde vi en udveksling af betragtninger over, hvad lærere kan bruges til i det danske samfund. Et af argumenterne har jo været – og det er ganske rigtigt – at børnetallet falder i de kommende år, og så har det været forligspartiernes argumentation, at når børnetallet gør det, så har man ikke brug for flere lærere. Men som allerede påvist under førstebehandlingen er det jo usandt. Det er usandt, fordi samfundet er på vej et andet sted hen. Det er på vej ud i voksenuddannelser til den million mennesker, som det danske samfund skylder uddannelse, fordi de er gået ud af folkeskolens 7. eller 8. klasse. Vi er på vej med forslag om betalt frihed til uddannelse. Vi har ikke taget hul på at forbruge de 50 mio. kr., der er sat af det første år.

Vi er i det hele taget på vej ud i en masse forsøgs- og udviklingsarbejder, som gør, at der selvfølgelig ikke kun er brug for lærere, som vi alle har – må jeg beklage – været meget tilbøjelige til at snakke om, men sandelig også for de pædagoger, som indtil nu er blevet uddannet på seminarier af den kategori, som også foreslås nedlagt. Folkeskolen er inde i et 4-årigt udviklingsforsøg i det såkaldte 7-punkts-program. Socialministeren har netop fået vedtaget et udviklingsprogram om sociale forsøg. Jo, vist, hr. undervisningsminister, har vi brug for både lærere og pædagoger i de kommende år.

Det er sandt, at børnetallet falder, men lad os dog bruge det til at uddanne dem, vi skylder en uddannelse, dem, som vi har snydt: alle de ufaglærte, de langtidsledige, de arbejdsløse.

I midten af 1990'erne får vi lærermangel igen, og jeg tror, at hvis dette forslag bliver ført ud i livet og vi får lukket nogle af de meget vel fungerende institutioner, som også bygningsmæssigt er indrettet til seminarier, så vil vi få utrolig svært ved – og det vil koste samfundet mange, mange penge – at få genopbygget en seminariekapacitet, som vil egne sig til det samfund, som vi går ind i ved årtusindskiftet.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Jeg har talt om udviklingsprogram for folkeskolen og udviklingsprogram for den sociale sektor. Vi har afsluttet et andet udviklingsprogram, et 10-punkts-program for folkeoplysning, og vi skal til at lave en ny fritidsundervisningslov. Også i den forbindelse er der ikke nogen tvivl om, at lærere og pædagoger med disse brede mellemuddannelser vil kunne indgå.

Jeg har allerede tidligere i min korte bemærkning afvist argumentationen om, at vi får for mange lærere. Jeg har også lyst til at sige, at jeg synes, det er rystende, når så mange unge ikke kan komme på uddannelse, at vi nu vil lukke seminarier og i sommer afviste 900 ansøgere. Vi kan jo se, at lærerarbejdsløsheden er på omkring 2 pct., hvilket vi inden for andre erhverv regner så at sige lig med nul. Og de lærere, som vi får uddannet, søger ikke alle sammen ind i skolearbejdet, men har vist sig at være attraktive for det private erhvervsliv i en masse sammenhænge. Derfor er arbejdsløsheden for lærere så lav. Derfor har vi brug for lærere i fremtidens samfund.

Pædagogerne har vi selvfølgelig også brug for. Kommunernes Landsforening har længe argumenteret for, at man vil have has på ventelisterne på daginstitutionerne, og der arbejdes hårdt i landets kommuner for at få has på disse ventelister. Kommunernes Landsforenings formand har gentagne gange gjort opmærksom på, i hvor høj grad man mangler pædagoger. Derfor er det også meningsløst at lukke de pædagogiske seminarier.

Jeg vil slutte med at sige, at Socialistisk Folkeparti har stillet ændringsforslag, som vi skal stemme om, når denne forhandling er forbi, om, at hele § 1 i dette lovforslag udgår. Det har vi gjort, fordi vi mener, at Folketinget og befolkningen skal udnytte de 12 dage, som Folketingets forretningsorden og grundloven giver os mulighed for, til at stoppe op og her op under jul sige til hinanden: Er det den måde, dette skal ende på? Og jeg håber meget, at vi alle med omtanke vil bruge disse 12 dage.

Povl Brøndsted (V):

Venstres ordfører, fru Hanne Severinsen, er forhindret i at være til stede her i dag, og jeg er blevet bedt om på gruppens vegne at komme med nogle betragtninger ved anden behandling.

Ved anden behandling er det jo sådan set ændringsforslagene, man drøfter, og ændringsforslagene i dag er to ting. Der er det forslag, bag hvilket der er et flertal, og så er der jo det, der er SF's forslag. Det skal jeg vende tilbage til.

Jeg vil også komme med nogle betragtninger, som viser den situation, vi er i. Jeg tror, vi alle er klar over, at det, vi oplever i forbindelse med denne omlægning af den fremtidige læreruddannelse, kun er ét område ud af mange, der skal tages op i Folketinget i de kommende år. Hvis vi mener noget med, at vi skal prøve på at udnytte den offentlige sektors muligheder og løse den offentlige sektors opgaver bedre, så er det en debat, vi vil komme til at møde igen og igen, hvis det ikke bare skal være sådan, at vi snakker om det og ikke handler.

Det siger sig selv, at ved enhver form for omstrukturering, det være sig inden for uddannelsessektoren, det være sig inden for sundhedssektoren, det være sig inden for administrations- og sygehussektoren, vil det altid være sådan, at der er en masse følelser inde i billedet, mens debatten står på. Men man er også klar over, at når først beslutningen er taget og de, der følte, at løsningen ikke lige var efter deres hoved, skal til at løse opgaverne, vil det vise sig, at der er nye rammer og nye muligheder for øget produktivitet, øget effektivitet og også øget mulighed for, at opgaverne løses bedre.

Vi må jo, når vi taler om læreruddannelse, indrømme, at vi kører efter en gammel struktur, der har været præget af et samfund, hvor det var naturligt, at denne læreruddannelse i meget høj grad var decentraliseret. Vi må også indrømme, at i dag stilles der nogle andre krav. Der stilles krav om, at læreruddannelsesstederne er steder, hvor der gives mange tilbud, hvor man har mulighed for at supplere sin uddannelse, hvor der er mange eksperter, der kan give tilbud til de enkelte studerende på seminarier.

Der er behov for at finde en ny struktur for læreruddannelsen. Det har ikke noget med spørgsmålet om centralisering eller decentralisering at gøre, for en af de ting, der ligger helt åbenbart, er, at læreruddannelsesstederne skal være spredt. For det første skal de være spredt, så de både findes i det østlige Danmark og i det vestlige Danmark. For det andet er det en væsentlig ting, at uddannelsesstederne både findes i byer og storbyer, og at der er nogle, der er

[Povl Brøndsted]

knyttet til landdistrikterne og de mindre samfund, for vi skal uddanne lærere til at være begge steder.

Vi ved, at uddannelsesstedet ofte er bindende for tiden efter uddannelsen, og derfor er det et overordnet hensyn at sprede det antal, der skal være. Det må være det primære ved vurderingen af, hvilke seminarier der skal bevares, og hvilke seminarier der skal nedlægges. I den øjeblikkelige situation er det følelserne, der gør sig gældende, i stedet for at man prøver at se, hvilke muligheder der er.

Det er ikke et spørgsmål om nedlæggelse. Det er jo et spørgsmål om sammenlægning i mange tilfælde. Der ligger en stor opgave i de kommende måneder med at finde ud af, hvordan denne sammenlægning bedst klares.

Det, som jo blev lagt op som det primære, er sparekravet. Selvfølgelig må vi prøve på også inden for seminarieverdenen at få den bedst mulige uddannelse for den laveste pris, uden at det går ud over kvaliteten.

Her synes jeg, det er meget typisk, at efter det ene af de to sæt ændringsforslag, vi har til behandling, nemlig SF's, er der intet tilbage. Alle seminarier skal bevares, der sker ingen effektivisering og ingen omstrukturering.

Nu er der et flertal for en struktur, og selv om ingen er 100 procent enig om, at det er sådan, det skal se ud, så er det en mulighed for, at vi i de kommende år kan både gøre vore uddannelser bedre og få dem placeret, så vi kan rekruttere til vore skoler på land og i by fremover.

Derfor vil vi fra Venstres side sige, at vel, vi har et flertal bag lovforslaget, og det forslag mener vi vi må arbejde videre med.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Hr. Povl Brøndsted begrundede heroppefra seminariesammenlægninger og seminariedlæggelser med, at sådan som tingene havde udviklet sig, var det nødvendigt, at man havde store seminarier med varierede tilbud til de studerende.

Jeg vil godt spørge, hvordan hr. Povl Brøndsted så vil vride tungen for at forklare, at man kl. 5 minutter i 12 pludselig – uden at have talt med det pågældende seminarium, uden at have givet det mulighed for at begrunde noget som helst eller fortælle noget som helst om sin virksomhed – kan beslutte at nedlægge et firesporet

eksperimenterende seminarium med mange varierede tilbud til de studerende. Jeg har forstået, at det var en meget vigtig begrundelse for nedlæggelse af seminarier. Jeg forstår ikke, hvordan den beslutning kunne passe med hr. Povl Brøndsteds smukke ord.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Da hr. Povl Brøndsted sagde, at det her ikke drejer sig om nedlæggelse af nogle seminarier, men om sammenlægning, kom jeg i tanker om et brev, som vi har fået – jeg har i hvert fald fået det, jeg ved ikke, hvor mange andre der har – fra Kolding Seminarium. Der stod noget, som gjorde stort indtryk på mig, så derfor vil jeg citere det, og jeg beder hr. Povl Brøndsted om at lytte:

»Seminarier er blevet til engang. De er helt nært sammenvokset med deres omgivende by- og landområder pædagogisk, kulturelt, erhvervsmæssigt m.v. Derfor angår dette hærværk mange mennesker. Vi ser det bl.a. af de mange henvendelser fra lokalpolitikere, organisationer osv. Man kan ikke flytte seminarier. Man kan flytte nogle seminariespor, og man kan flytte nogle lærere, men man kan ikke flytte historiske realiteter og tro, at man får de kvaliteter med, som er oparbejdet gennem mange år på stedet.«

Det synes jeg er vigtigt. Et seminarium er jo ikke bare nogle bygninger og nogle lærere og nogle elever. Et seminarium er en levende organisme, hvor udviklingen sker i samspil mellem de studerende, der går der, de mennesker, der arbejder der, og det samfund, som de arbejder i, de børneinstitutioner og de skoler, som de har praktikanter i. Hele det samspil kan ikke flyttes. Så det sludder med, at vi ikke nedlægger, men sammenlægger, kan vi altså godt holde op med at tro på. Det lader sig ikke gøre.

Jeg kan se, hr. Ole Bernt Henriksen sidder og kigger på talerstolen. Det er jeg glad for, for jeg vil godt spørge, da vi jo kommer fra samme by hr. Ole Bernt Henriksen og jeg: Tror hr. Ole Bernt Henriksen, at man kan sammenlægge Marselisborg Seminarium og Århus Seminarium? Det bliver i hvert fald en mystisk hybrid, der kommer ud af det.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det er hr. Povl Brøndsteds betragtninger om følelser kontra saglighed, der får mig herop.

I går var jeg til et møde på Herning Seminarium, hvor jeg var enig med et af Venstres medlemmer af dette Ting om, at der ikke var ét sagligt argument for nedlæggelse af Herning Seminarium, ikke ét sagligt argument. Da talte vi ikke om følelser, men de har da en rolle at spille også i denne debat. Herning Seminarium har fremlagt masser af veldokumenteret materiale om, at der ingen argumenter er for at nedlægge det.

Der var også et af Venstres medlemmer, der mente det i går kl. 15.30. At han ikke mente det kl. 18.30, skyldes jo blot, at han blev presset på plads af Danmarks Liberale Partis top. Danmarks Liberale Partis top pressede hr. Helge Sander på plads i går, og så skal jeg her høre, at der bare var tale om følelser. Nej, det var saglige argumenter, hr. Povl Brøndsted.

At det er et problem for Venstre, skal jeg illustrere ved at citere fra Herning Folkeblad i går – det er et ret venstrevenligt blad til hr. Povl Brøndsteds orientering. Der står her:

»Venstres troværdighed står og falder med, at Helge Sander står fast i denne sag. Når et regeringsmedlem ikke engang kan få udmøntet besparelser på under 30 mio. kr. uden at klumre så meget i det, hvordan kan man da have fantasi til at forestille sig, at den samme regering nogen sinde kan få udmøntet besparelser på 11 mia. kr.?«

Jeg synes, det var præcist sagt af Herning Folkeblad. Jeg vil gerne have hr. Povl Brøndsteds kommentar.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Det er selvfølgelig med overlæg, jeg er til stede i salen i dag under denne stedse mere lokalprægede debat. Jeg ville ikke være gået på talerstolen – idet jeg ikke føler, at man altid skal markere sig i lokale sager – hvis fru Ebba Strange ikke havde stillet mig et direkte spørgsmål, som jeg herved skal besvare.

Fru Ebba Strange spørger mig, om man kan forene to individer med forskellige egenskaber. Ja, det kan man. Det er meget karakteristisk, at hybrider er individer, der forener de bedste egenskaber fra to forskellige individer.

(Kort bemærkning).

Povl Brøndsted (V):

Jeg synes i meget høj grad, at både fru Ingerlise Koefoeds, fru Ebba Stranges og for så vidt også hr. Gades indlæg angik spørgsmålet, om det skal vedblive at være, som det er, eller vi er nødt til på et tidspunkt at tage nogle beslutninger og prøve på at få tingene til at virke under andre vilkår.

Jeg har da selv personlig utrolige følelser over for visse seminarieområder, og jeg har vældig kendskab til noget, der fungerer godt inden for seminarierne, som bliver berørt af det, der sker nu. Men jeg har før oplevet, når en struktur skal ændres, at så er der megen modstand. Jeg husker, da vi havde oplægget til centralskoler, det var jo grusomt, og vores små samfund ville aldrig eksistere mere, når vi ændrede skolestrukturen. Jeg har dog set mangfoldige eksempler på, at der er kommet en kultur omkring det, der blev dannet i 1950'erne, eller hvornår det var.

Og derfor tror jeg, det går på samme måde her. Der går da noget tabt i en egn, når man mister en gammel institution, men jeg er også sikker på, at denne institutions rammer vil blive brugt til noget andet, som passer til tiden i dag og dermed giver nyt liv. Det tror jeg undervisningsministeren vil gøre alt for. Måske vil han fortælle os lidt om allerede i dag, hvad han agter at føre hen, hvor der nu bliver tomme rammer, som kan tjene andre formål også til gavn for egnen. Jeg mener, den statiske stillingtagen er med til at bremse, og jeg tror på, at selv om noget går tabt, er der også vundet noget.

Saglige eller usaglige argumenter, det er under alle omstændigheder et sagligt argument, at man prøver at udbygge et uddannelsessted ved at få flere kræfter ind og derigennem sikre, at uddannelsen bliver bedre og der bliver flere tilbud for den enkelte studerende.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

Jeg vil bare sige til hr. Povl Brøndsted, at netop for at tingene ikke skal blive ved med at være, som de altid har været, vil vi gerne have strukturændringer og fornyelse på seminarieområdet. Men det er absolut ikke det, forliget lægger op til.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Ingerlise Koefoed for sin sidste korte bemærkning i denne omgang.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg har kun haft én for.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Ja, det er rigeligt.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil sige til hr. Povl Brøndsted, at der er mange seminarier, der har haft en viden om, at tingene ikke skulle blive ved med at være, som de var. Og det kan da godt være, at man indimellem skal ændre på strukturer. Men det er helt sikkert, at Blågård Statsseminarium havde fået løfte fra undervisningsministeren om, at det ikke skulle blive rørt i denne omgang. Man havde regnet med, at det skulle være, som det var på dette seminarium, som fungerer godt, som er stort, som kan alt det, hr. Povl Brøndsted efterlyser.

Med den beslutning, som hr. Povl Brøndstedes parti har været med til at tage i sidste øjeblik, har man bevist, hvor centralistisk indstillet man i virkeligheden er. Man taler ikke med de mennesker, beslutningen vedrører, man beslutter bare, uanset hvad man ellers havde tænkt sig. Det er ikke en måde at lave undervisningsplanlægning på, og det har skabt stor utryghed hos alle lærere på undervisningsinstitutioner og hos alle undervisningssøgende. Ingen kan vide, hvornår det med denne regering og med hr. Povl Brøndstedes medvirken bliver deres tur.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg skal konstatere, at Venstres ordfører ikke kunne komme med ét sagligt argument for nedlæggelse af Herning Seminarium. Når Venstre er interessant i denne debat, så er det jo, fordi der har været uenighed i Venstre. Man kunne måske have forventet, i hvert fald ideelt set, at argumenterne havde været på plads fra Venstres side. I stedet for var de totalt udflydende og uden præcision i noget som helst. Det er beskæmmende.

Jeg konstaterer også, at hr. Povl Brøndsted ikke svarer på det, jeg har citeret fra Herning Folkeblad. Det forstår jeg godt, for sandheden

er jo, at Venstres troværdighed ikke bare er blakket her, men faktisk er helt væk.

(Kort bemærkning).

Povl Brøndsted (V):

Jeg husker udmærket debatten om seminariesammenlægninger for 4^{1/2}-5 år siden, men hvad der er givet af løfter, kan jeg naturligvis ikke svare på. Men vi må da sige, at vi var i en lignende situation dengang, og vi har jo egentlig beviser på, at det lykkedes godt. Der er dynamiske og stærke kræfter, og når først strukturændringerne er vedtaget, vil det vise sig, at de kan løse opgaverne, og at det er blevet til gavn, det er blevet bedre, end det var.

Jeg sagde i mit første indlæg, at jeg synes, det er en meget vigtig ting, at vi har en øst-vest-placering af vore læreruddannelsessteder. Sagligt eller ikke sagligt, så kan der jo alligevel ligge fornuft i at sige, at et område, der har en meget stor dynamik, og som har fået en masse uddannelsessteder, kan være et af de steder, hvor vi kan sige: Vel, dér kommer man ikke til at lide under det, men der er andre steder, hvor man har mere gavn af at have et læreruddannelsessted liggende.

Jeg synes, der er så mange saglige argumenter, og dér kan man mene, at sagligheden ligger på den ene eller på den anden side, men jeg synes ikke, at det er totalt usagligt at sige: Her har vi et seminarium et sted, hvor der er ekspansion, og hvor vi har brug for bygningerne til andre ting, og så kan det være sagligt at lægge læreruddannelsen et andet sted.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Når hr. Povl Brøndsted gang på gang siger her fra talerstolen, at der er behov for de bygninger, der bliver ledige ved sammenlægningerne, til andre formål, vil jeg godt spørge hr. Povl Brøndsted om, hvad det egentlig er for andre formål, man påtænker dem anvendt til. Vi har i udvalget forgæves spurgt ministeren, og det manglende svar tyder jo på, at der overhovedet ikke er nogen overvejelser og dermed nogen argumentation at hente for den sammenlægning og lediggørelse af lokaler, når man ikke har gjort sig de fjerneste tanker om, hvad de ledigblevne lokaler skal bruges til.

[Klaus Hækkerup]

Men hvis den diskussion, Venstre har været igennem, har ført til, at hr. Povl Brøndsted eller ministeren måske er blevet ramt af klarhed, så ville det da være rart, om vi andre i Folketinget kunne blive delagtiggjort i den viden om, hvad disse ledigblevne lokaler skulle bruges til.

Marianne Jelved (RV):

Ændringerne af seminariestrukturen har været diskuteret i offentligheden, i de politiske partier, i de politiske partiets vælgerforeninger, på seminarierne og mange, mange andre steder i landet siden august 1988.

De uddannelsespolitiske ønsker, som Det Radikale Venstre har haft, har været flere i denne sag. Et ønske har været at få en struktur, hvor tre- og fire-sporede seminarier er jævnt fordelt over landet, f.eks. efter en model, hvor der er ét seminarium i de mindre amter og to i de lidt større. Her taler jeg om de amter, som i forvejen har lærerseminarier. Det har ligeledes været et ønske, at de bygninger, der har rummet lærerseminarier, fortsat skal rumme uddannelser. Det har desuden været et ønske, at der ikke blev nedlagt uddannelsespladser. Endelig har det været et ønske, at vi kunne udnytte ressourcerne på uddannelsesområdet bedst muligt, og det gælder også på seminarieområdet som på mange andre områder.

Regeringen fremlagde efter en lang proces, som er velkendt for de tilstedeværende, sit forslag, der blev førstebehandlet tirsdag den 6. december 1988 her i Tinget. Det var et godt, afbalanceret og sagligt forslag.

Jeg vil gerne understrege, at det har været Det Radikale Venstres og regeringspartiernes ønske, at Socialdemokratiet gik med ind i forhandlingerne, og at regeringen og Socialdemokratiet fandt en løsning i fællesskab. Det lykkedes ikke. Jeg er i dag glad for, at jeg selv har deltaget i alle forhandlingerne. Jeg skal beklage dybt, at det ikke lykkedes at få en aftale med Socialdemokratiet.

Jeg kan forstå, at der bliver skelnet imellem møder og forhandlinger, og jeg må tilstå, at jeg opfatter den skelnen som yderst spidsfindig. Kernen i sagen er jo, at der har været masser af muligheder for Socialdemokratiet til at melde sig på banen, både inden lovforslaget blev udarbejdet og fremsat, og efter at lovforslaget var fremsat og behandlet første gang her i Tinget.

Det er i argumentationen fra de forskellige ordførere, der er imod tanken om at ændre seminariestrukturen, blevet sagt, at vi slet ikke bør ændre den, men at vi måske endda burde udvide antallet af spor. Det synspunkt kan man selvfølgelig have. Det deler vi ikke i Det Radikale Venstre.

Behovet for folkeskolelærere er det behov, der er de bedste forudsætninger for at vurdere. Antallet af skolebørn falder over de næste 5 år med 70.000. Det svarer til 11 pct. Dette kan ikke anfægtes. Børnene er her, og vi er i stand til at tælle dem, uanset hvilket parti vi tilhører. Vi har behandlet ændringer af folkeskoleloven i dag. De ændringer skal give kommunerne bedre muligheder for at styre ressourceforbruget i folkeskolen fremover.

Vi skal uddanne mange langtidsledige, og mulighederne for mere uddannelse til erhvervsaktive skal forøges, men det er ikke min opfattelse, at det primært skal varetages af folkeskolelærere, deres kvaliteter i øvrigt ufortalt. Men bliver der behov for flere lærere, end de spor, vi har nu, giver, så kan der selvfølgelig oprettes flere spor, når vi vurderer, at behovet er til det. Det forhindrer de strukturændringer, vi behandler i dag, ikke.

Det Radikale Venstre kan stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag. De ændringsforslag er aftalt med tre andre partier. Det er klart, at Det Radikale Venstre synes bedst om regeringens forslag, men forliget er det bedst opnåelige.

Det bliver en strukturændring med tre-fire-sporede seminarier, og de bliver jævnt fordelt over landet i de amter, som seminarierne ligger i i dag. Jeg sagde ved førstebehandlingen, at det var en vanskelig og smertefuld proces, og jeg vil gerne understrege, at det fortsat efter min opfattelse er smertefuldt også for folketingsmedlemmerne at skulle træffe de her tunge beslutninger.

Efter min bedste overbevisning er den proces nødvendig. Uddannelsesmulighederne på lærerseminarierne bliver bedre, hvis der er mere end to spor. Det budskab er bl.a. i den foregående folketingssamling tilgået mig fra adskillige seminarier. Jeg har også noteret mig, at mange seminarier har lagt billet ind på det spor, som nu bliver ledigt – hvis man kan kalde det det – når Det Nødvendige Seminarium bliver nedlagt.

[Marianne Jelved]

Socialdemokratiet og SF har fået udsat tredjebehandlingen og appellerer til regeringen om at tænke sig om og lytte specielt til Socialdemokratiet. Hvorfor i alverden melder Socialdemokratiet sig først på banen 5 minutter over 12? Hvor var Socialdemokratiet, da det var tid?

Socialdemokratiet ønsker alternative besparelser. Jeg må sige, at det ikke er interessant. Det, der er interessant for Det Radikale Venstre, er at få gang i den proces, der handler om at ændre strukturen i seminarieverdenen. Det er det, vi er gået ind i med åben pande – om end med sved på panden, fordi det er svært – og vi vedkender os vores del af det.

Vi har fået mange henvendelser fra enkeltpersoner, lærere, rektorer og mange andre over det ganske land. De er selvfølgelig indgået i overvejelserne, og jeg vil gerne sige tak for dem, men især vil jeg gerne sige tak for den meget oprigtige hilsen, der er blevet overbragt mig i dag fra lærerstuderende, lærere og rektorer, der deltog i mødet i går på Blågård Statsseminarium.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Fru Marianne Jelved skal ikke få held med i denne debat at overbevise hverken sig selv eller andre om, at det resultat, vi står med her, er etableret på baggrund af lang tids overvejelser og lang tids debat. Det er jo noget sludder og vrøvl. Befolkningen kan udmærket godt se, at dette er resultatet af en politisk studehandel, som er uden sidestykke i nyere dansk politisk historie. Jeg synes, det er så ubehageligt, at selv fru Marianne Jelved må kunne se, at det kan man ikke overbevise nogen om.

Der har været meget forskellige udgangspunkter i de drøftelser, der har været på det uddannelsespolitiske område. Nogle partier har villet spare, men jeg kan ikke se, at der er nogen fornuftig begrundelse for at ville spare 8 mio. kr. her, når man i øvrigt har råd til en skatteletelse på 600 mio. kr. for formueejerne i Danmark. Andre partier er gået i byen med, at de ville lukke institutioner, og atter andre er gået i byen med en forestilling og en forudsætning om, at der ikke er brug for flere lærere.

Socialdemokratiet har ikke den opfattelse. Vi har sagt, at vi gerne vil være med til at finde besparelser, men at vi i øvrigt mener, at der er brug for velkvalificerede lærerkræfter i de kom-

mende år til at løse en lang række opgaver. Derfor er vi også villige til at gå ind i en planlægning, men vi er ikke villige til at slagte institutioner uden plan og uden mål, ligesom vi heller ikke er tilbøjelige til at gå ind i en diskussion, uden at der foreligger en plan for, hvad vi skal bruge lærergruppen til i de kommende år. Vi vil ikke bare skære og slagte, men vi vil gerne medvirke til en saglig og ordentlig politisk drøftelse. Vi har tilbudt at være med i forhandlingerne. Hvis det for regeringen alene er et spørgsmål om økonomi, er vi også til at få i tale, og en fornuftig planlægning og en fornuftig disposition på området deltager vi også gerne i.

Jeg vil gerne spørge fru Marianne Jelved, om Det Radikale Venstre ikke må se i øjnene, at man har svigtet ikke alene uddannelsespolitisk, men også miljøpolitisk og sikkerhedspolitisk. Det er ærgerligt, at De Radikale opgiver alle bastioner på denne svage regerings alter.

Formanden:

Korte bemærkninger er som bekendt på 2 minutter, og med det antal, vi har af dem i dag, vil formanden være striks med overholdelsen af tiden.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Da De Radikale blev regeringspartnere, vidste vi godt, at det var for at give afkald på det sikkerhedspolitiske alternativ, og vi vidste også godt, at det var for at kunne føre en om muligt endnu skrappe økonomisk politik end den, de havde ført, dengang de stod uden for regeringen. Men vi var nogle, der troede – og til dem hørte jeg – at når vi kom til det kulturpolitiske, så ville De Radikale stå fast, så havde vi et eller andet, vi kunne regne med. Vi troede, at der stadig væk var en rest af kulturradikalisme, af frisind, af alsidighed og af nytænkning tilbage i Det Radikale Venstre. Vi troede, at når man gik ind for pædagogisk udviklingsarbejde, 10-punkts-program, 7-punkts-program, socialt udviklingsprogram osv., så mente man, at man ønskede alsidighed, frisind og tolerance.

Kan det bedst opnåelige virkelig ikke blive for ringe, fru Marianne Jelved? Kan det ikke blive for ringe, når man sælger de mest åbne, de mest eksperimenterende, de mest frisindede seminarier for at give Kristeligt Folkeparti alt, hvad det beder om? Og det har jo udtalt højt og

[Ebba Strange]

klart og tydeligt, at det ønsker, at alle Danmarks seminarier skal hvile på et kristent grundlag. Vi er nogle, som mener, at de unge bør have noget at vælge imellem.

Det forlig, De Radikale nu er gået ind for, er med til at indsnævre og fattiggøre mulighederne for de unge, de unge, der bagefter skal ud at tage sig af vore børn. Jeg synes, at dette kulturradikalt er så ringe, at jeg er lige ved at komme til at savne Bernhard Baunsgaard. Jeg tror ikke, han var gået med til det.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Marianne Jelved gav udtryk for, at hun synes, at man nu skulle i gang med en strukturplanlægning. Det har vi i Socialdemokratiet altid sagt at vi gerne ville deltage i. Det har vi gjort i dag, og det gjorde vi i 1982, men det var med streg under planlægning.

Ved debatten i 1982 gav jeg på mit partis vegne udtryk for en vis skepsis over for tosporede seminarier, fordi det i det lange løb ikke er konstruktivt for læreruddannelsen. Dertil svarede ministeren: Det har fru Dorte Bennedsen hele tiden sagt, og jeg respekterer synspunktet. Men jeg vil også understrege, at jeg og regeringen mener, at vi bør tage denne udfordring op og om nødvendigt ændre læreruddannelsesloven, således at vi kan køre med tosporede seminarier i 10-15 år, indtil vi igen har brug for en større læreruddannelseskapacitet.

Nu er der gået 6 år, siden ministeren udtalte det. Vi nærmer os nu den tid, hvor vi igen får brug for en større læreruddannelseskapacitet, og så kommer ministeren her og vil hovedkulds nedlægge seminarier efter et eller andet hovsaprincip, hvis røde tråd jeg ikke har været i stand til at se. Derfor vil jeg godt spørge fru Marianne Jelved, hvordan dette kan blive et fornuftigt led i en strukturplanlægning.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Fru Helle Degns tale ændrer ikke min oplevelse af de forhandlinger, jeg har deltaget i, og det kan jeg blive ved med at gentage, så længe der er behov for det.

Det bliver sagt, at der ikke har været lang tids debat. Jo, der har været lang tids debat, og stort set alle seminarier har internt og på andre må-

der diskuteret disse ting. Og jeg kender godt Danmarks seminarier, skulle jeg hilse og sige. Jeg ved godt, hvad det er, vi taler om.

Der kan i forskellige partier ligge forskellige motiver bag forlig om så mange sager, det skal jeg ikke svare på. Jeg gør rede for, hvilke motiver der ligger bag Det Radikale Venstres stillingtagen i denne sag.

Jeg har ved tidligere afstemninger i dag noteret mig en interessant kombination af stemmer, som hedder Socialdemokratiet, SF og Fremskridtspartiet. Der er altså andre i denne sal, der kan bruge Fremskridtspartiets stemmer, når det ellers passer dem.

Til fru Ebba Strange vil jeg sige, at jeg i mange sammenhænge har bemærket, at SF'erne i forbindelse med miljø, kultur og andre spørgsmål er så gode til at definere, hvad Det Radikale Venstres kulturpolitik er. Jeg tror nok, at Det Radikale Venstre er bedst til at definere sin egen politik, og lad så vore medlemmer og vælgere tage stilling til den. Jeg har ikke lyst til at diskutere med fru Ebba Strange, hvilken politik Det Radikale Venstre skal have på et givet område.

Vi vedstår dette forlig. Det har været et ønske, bl.a. fra min side, at vi gik i gang med strukturændringer på seminarieområdet, og det står jeg ved. Og jeg mener stadig væk, det er fornuftigt.

Der bliver sagt, at vi lukker de mest åbne og frisindede seminarier i Danmark. Så skal jeg hilse og sige, at alle seminarier i dette land er gode seminarier, og at de hver på sin måde arbejder med deres holdninger og profiler. Det respekterer vi. Det er frisind i radikal forstand, det er åbenhed, og det er tolerance. Jeg tager afstand fra den indirekte nedvurdering af andre seminarier, som ligger i den nævnte formulering, og det er ikke kun fru Ebba Strange, der har brugt den, det er også andre partier.

Til fru Dorte Bennedsen vil jeg bare sige, at i mine øjne, og som jeg har forstået det, er der med det forslag og det forlig, der foreligger, tale om en strukturplanlægning.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg er då ked af, at vi ikke mere kan diskutere kulturpolitik med De Radikale, for det har vi faktisk haft stor fornøjelse af i mange år. Jeg skal i øvrigt ikke blande mig i De Radikales

[Ebba Strange]

kulturpolitik. Det, jeg sagde, var også nærmere en konstatering end et oplæg til en diskussion.

Og så vil jeg sige om det med, at det er en indirekte nedvurdering, jeg kommer med: Nej, fru Marianne Jelved. Jeg har aldrig foreslået Haslev Seminarium nedlagt, og jeg har ikke foreslået Århus Seminarium nedlagt. Vi har sagt fra SF's side, at vi skal have pluralisme, at vi skal have alsidighed, og derfor synes jeg, der skal være 2 lærerseminarier og 2 børnehavese-minarier i Århus, sådan at de unge mennesker kan vælge, om de ønsker det kristne livssyn som grundlag for deres uddannelse eller de ønsker et frisindet, humanistisk grundlag for deres uddannelse. Det er det, vi siger fra SF's side, og det mener vi.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Som en af dem, der kun har været til et kort orienterende møde, vil jeg godt lige hive fat i fru Marianne Jelveds bemærkning om, hvad hun personlig har ønsket, nemlig at tage fat på strukturændringer. Det må jeg nok udtrykke stor forbavselse over.

Ministeren har nedsat et læreruddannelses-udvalg, og jeg mener, at når han har gjort det, er det for at få nogle kompetente mennesker til at sætte sig sammen og undersøge og afdække en sag og derefter komme med et udspil, som Folketing og regering kan tænke over.

Dette læreruddannelsesudvalg er altså midt i en proces, men alligevel synes fru Marianne Jelved åbenbart ikke, at man overhovedet behøver at høre det, selv om en del af dets kommissorium er at tage stilling til seminariestrukturen. Det er højst besynderligt, synes jeg.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Når man bruger formuleringerne »de mest fremadrettede«, »de mest progressive« osv., så er der ifølge min begrebsverden tale om en eller anden form for karaktergivning, og det har været et ønske fra Det Radikale Venstres side, at en sådan ikke skulle indgå i kriterierne, når vi pegede på seminarier. Jeg skal lade være med at svare mere på det, for jeg kan ikke uddybe det mere, men man kan ikke sige, at vi nedlægger det mest progressive, uden at vi også dermed har givet karakterer.

Jeg vil godt sige om den opfattelse, at der skal være pluralisme – enig – og at de kristne seminarier osv. også skal være der, at der i min opfattelse af dette ligger en forestilling, som er meget snæver, om, hvad der foregår på f.eks. det seminarium, som hedder KFUM's Seminarium. Det er jo langt, langt mere nuanceret, end det fremgår af de udtalelser, der er faldet fra denne talerstol, specielt fra dem, der er modstandere af forslaget, så de udtalelser vil jeg gerne tage afstand fra. Det er et bredt spektrum af lærere, der underviser på landets seminarier.

Jeg vil gerne sige vedrørende Læreruddannelsesudvalget, at den diskussion havde fru Hanne Thanning Jacobsen og jeg også ved førstebehandlingen. Jeg behøver ikke at gentage, hvad jeg sagde dengang, men jeg stod ved, at efter min opfattelse kunne vi godt lave disse strukturændringer, selv om Læreruddannelsesudvalget arbejdede.

Formanden:

Så går vi til tredje runde af korte bemærkninger efter fru Marianne Jelveds indlæg, og den første er hr. Arne Melchior.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Fru Ebba Strange have en bemærkning om, at valget skulle stå mellem på den ene side et kristent syn og på den anden side et frisindet, humanistisk syn. Fru Ebba Strange stillede altså disse to op som modsætninger, og det faldt mig for brystet. Jeg opfatter ikke betegnelserne som modsætninger. Jeg er også sikker på, at Venstres gamle formand, Poul Hartling, ikke ville have syntes om en sådan kunstig modsætningsopstilling, og jeg finder anledning til at bemærke, at jeg formentlig ikke er ene om at føle, at det er en helt forkert opstilling af modsætninger, som ikke behøver at eksistere.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil ikke gå ind i en dybere diskussion med hr. Arne Melchior og fru Ebba Strange om kristelighed og frisind, men der har været en bredde og forskellige holdninger på vore seminarier. Nogle tog jo deres udgangspunkt i grundtvigianismen, andre i Indre Mission, og andre igen i, skal vi sige en egns behov for at få et se-

[Aage Frandsen]

minarium. Sådan var bredden, og vi vil fra SF's side til enhver tid være med til at slås for denne bredde. Både Loke og Thor skal have plads. Det er den frihed, der skal være for os alle til at benytte sig af uddannelsesinstitutioner, i dette tilfælde seminarier.

Hvis man tæller op i dag, hvad der er af spor på uddannelsesinstitutioner, som har et bestemt livssyn, og som i hvert fald Uddannelsesudvalget har argumenteret for skulle bevares, fordi de havde et bestemt livssyn, er det vel ikke forkert at sige, at førhen var der 10 seminarier med et sådant livssyn. Efter forliget er der 15. Det vil sige, at man i hvert fald har ændret vægten. Jeg vil være med til at slås for, at også seminarier med dette livssyn til enhver tid skal bevares, men jeg kan se, at undervisningsministeren ikke har kunnet tælle, og derfor skal jeg nævne de fem: Haslev Seminarium øges med 1, Nørre Nissum med 1 og Århus Seminarium med 3. Det giver 5 mere. (*Afbrydelse fra ministerbænkene*). Nå, det lyder interessant. Århus Seminarium skal alligevel ikke øges med 3, men de sammenlagte seminarier skal være i Århus Seminariums bygninger. Tak!

Formanden:

Forhandlingerne foregår fra talerstolen.

Aage Frandsen (SF):

Det er mig, der har ordet, ikke?

Formanden:

Jo.

Aage Frandsen (SF):

Tak! Der er altså stadig væk noget uklart tilbage med hensyn til de seminariespor, der skal være på Århus Seminarium, men den bredde, der har været hidtil, er altså vigtig at slås for, og så er det ikke forkert at nævne, at der er nogle, der får mere ud af den handel, der er foregået, end andre. Begge sider skal være der; det ville vi have sloget for, hvis vi havde været med i forliget.

Formanden:

Nu er det en helt tværgående debat på korte bemærkninger. Jeg har endnu indskrevet fire i denne omgang, og den eneste yderligere, der kan blive indskrevet nu, er fru Marianne Jelved.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Jeg forstod på fru Marianne Jelved, at det forlig, der er indgået, blev overvejet grundigt, og jeg forstod også, at der i overvejelserne indgik en vis afvejning af de grundlag, som de forskellige seminarier hviler på.

I det område, hvor jeg er valgt, skal et seminarium, der hviler på mangfoldighedens idégrundlag, sammenlægges med et seminarium, der hviler på et, skal vi sige mere snævert, kristent, idébetonet grundlag. Jeg vil gerne spørge fru Marianne Jelved: Hvad skal idégrundlaget være for det nye, sammenlagte seminarium?

Jeg må vel have lov til at gå ud fra, at det er indgået i drøftelserne mellem forligspartierne, og derfor må fru Marianne Jelved, der jo har fulgt disse forhandlinger meget nøje, også kunne give mig et svar på, hvilket grundlag det nye, sammenlagte seminarium skal hvile på.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Efter at have lyttet til fru Marianne Jelveds bemærkninger om frisind og mangfoldighed vil jeg i hvert fald meget gerne have et svar fra fru Marianne Jelved på, hvordan det kan være, at man efter så lange og mange grundige overvejelser lige pludselig vælger Blågård, som ikke på noget tidspunkt har været inde i debatten og ikke på noget tidspunkt er indstillet af noget udvalg. Hvad er baggrunden? Jeg synes, at de mennesker, der er involverede her, har brug for et svar. Er det begrundet i en tilfældighed, eller er det begrundet i en rent holdningsmæssig hetz?

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Nu kom vi da endelig ind på det, der måske er sagens kerne, for jeg tror ærlig talt, at det saglige i sagen er, at der kan nedlægges og sammenlægges seminarier, ja, at vi kan gøre uddannelsen bedre på denne måde.

Socialdemokratiet har nok slet ikke kunnet blive enig om internt, hvilke navne der så skulle anføres, men nu kan man få en god presseomtale ved, at der er blevet peget på Blågård. Ja, fru Helle Degn taler om politiske studehandler osv., så det lader til, at hun kender jobbet godt.

[Pia Dahl]

SF er blevet mobiliseret på grund af Marseleborg Seminarium, for man har jo mange af sine vælgere i disse kredse, det er jeg godt klar over. Det har hele vejen igennem i denne debat været symptomatisk, at man har sagt, at der godt kan nedlægges, bare det ikke er os selv, eller bare det ikke går ud over vore politiske interesser. Jeg tror desværre, at det er det, der er sagen, mens vi andre har taget det sure job at nævne nogle bestemte navne. Vi skal så have på pukkelen, men Socialdemokratiet og SF kan læne sig tilbage i stolen, vaske deres hænder og have god samvittighed.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil bare lige sige til fru Pia Dahl, at vi har altså medlemmer både på Nørre Nissum Seminarium og på Haslev Seminarium, så det er ikke det, der stikker os.

Vores problem er – nu har jeg jo siddet og lyttet til denne debat – at det ikke er til at begribe, hvad der er foregået. Vi har fra SF's side i denne debat forsøgt os med at spørge: Er det det, der er baggrunden? Er det de holdninger, der ligger bag, at det netop er de seminarier, der skal ryge? Nej, får vi at vide. Hr. Povl Brøndsted siger det med en for ham karakteristisk valenhed. Fru Marianne Jelved er usædvanlig stålsat, men hun siger ingenting. Hun har fortalt os, at det er det bedst opnåelige. Af hvad? Hvordan? Hvorfor?

Har I raffet om det? Det indtryk får man, at hvis det ikke er det andet, der er baggrunden, må I have raffet om det. Man er temmelig spændt på undervisningsministerens forklaring på, hvorfor det netop er de seminarier. Da hr. Kofod-Svendsen var ude at prale – og det var der da en vis sammenhæng i – blev vi mødt af forargelse hele vejen rundt: Nej, det var for galt! Det var sandelig heller ikke det, der var baggrunden. Jamen hvad er baggrunden?

SF's gruppe fik forklaret af vores uddannelsespolitiske ordfører, at baggrunden var, at man ville have store seminarier, men det er jo klart dementeret nu. Det var ikke baggrunden. Hvorfor så?

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Alle seminarier bygger på en historie og en

idé, som var grundlaget for netop det seminariums opståen på et eller andet givet tidspunkt.

Og så må jeg gentage, hvad jeg har sagt tidligere – det er nu til hr. Hjortnæs –: Det er min opfattelse, at seminarielærere såvel som folkeskolelærere og undervisere i øvrigt påvirker undervisningen og det miljø, der er i en undervisningssituation, med deres egen personlighed, deres egne holdninger osv.; derfor ser jeg ikke så snævert på seminariernes idégrundlag, således som de historisk kan konstateres, som andre ordførere åbenbart gør. Og jeg lader mig ikke lokke ind i den diskussion, for jeg synes, den er uvedkommende i denne sammenhæng. Min respekt for danske seminarielærere er for stor til den diskussion.

Med hensyn til Blågård og Frederiksberg Seminarium spørger fru Helle Degn: Hvorfor skiftet? Fordi der var et ønske om at tage et stort seminarium i hovedstadsområdet og bruge dets spor til at gøre andre seminarier større.

Når det bliver Blågård i stedet for Frederiksberg, er det, fordi regeringen ikke har 90 mandater – desværre – og så er det, fordi der kunne blive forlig om det. Argumenterne for og imod Blågård og Frederiksberg Seminariums placering i dette strukturændringsforslag er nøjagtig de samme. Begge seminarier har været en sammenlægningsproces igennem, begge seminarier har gjort det godt og fortjenstfuldt, og det har været en svær proces, også for mig, at pege på seminarierne, men det har jeg gjort. Der er ikke blevet raffet, og jeg må tage afstand fra den terminologi, som nogle folketingsmedlemmer bruger, f.eks. »kynisk«, »i nattens mulm og mørke« og lign. Der er diskuteret mellem forligspartier, som det sker i dette Folketing også ved andre forlig.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Ved første behandling gav jeg udtryk for, at vi ønskede, at denne sag fik en hurtig afslutning. Jeg må sige, at vi har fået et udmærket forlig med de plusser og minusser, der må være i et forlig, og det er gået rimelig hurtigt.

Jeg beklager derfor, at der er nogle partier, der ønsker at trække sagen ud. Det tror jeg ikke der er nogen grund til, og vi står i hvert tilfælde fuldt og helt bag dette forlig.

Når vi har ønsket at medvirke, skyldes det fremskridt. For det første, at vi allerede i firkløverre-

[Bente Juncker]

geringens tid talte om, at der måtte nogle justeringer til. For det andet, at vi ønskede en bedre seminariepolitik; vi kunne jo se, at tosporede seminarier ikke duede. På valgholdene gik der alt for få; altså er det rationelt at operere med 3 hold. Den tredje grund har jeg nævnt til bevidstløshed, og den er, at vi ikke ønsker, at regeringen bliver ved med at udhule uddannelserne indefra, nemlig ved disse hovsablesparelser på lønsummen. Dette har ministeren svaret fint på ved førstebehandlingen, og det er derfor, der ikke står noget om det i betænkningen. Vi regner med, at det er bindende.

Når man så hører Socialdemokratiet, får man ærlig talt et chok. Ordføreren og andre talere har slynget om sig med udtryk som »kynisk spil«, »luskeri«, »studehandel«, »kaotisk«.

I 1982 var Socialdemokratiet med i et stort seminarieforslag sammen med bl.a. Centrum-Demokraterne, og jeg kan sige til fru Helle Degn og den socialdemokratiske ordfører, at forhandlingerne om dette forlig er foregået på præcis samme måde som i 1982. Det er muligt, at I kan bruge disse ord alligevel, men det er faktisk sagen i en nøddeskal: Sådan er det med forlig.

Det er jo rigtigt, som fru Marianne Jelved sagde, at denne regering har ikke 90 mandater, så det er altså nødvendigt, at Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti blander sig, og det er klart, at vi har blandet os, for vi siger ikke bare blankt ja til regeringen. Det kunne den måske ønske at vi havde gjort, men det har vi ikke ønsket. Vi har ønsket at fastholde nogle krav, og vi har delt sol og vind lige.

Så anker Socialdemokratiet over, at det ikke har været indbudt til forhandlinger, men jeg er i hvert fald vidende om, at man har været til møde; allerede ved første behandling meldte man dog fra. Man præsterede en ordførertale, hvorefter der overhovedet ikke skulle sammenlægges noget, og der skulle heller ikke spares spor.

Så siger Socialdemokratiet også, at der er lukket seminarier hen over hovedet på dem. Det synes jeg ikke der er. Jeg synes, at alle ting har været vendt i de 2-3 måneders debat, vi har haft her, andre steder, ude omkring på seminarierne og oppe på mit kontor med seminariefolk. Det er en dårlig undskyldning at sige, at der er trukket noget ned over hovedet på nogle seminarier.

Når Socialdemokratiet så også harcelerer så meget over det kristne islæt, vil jeg minde om, at seminarierne i Ribe og Haslev blev reddet i 1982 med socialdemokratiske stemmer. Det er sagen.

Så synes jeg også, det er meget ynkeligt, at Socialdemokratiets næstformand står i Herning og siger, at han vil finde pengene et andet sted. Jamen det er jo ikke det, det handler om. Det handler ikke om de 29 mio. kr., men om at få nogle ordentlige uddannelsespladser og en uddannelse med indhold, så der ikke bliver foretaget hovsablesparelser hver eneste sommer som f.eks. junibesparelserne i år. Det har undervisningsministeren bedyret at der ikke vil komme fremover, og derfor fastholder vi vores tilslutning til forliget. Vi kan stemme for lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Når fru Bente Juncker siger, at der ved denne lejlighed ikke er sket andet end det, der også skete ved forliget i 1982, bliver jeg nødt til at sige, at det ganske enkelt ikke er rigtigt.

Jeg var den ordfører, der på mit partis vegne indgik forliget med den daværende regering og den nuværende undervisningsminister, og forskellen mellem dengang og nu er, at samtlige de seminarier, der endte med at blive berørt i 1982, var – om man så må sige – på bordet i en meget tidlig fase og derfor havde lejlighed til at give deres synspunkter til kende, hvilket jo også førte til, at nogle seminarier blev fritaget. Det var Ribe Seminarium, det var Esbjerg Seminarium, og det var også andre.

Og så var der én overordentlig væsentlig forskel mere, nemlig at i den betænkning, der blev skrevet i 1982, blev der for de flestes vedkommende taget stilling til, hvad disse institutioner skulle bruges til. Det kan fru Bente Juncker læse i betænkningen fra den 14. december 1982. Der var nøje i udvalget med ministeren drøftet: Hvad byder vi de institutioner i stedet? Et eksempel var, at Gedved blev og i dag eksisterer som socialpædagogisk seminarium, og det er dog en væsentlig forskel. Endvidere var navnene på bordet i god tid, og vi havde faktisk taget stilling til, hvad vi så skulle bruge de pågældende institutioner til.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg forstår, at både Det Konservative Folkeparti og nu CD har hæftet sig ved, at Socialdemokratiet er kommet med et ganske konkret tilbud vedrørende økonomien i dette forslag.

Lige før hørte jeg fru Marianne Jelved sige, at der er ikke noget økonomi i det; det er i hvert fald ikke det, der er afgørende for diskussionen. Nu forstår jeg så, at der alligevel er økonomi i det. Jeg går ud fra, at når regeringen har så travlt med at få dette igennem, er det af hensyn til finansloven.

Jeg synes, vi kan sige indtil nu, at vi har spurgt regeringen og forligspartierne: Hvilke kriterier har ligget til grund for det forlig, man er nået frem til? Er det økonomi? Det har vi fået at vide at det ikke er – eller er det? Er det noget med pædagogik? Det er det vist heller ikke – eller er det? Er det noget med geografi? Det er det vist heller ikke; vi kan i hvert fald ikke opstille nogen entydig sammenhæng mellem det kriterium og det resultat, man er nået frem til.

Derfor siger vi stilfærdigt, at af hensyn til Danmarks respekt for det danske politiske systems beslutningskraft, rationale og fornuft var det så ikke en idé, at vi klarede finansministerens og regeringens finanslovsproblem ved at skaffe den besparelse, der er brug for? Jeg vil gerne tilstå over for undervisningsministeren, at det vil vi gerne gøre både i år og til næste år for den sags skyld. Det skal ikke skille os. Hvis vi sagde, at nu bevilger vi hinanden en pause og igangsætter et arbejde i løbet af det næste halve år for at få vores uddannelsespolitik til at hænge ordentligt sammen, omfattende både seminarierne og de sider, der naturligt grænser op dertil, og så løser vi det akutte finanslovsproblem. Det ville da være en fornuftig beslutning, vi alle sammen kunne holde ryggen rank over for, i stedet for at komme med mærkværdige udlægninger af møder det ene eller det andet sted.

Kort sagt vil min stærke opfordring til regeringen og forligspartierne være: Vis nu det stor-sind, der er brug for en gang imellem! Tag dog til efterretning, at den beslutning, der er truffet, ikke kan begrundes rationelt! Lad os så give hinanden den tid, der skal til for at få tingene til at hænge mere fornuftigt sammen.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Fru Margrete Auken havde for kort tid siden en bemærkning i forbindelse med seminarie-nedlæggelsen. Hertil vil jeg gerne gøre fru Margrete Auken opmærksom på, at for 6 år siden skete der også nedlæggelse af en række seminarier, hvoraf en hel del var fremvokset af en kirkelig tradition. Der var Hellerup, som var et KFUM-seminarium; der var nogle, som var vokset ud af, skal vi kalde det en præstegårds-tradition, f.eks. Ranum. Jeg kunne også nævne andre. Så med hensyn til at sikre alsidigheden i sammenlægningerne for 6 år siden og nu havde det da været urimeligt, hvis man også nu sagde, at seminarier med samme historiske oprindelse nedlægges. Hvis man ser det ud fra et historisk perspektiv, mener jeg, at der i begge nedlæggelsesperioder er taget hensyn til alsidigheden.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Hr. Nyrup Rasmussen efterlyste for et øjeblik siden oplysninger om, hvilke kriterier der er lagt til grund. Det har vi talt om, jeg er lige ved at sige i timevis. Hr. Nyrup Rasmussen kunne jo høre efter.

Så siger hr. Nyrup Rasmussen, at han kan skaffe 29 mio. kr., og så er det problem løst. Så er mit spørgsmål til hr. Nyrup Rasmussen: Hvis vi virkelig har disse 29 mio. kr. til rådighed til uddannelsesformål, er dette formål, at balsamere en utidig seminariestruktur, så virkelig det område, som Socialdemokratiet uddannelsesmæssigt prioriterer højest af alt? Er det virkelig tilfældet? Jeg troede eksempelvis, at man interesserede sig betydelig mere for erhvervsuddannelser.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Det er til fru Dorte Bennedsen. Jeg er da enig i, at vi ikke i nogle byer skal have nogle uddannelsesinstitutioner, der står som tomme spøgelses-huse. Det er da klart hensigten, at der skal andre ting ind. Det skal måske være tekniske uddannelser eller noget andet. Det kan jeg så også beklage, men det må undervisningsministeren sørge for. Det er hans område.

[Bente Juncker]

Så vil jeg gerne sige til hr. Nyrup Rasmussen, at det ikke er af hensyn til den kommende finanslov, for på den giver disse besparelser ikke ret mange penge. Nej, grunden til, at vi skal tage en beslutning nu, er et simpelt hensyn til de ansatte og til de studerende, fordi der ikke bliver taget nye studerende ind på disse institutioner fra 1. august. Det er derfor.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Kofod-Svendsen. Det var ordentlig snak, ikke? Her fik vi så at vide, hvad det drejede sig om, og det skal han have tak for. Det er så den første, der har, jeg havde nær sagt turdet sige det. Så mener jeg til gengæld, at det er despektindgydende, at vi får en så stor ideologisk debat smidt på bordet så sent. Vi er mange, der erindrer debatten sidste gang, og den tog lang tid. Der indgik megen holdning i den debat også. Denne gang får vi det jasket ind. Der er ingen i befolkningen, der er ingen på seminarierne, der har haft tid til at drøfte denne vinkel. Der har heller ikke været mulighed for hverken på Blågårds Seminarium eller Marselisborg Seminarium at gøre rede for, hvor fortræffelig en kristendomsundervisning der foregår dér. Det skal vi lige være klar over også. Det er, som om I tror, at kun, når et seminarium tilfældigvis kalder sig gudeligt, er der altså kirkelige traditioner dér. Det er jo noget nonsens. Jeg mener, at det på baggrund af den oplysning, vi nu har fået, er blevet endnu mere tydeligt, at man bare har handlet i porten og ikke har tænkt sig om. Jeg synes, det er skammeligt.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg vil gerne gentage mit tilbud til regeringen og til forligspartierne. Jeg vil gerne indtrænge sige, at det ikke er en debat om, hvornår man er i opposition, og hvornår man er i regering. Det er heller ikke en debat om, hvilket område, hr. Kirkegaard, man er valgt i, eller hvilket område man ikke er valgt i. Det er en debat om, at vi for en gangs skyld bare imponerede danmarkshistorien ved at sige til os selv i dette høje Ting: Nu vil vi godt tænke os om for at finde frem til en fornuftigere løsning. Det er en søgning efter at finde nogle klare kriterier, som vi

nogenlunde anstændigt kan vise den danske befolkning, og som kan forklare, hvad det er, der er sket.

Det kan godt være, at der er nogle, der ikke har haft så travlt, som andre har haft. Det kan også godt være, at der er nogle på den ene og på den anden og på den tredje side, der har begået fejl i opfattelsen af målsætningen. Men det ændrer dog ikke, at der i dag er i tusindvis af unge mennesker, der ikke kan begribe, hvad det er, der foregår herinde, hvad det er for en studiehandel, der er foregået. Vi er nødt til nu – og det vil jeg indtrængende appellere om – at bevilge hinanden, når vi nu skal i gang med de 12 dage, at få fundet svar på økonomiproblemet.

Må jeg sige til hr. undervisningsminister Bertel Haarder – jeg var lige ved at sige noget andet, men . . .

Formanden:

Det hedder undervisningsministeren.

Nyrup Rasmussen (S):

Må jeg sige til dig, undervisningsminister . . .

Formanden:

Man må ikke tale direkte.

Nyrup Rasmussen (S):

. . . at jeg i går oplevede blandt gode Venstrefolk i en ganske bestemt, men helt tilfældigt valgt kreds, Herning-Ikast-kredsen, at man bagefter hviskede til mig – så fortvivlet er jo situationen: Hvis det kommer an på at finde 16 mio. kr. inden for Undervisningsministeriets område, og så hviskede man lavmælt: Ja endda inden for seminarieområdet – vil vi godt prøve at diskutere det. Men tag os med på råd, og lad os gøre det rationelt, og giv os den fornødne tid til det. Så langt gik man.

Derfor kan jeg ikke forstå, hvorfor sejrpalmer eller mangelen på tolerance og udsyn i dag skal være det mærke, man vil efterlade sig, hvis man gennemtvinger dette forlig uden at tænke sig om.

Så som sagt: Tilbudet er der. Tænk jer nu om! Det er ikke hver dag, I får sådan et.

Formanden:

Man må ikke tale direkte.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Det må da vist være, fordi hr. Nyrup Rasmussen har været herinde så kort, at han kan blive forbavset over, at Socialdemokrater og SF'ere får henvendelser fra Venstrefolk, der undrer sig over, hvordan de skal gribe ting an, og meddeler én, hvor fortvivlede de er, at de ikke ved, hvad de skal gøre, når Venstre har undervisningsministerposten.

Jeg tog nu ordet i en anden anledning, nemlig fordi fru Bente Juncker omsider nåede til et af problemerne ved disse forslag, nemlig de meget smukke ord om, at lokalerne skal udnyttes til andre formål. Vi var nogle stykker, der i går var i Herning, andre var på Blågård Seminarium, og vi blev vist rundt. Der har man planlagt at der skal være en handelsskole, og det ser jeg frem til med stor fryd. For når jeg ser læseplanen for handelsskolerne, lyder den af bog, bog, bog. Men hvis lokalerne på Blågård Seminarium med al den kreativitet, der kan udfolde sig i formningslokalet, i musiklokalet, i sløjde-lokalet, virkelig skal udnyttes til handelsskole, så er det i grunden ikke så galt.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

Det er til fru Bente Juncker, Centrum-Demokraterne. Jeg kan forstå på fru Bente Juncker, at der ikke skal stå tomme uddannelseslokaler, men så kan jeg ikke forstå, at man ikke har planlagt noget, og at man ikke har prøvet at se på, hvordan man så vil integrere. Det var bl.a. det, jeg havde med i mit oplæg om, hvordan man ved at udsætte dette kunne prøve at tage en uddannelsespolitisk debat, hvor man kunne se på, hvordan man kunne få seminarieområdet integreret i uddannelsessammenhæng på fornuftig vis.

Om de 29 mio. kr. vil jeg bare sige, at Socialdemokratiet ikke gør så vigtigt et uddannelsesområde til et spørgsmål om 29 mio. kr. I øvrigt handler det ikke om 29 mio. kr. I forbindelse med finansloven er det højst 3 mio. kr., og dem kunne man nok finde. Jeg kunne da hjælpe med at finde dem på nogle af de områder, der allerede er foreslået besparelser på.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Bente Juncker sagde for et øjeblik siden: Jamen så må vi jo finde på et eller andet, det må ministeren sørge for – når det drejede sig om alternative uddannelser på de seminarier, der skulle nedlægges.

Det er minsandten en køn form for ansvarlighed, og den kan seminarierne og deres lærere formentlig leve fedt og flot af i den periode, hvor ingen ved noget som helst om, hvad fremtiden bliver for de institutioner.

I 1982 hændte der det, at vi nævnedes nogle helt konkrete ting i betænkningen, og derudover kom vi med nogle henstillinger til ministeren. De konkrete ting blev gennemført, og henstillingerne forsvandt stort set ud i den blå luft. Her i dag står vi i den situation, at der kun er tale om henstillinger. Det tror jeg glæder de lukningstruede seminarier.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er ikke så enkelt at skulle have ordet som den sidste i rækken efter en lang debat, men som en af dem, der var med i forhandlingsgruppen, skylder jeg Tinget en lille redegørelse også fra Kristeligt Folkeparti.

Vi gik positivt ind i spørgsmålet om nedlæggelse af seminarier, fordi vi var enige med undervisningsministeren på nogle punkter. Vi mente, at der var brug for rationalisering på området, og vi mente, det var en pædagogisk styrkelse af læreruddannelsen at etablere seminarier med mindst 3 spor, og vi gik også ind for den hovedregel, at der skulle være ét seminarium i hvert amt.

Vi mener, at vi i vid udstrækning har opnået det tilsigtede resultat efter disse kriterier. Dertil kommer naturligvis, at Kristeligt Folkeparti havde interesse i, at nogle bestemte seminarier skulle bevares, lige så vel som andre partier kom med deres ønsker. Efter debatten i dag at dømme skulle man tro, at Kristeligt Folkeparti havde langt mere end 4 mandater at råde over, men der må jo åbenbart være andre i kredsen af forligspartier, som har ment det samme som vi. Vi kom i hvert fald til fordragelig enighed om den skitse, der foreligger nu.

Jeg må klart tage afstand fra nogle af de udtryk, der har været brugt her fra talerstolen i denne debat. Der har været talt om hovsaløsning, og der er ordførere, der har brugt ord som: Lusket og sjofelt arbejde. Jeg må skarpt tage afstand fra disse betegnelser, for jeg ken-

[Lysholm Christensen]

der ikke udvalgsarbejdet igen efter disse betegnelser.

Mine dage i dette høje Ting har ikke været så mange, men allerede den første dag jeg var her, modtog jeg en deputation i anledning af dette spørgsmål, og i den forløbne periode har jeg næsten dagligt taget imod folk eller talt i telefon med folk fra seminarieverdenen. Sjældent har vel så meget materiale været tilsendt Uddannelsesudvalgets medlemmer. Derfor er det virkelig et grundigt stykke arbejde, der ligger forud for denne beslutning, og den går på både økonomi, pædagogik, geografi og idé.

Jeg vil godt lige nævne et andet aspekt også. Det ville være hovedløst af os som landspolitikere, hvis vi ikke havde forsøgt at bevare overblikket i denne sag. Vi har alle lokale interesser at varetage, men vi er sat her til at varetage hele landets interesser, og derfor har vi alle måttet se nogle ønsker, der ikke blev opfyldt. Jeg kan til orientering oplyse, at det såmænd ikke er så morsomt at være valgt i Ringkøbing Amt og bosiddende i Herning i disse dage.

Endelig vil jeg nævne, at dette ikke er et spørgsmål om begrænsning af antal lærere. Vi gik ind i dette arbejde ud fra den klare forudsætning, at det samme antal spor skulle opretholdes, og det er også sket bortset fra Det Nødvendige Seminarium i Tvind. Den tilbageblevne kapacitet er stadig væk så stor, at man kan udvide den, hvis det skulle blive nødvendigt.

Til slut en kort bemærkning, som går på det med frisindet, som har været fremme et par gange. Det har været antydnet, at nogle af de tilbageblevne seminarier skulle have et begrænset frisind. Nu kan jeg ikke lige præcis citere, hvordan det er sagt, men der har været antydninger om snæverhed og manglende frisind. Må jeg efter hukommelsen citere forfatteren Martin A. Hansen, som et sted skriver, at han ikke havde mødt mage til det frisind, som han mødte på Haslev Seminarium, da han var dér som lærerstuderende. Haslev Seminarium har formentlig ændret sig meget siden dengang, men denne forfatterudtalelse synes jeg illustrerer, at man måske ikke helt er opmærksom på, hvad det er, der foregår på vore lærerseminarier. Selvfølgelig er frisindet i højsædet.

Kristeligt Folkeparti ser ingen grund til at bryde det indgåede forlig.

Formanden:

Vi går så over til dem, som har anmeldt sig uden for ordførernes rækker. Hvis nogen skulle have fået udløsning i de korte bemærkninger, har man mulighed for at trække sig.

Hjortnæs (S):

Jeg kan oplyse formanden om, at jeg i hvert fald ikke fik svar på det spørgsmål, jeg stillede i mine korte bemærkninger. Derfor vil jeg gerne have lejlighed til at gentage det over for undervisningsministeren, hvis undervisningsministeren har tid til at følge debatten.

Nogle af de ændringsforslag, som ministeren har stillet – og jeg siger meget bevidst nogle af dem, for det forholder sig ikke sådan, som ministeren tidligere har sagt her under debatten, at det kun er et enkelt – nogle af disse ændringsforslag har ikke været gjort til genstand for en drøftelse ved en førstebehandling i folketingsalen. Det gælder bl.a. forslaget om at sammenlægge Marselisborg Seminarium og Århus Seminarium, og derfor har der heller ikke været lejlighed til at stille spørgsmål om denne sammenlægning.

Nu har jeg tidligere i en kort bemærkning til fru Marianne Jelved spurgt om det idégrundlag, som det nye, sammenlagte seminarium skal hvile på. Nu forstod jeg på det svar, jeg fik af fru Marianne Jelved, at det synes hun ikke spiller nogen særlig rolle. Derfor har jeg i denne forbindelse to spørgsmål til ministeren. I det grundige arbejde, disse analyser og overvejelser, som jeg forstår er pågæet, har man da taget stilling til det spørgsmål, som jeg stillede fru Marianne Jelved om det nye, sammenlagte seminariums idégrundlag? Hvis man har det, vil jeg gerne høre om det, og har man det ikke, vil jeg gerne have, at ministeren siger, at det har man ikke taget stilling til.

Men med baggrund i det svar, som fru Marianne Jelved gav, har jeg også lyst til at supplere spørgsmålet. Vil ministeren overveje at slette disse formålsbestemmelser som grundlag for de seminarier, vi har i Danmark? Altså: Hvis holdningen generelt er den, som fru Marianne Jelved giver udtryk for, skulle man jo kunne slette disse formålsbestemmelser, således at man på den ene eller den anden måde får sikret den mangfoldighed, som jeg forstår også fru Marianne Jelved er en stærk tilhænger af. Jeg har altså i denne sammenhæng to spørgsmål til ministeren. Jeg håber meget, at jeg får et svar.

[Hjortnæs]

Det er givet, når vi er inde på disse enkelte ændringsforslag, som vedrører sammenlægning og nedlæggelse af enkelte seminarier, at det selvfølgelig rejser en stribe spørgsmål. Jeg skal begrænse mig til et par stykker om det, som jeg har stærkest berøring med, nemlig sammenlægningen af Marselisborg Seminarium med Århus Seminarium. Hvad sker der med rektoren ved det seminarium, der nedlægges eller sammenlægges? Hvad sker der med lærerkræfterne? Kan de forventes, at de alle sammen bliver overført til det nye seminarium, eller skal der ske afskedigelser? Jeg går ud fra, at man i de grundige overvejelser og dybdeboringer, der har fundet sted i forhandlingsgruppen, har været inde på disse problemer; dér har man været i stand til at belyse og vurdere, og derfor går jeg også ud fra, at ministeren kan give et svar på det.

Det andet spørgsmål, jeg har her, har også relation til Marselisborg Seminarium. Var ministeren bekendt med, at dette seminarium netop står over for at skulle indvi en nyopført tilbygning, nogle faglokaler, som har kostet henved 200 mio. kr.? Var ministeren bekendt med dette, og har ministeren gjort forhandlingspartnerne og forligspartnerne bekendt med, at sådan er forholdene på Marselisborg Seminarium? Jeg vil også gerne spørge ministeren, om resultatet af det forlig, som ministeren har strikket sammen, er, at denne nyinvestering går fuldstændigt tabt. Eller hvad skal den anvendes til?

J. K. Hansen (S):

Jeg skal starte med at sige, at jeg naturligvis er fuldstændig enig i de betragtninger, som Socialdemokratiets ordfører, fru Anna-Marie Hansen, er kommet med her i dag. Derfor er det nogle helt lokale ting, som jeg vil komme med. Det er ikke, fordi jeg tror, at meget kan ændres på nuværende tidspunkt, selv om jeg meget gerne vil bakke opfordringen fra hr. Nyrup Rasmussen til undervisningsministeren op. Jeg synes, man skulle tænke over det.

Der var et medlem, der sagde her fra talerstolen, at man nok havde ræflet om det resultat, man var kommet frem til. Jeg tror ikke, man har ræflet; næh, man har simpelt hen klunset, og det er noget andet. For når man klunser, siger man: En til dig og én til mig. Det er måske sådan, det er foregået. Det er egentlig meget beklageligt, at det foregår på den måde.

Jeg kommer fra et område, hvor vi har Nordens ældste seminarium, som er blevet foreslået nedlagt. Det er ikke helt så stort som nogle af dem, der også bliver foreslået nedlagt, men alligevel et seminarium, der har en god økonomi, et seminarium, der har rigeligt til to spor og måske også til mere.

Det næste er så, at dette seminarium ligger på den yderste forpost, kan man sige, i landet. Det er altså Nordens ældste seminarium, som for kort tid siden fyldte 200 år. Det var oven i købet ved den lejlighed, at en undervisningsminister – godt nok mødte han op nogle timer for sent, men han mødte dog op – holdt en tale, en god tale, synes jeg for resten, hvor han oven i købet sluttede med at udbringe et leve for dette ældgamle seminarium.

Jeg siger dette ikke bare for at trække smilet frem, men fordi man nede i det område betragter en sådan gestus som at udbringe et leve som noget alvorligt og noget, man mener, men jeg har forstået, at det gør undervisningsministeren altså ikke. Sådan er det altså blevet i dansk politik, at to måneder efter, at man har udbragt et leve for et seminarium ved dets 200 års jubilæum, foreslår man det nedlagt.

Hvad værre er: Ministeren har også partifæller i det samme lokale område, der såvel i skrift som i tale er gået meget stærkt ind for en bevarelse af dette Nordens ældste seminarium. Man kunne spørge hr. Sønderby: Hvor blev de af, alle disse smukke ord? For det var da virkelig overraskende, at vi i den sønderjyske befolkning lørdag aften i TV-Avisen kunne opleve en Venstrefolketingsmand fra Sønderjylland, der et øjeblik havde været uden for Folketinget, i næste øjeblik var inde igen og så ville stemme for ministerens forslag. Hvor blev de smukke ord af, hr. Sønderby? Det vil vi da godt have et svar på, og det vil også være rart at få et svar på, hvilke nye momenter der egentlig er fremkommet, siden hr. Sønderby pludselig efter alt, hvad han har sagt og skrevet om Tønder Seminarium: Nordens ældste seminarium, Nordens sydligste kulturpost mod det store Europa – det er faktisk næsten, som ordene er faldet – vil stemme for nedlæggelsen.

Jeg kunne tænke mig at citere, hvad hr. Sønderby skrev i Flensborg Avis så sent som i går. Overskriften er, at Nordisk Råd er et bindeled mellem Norden og Europa. Hr. Sønderby sidder som bekendt i Nordisk Råd, og jeg synes

[J. K. Hansen]

nok, at jeg som formand for Nordisk Råds Kulturudvalg gerne måtte trække disse ting frem, for det lyder da helt rigtigt. Hr. Sønderby skriver:

»Vi er de nordiske landes ambassadører i EF. Vi er med til at forberede deres indtræden dér. Bl.a. har de nordiske lande på uddannelsesområdet Erasmus og det nordiske sidestykke Nordplus fælles regler med EF.«

Det har hr. Sønderby arbejdet for. Det citat, jeg kommer med her, stod i Flensborg Avis mandag den 12. december 1988 på side 6. Det var, hvad hr. Sønderby sagde i går. Jeg vil også godt spørge det lokale folketingsmedlem, der er valgt i Løgumklosterkredsen, om, hvad han har fået ud af de henvendelser, som kommunerne i Sønderjylland er kommet med. Eller har han bare lagt dem til side? Betyder de ikke noget?

Jeg kunne også godt tænke mig at spørge hr. Sønderby om den henvendelse, vi alle her i Folketinget har fået fra Grænseforeningen. Jeg skal tillade mig at citere fra Grænseforeningens brev af 1. december 1988, hvor man skriver:

»Seminarieret i Tønder har i høj grad bidraget til at styrke dansk kulturelt arbejde i grænselandet, og mange af de fra seminarieret udgåede lærere har sat deres præg på det danske folkelige arbejde, såvel nord som syd for grænsen.«

Jeg håber da, hr. Sønderby har læst dette brev fra Grænseforeningen.

Eller hvad mener hr. Sønderby om henvendelsen fra det danske mindretal i Sydslesvig? Nu er hr. Sønderby ikke en hvem som helst i den henseende. Hr. Sønderby sidder som bekendt – oven i købet som formand – i det af ministeren udnævnte udvalg, det såkaldte 6-mands-udvalg, som varetager det danske politiske arbejde i Sydslesvig. Hvad agter hr. Sønderby egentlig at sige til de mange unge fra Sydslesvig, som vi i dag ved søger seminarieret i Tønder?

Jeg forventer, at hr. Sønderby kommer herop og svarer på mine spørgsmål, og gør han ikke det, betragter jeg hr. Sønderby som en mand, der ønsker at bære kappen på begge skuldre.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det bliver svært at svare på så mange spørgsmål i en kort bemærkning, for jeg havde ikke meldt mig som taler, idet jeg synes, at vores

ordfører har gjort det på en udmærket måde. Jeg vil da gerne takke hr. J. K. Hansen, som er medlem af det udvalg, jeg er formand for, og jeg erkender da, at de problemer, der er i forbindelse med Tønder Seminarium, har jeg peget på.

Jeg må i forbindelse med Grænseforeningens henvendelse mindre hr. J. K. Hansen om, at hr. Risgaard Knudsen, der også sidder i denne sal, var med til at underskrive den skrivelse, og derfor kan det være, at hr. Risgaard Knudsen også har lyst til at stå op og støtte Tønder Seminarium – det kunne da være interessant.

Jeg er også helt klar over og fastholder, at Danmark er bindeleddet imellem Norden og EF, og jeg takker for, at hr. J. K. Hansen henviser til min artikel også om det spørgsmål.

Hvad angår den aktuelle situation, kan jeg sige til hr. J. K. Hansen, at det er rigtigt, at jeg har sagt mange pæne ting om Tønder Seminarium. Da undervisningsministeren fremsatte sit forslag i august, syntes jeg, det var et godt forslag. Hr. J. K. Hansen skrev også under på, at vi ville støtte undervisningsministerens forslag.

På et senere tidspunkt kom der et udspil fra amtsborgmesteren, hvori man pegede på en anden løsning, og så skrev vi til undervisningsministeren, at vi syntes, ministeren skulle fastholde det. Men i bemærkningerne til lovforslaget skriver ministeren jo, at han retter sig efter amtsrådene, og det respekterer vi da også. Efter den tid har jeg ikke udtalt mig i ord og tale. Ved forelæggelsen i Venstres folketingsgruppe foreleden sagde jeg, at jeg måtte tage forbehold – jeg har ikke sagt, at jeg ville stemme imod, men at jeg ville tage forbehold. Jeg ville sikre – og det sagde jeg fredag morgen – at Venstres mandat i Sønderjylland ville stemme for ministerens forslag. Hvem det blev, ville blive drøftet på et bestyrelsesmøde med min kredsbestyrelse.

Jeg vil gerne her sige, at folkestyret er af folket og ved folket. Derfor må man drøfte den situation, man er kommet i, med dem, der har opstillet én, og de, der har opstillet mig, råder mig til at stemme ja til undervisningsministerens forslag.

Jeg skal derfor med den korte tid, jeg har her, nøjes med at sige, at jeg støtter undervisningsministerens forslag. At jeg ryster på hånden, er vel tilladt, men jeg trykker altså ja.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg tror, det må bero på en erindringsforyskyndning hos hr. Sønderby, at jeg skulle have skrevet under på, at jeg ville støtte ministerens forslag. Nej, det, vi sønderjyske folketingsmedlemmer har skrevet under på – og jeg kan se, at min kollega hr. Qvist Jørgensen nikker – er, at vi ville kæmpe for at bevare Tønder Kaserne, og det skrev hr. Sønderby som sagt også under på. Men det er jo en helt anden sag.

Nu forstår jeg af det svar, jeg fik her, at hr. Sønderby var fuldstændig enig med Venstres ordfører, hr. Povl Brøndsted.

Så kan jeg også give den oplysning, at hr. Povl Brøndsted ligeledes stod op og råbte hurra den aften ministeren udbragte et leve for Tønder Seminarium – jo, sådan kan det gå i dansk politik få måneder efter. Men nu forstår jeg altså på hr. Sønderby, at han har fået syndsforladelse hos Venstre i Sønderjylland, og at Venstre i Sønderjylland støtter, at Tønder Seminarium bliver nedlagt.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Sønderby har ordet for en kort bemærkning. Derefter vender vi tilbage til ordførerrækkefølgen.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg vil have lov til at citere fra dette brev:

»København, den 11. oktober.

Til undervisningsministeren.

Kære Bertel Haarder! Sønderjyske folketingsmedlemmer samlet til møde på Christiansborg tirsdag den 11. oktober vil på baggrund af debatten om seminariestrukturen opfordre undervisningsministeren til at følge den skitse til en plan for rationalisering af seminariedriften gennem sammenlægning og flytning af institutioner, som ministeren fremlagde den 31. august, og som sikrer Haderslev og Tønder seminariers fortsatte beståen.

Med venlig hilsen, J. K. Hansen.«

Det er underskrevet af de andre medlemmer med undtagelse af hr. Dohrmann, så nu synes jeg, hr. J. K. Hansen bliver urimelig. Men jeg mener ikke, at vi skal have en lokal diskussion her. Jeg har sagt i Venstres gruppe, at dette ikke kun er et sognerådsspørgsmål, men også et

Sydslesvigsspørgsmål og et spørgsmål, der vedrører det tyske mindretal nord for grænsen. Derfor arbejdede jeg også, før ministeren fremsatte sit lovforslag, for, at han skulle fremsætte det, han havde fremlagt i august. Det blev ikke tilfældet. Siden har jeg loyalt i regeringsmedlemmernes kreds holdt min mund, og det har jeg også gjort indtil nu, men provokeret af hr. J. K. Hansen har jeg altså tilladt mig at tage ordet under denne debat.

Jeg vil gerne sige, at det har været afgørende for Sønderjylland, at der blev to seminarier. Men jeg vil også gerne spørge hr. J. K. Hansen – for vi har intet svar fået – om den forhandlingsgruppe, der var hos ministeren, og som pegede på Blågård Seminarium og på Marselisborg, også pegede på Tønder. Det gjorde den nemlig ikke. Jeg vil gerne spørge hr. J. K. Hansen: Hvis der skal være et seminarium i Sønderjylland, hvad skal det seminarium så hedde? I øvrigt må jeg bede hr. J. K. Hansen om at gemme resten af debatten, til vi kommer til Sønderjylland igen.

Helge Mortensen (S):

Jeg har haft svært ved at se sagligheden og linjen bag det forlig, som nu behandles her i Folketinget. Under debatten har jeg opdaget, at det faktisk ikke er mig, der er noget i vejen med. Der er simpelt hen ingen saglighed, der er ingen linje i dette forlig, der er ingen baggrund.

Det har været antydnet både under debatten her og i pressen, at der er en vis ideologisk linje i dette forlig. Men det bestrides af forligspartierne, og hvor er vi så henne?

Det har også været hævdet, at der er geografisk balance i dette forlig. Jamen det gælder i hvert fald ikke for Vestjylland. På en strækning fra Nørre Nisum til grænsen – 200 km godt og vel – er der kun ét seminarium til at give de vestjyske unge en uddannelse og det vestjyske område de ressourcer, der uddannes på seminarierne. På dette område er der i hvert fald oplagt et misforhold mellem virkeligheden og de oplysninger, vi har fået.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han er klar over, hvad han satte i gang, da han bad amtsborgmestre om at udtale sig i denne sag – om han er klar over, hvilke konflikter der har været i de politiske partier og i amtsrådene på tværs af partiskel for at løse den opgave, han gav dem. Jeg ved, at der har været afstemninger

[Helge Mortensen]

i Ribe Amt og i Sønderjyllands Amt om spørgsmålet, men så må disse lokale politikere med ét slag opleve, at det hele en torsdag eftermiddag ryger i papirkurven, og at man får noget andet – og om der er raftet eller spillet sorteper om dette, ved jeg ikke. Kan ministeren forstå, at der savnes saglighed i resultatet, og at der savnes en argumentation for holdningen bag denne plan?

Jeg forstår godt, at hr. Sønderby har svært ved at stemme for det foreliggende forslag, for man har i amtsrådet haft en afstemning, der peger anderledes, og det er på ministerens foranledning, at man har haft afstemningen. Jeg er ikke enig med hr. Sønderby i konsekvensen. Han siger til den lokale presse, at han vil stemme for forslaget, fordi undervisningsministeren ellers går af. Jeg synes, det var et løfte og ikke en trussel; det kunne i hvert fald have løst problemerne på en lidt anden måde.

Hvad angår Esbjerg, vil jeg gerne have lov til at gøre opmærksom på, at Ribe Amtsråd har peget på, at man, hvis der kun skal være ét seminarium i Ribe Amt, af regionale hensyn må placere det i Esbjerg som den by, der er landsdelscenter. Det har man diskuteret, det har man stemt om, og det har man forklaret undervisningsministeren. Alligevel ryger det også en torsdag eftermiddag. Det har været ganske nyteløst, at ministeren sendte denne forespørgsel ud – ja, jeg vil endda sige, at den har gjort langt mere skade end gavn.

Det kunne måske rette op på både forslaget, på løsningerne og på mulighederne, hvis ministeren ville overveje at bruge den pause, som et antal af folketingsmedlemmerne her i salen nu giver ministeren, til at spørge de samme, som har udtalt sig og rådgivet ministeren i denne sag, om de synes, det var en god løsning, man her fandt frem til. Jeg synes, den er dårlig.

Jeg vil gerne sige, at jeg på dette punkt er 100 pct. enig med den politiske ordfører for De Konservative – det er dog et regeringsbærende parti – i hans udtalelser til Vestkysten den 10. december 1988. Dér siger han:

»Jeg fatter simpelt hen ikke, at Bertel Haarder har indgået det kompromis.«

Jeg er 100 pct. enig.

Videre i udtalelsen står der, at hr. Kent Kirk havde den opfattelse, at dette var et gennemtænkt forslag, og siger, at det kræver en god forklaring fra ministeren, for at han for sit vedkommende skulle kunne støtte ministeren i det-

te forslag. Jeg vil meget gerne høre, om hr. Kent Kirk har fået en god forklaring af ministeren, og jeg glæder mig i særdeleshed til at høre, hvad forklaringen indeholder.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Min korte bemærkning gælder hr. Sønderby, som jo stillede mig et spørgsmål.

Nu er det sådan, at det papir, som hr. Sønderby læste op af, var et forslag fra de sønderjyske folketingsmedlemmer, hvor vi støttede, at hverken Tønder eller Haderslev Seminarium skulle nedlægges. Det var faktisk det, det drejede sig om. Og det var den opfordring, vi sendte sammen – det går jeg da ud fra at hr. Sønderby står ved – til undervisningsministeren.

Forløbet af de forhandlinger, der siges at have været ført, har vor ordfører i denne sag gjort ganske nøje rede for. Vores forhandler har ikke været til nogen som helst form for forhandling hos undervisningsministeren; det tror jeg 100 pct. på. I øvrigt kender jeg undervisningsministeren så godt fra tidligere forhandlinger, at jeg ved, at det desværre er foregået nøjagtigt sådan, som det refereres over for mig.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Hr. J. K. Hansen startede i Sønderjyllands Amt, og så rykkede vi lidt nordvestpå, op til Ribe Amt, og så kommer hr. Helge Mortensen med sin kritik. Det, hr. Helge Mortensen først og fremmest harcelerede over, var, at Esbjerg Seminarium skal lukke. Jamen så bliver jeg nødt til at spørge hr. Helge Mortensen – for jeg synes, vi så vidt muligt skal bestræbe os for at tale rent ud –: Betyder alt det, hr. Helge Mortensen her sagde, at han mener, Ribe Seminarium skulle have været lukket i stedet? Hvis det er det, hr. Helge Mortensen mener, så sig det dog. Jeg ved godt, at hr. Helge Mortensen er valgt i Esbjergkredsen, men hvis man mener, det er et forkert valg, og at det burde have været Ribe Seminarium, der skulle lukkes i stedet for, så lad os høre det. Det ville være ærlig snak i stedet for den anden talen udenom.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Som svar på hr. Helge Mortensens spørgs-

[Kent Kirk]

mål vil jeg gerne sige, at jeg er overbevist om, at det lovforslag, som undervisningsministeren har fremsat, og som vi førstebehandlede sidste tirsdag, er og var et gennemtænkt forslag.

Jeg vil også gerne sige til hr. Helge Mortensen, at når der skal forhandles med andre partier, må man være klar over, at der indimellem skal indgås kompromiser. Det gør vi af og til, når vi forhandler med Socialdemokratiet. Det forstår vi er betingelserne. Det har altså også været betingelserne i forhandlingen om undervisningsministerens forslag med de andre forligspartier.

Det, jeg kan beklage, og som jeg synes mange har beklaget fra denne talerstol, er, at Socialdemokratiet ikke sidste tirsdag var interesseret i at komme i forhandlinger med regeringen, at hr. Helge Mortensens indflydelse i Socialdemokratiet i sidste uge var så lille, at det ikke var muligt at få den socialdemokratiske ordfører på det pågældende område til at spille ud, således at der blev åbnet for realitetsforhandlinger med regeringen på det område. Det er det, vi kan beklage i dag, men det er der ikke noget at gøre ved, når vi ser på det ud fra et lokalpolitisk synspunkt, hr. Helge Mortensen, men pilen peger mod Socialdemokratiet.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det skal blive den sidste, hr. formand.

Hr. J. K. Hansen forsøgte at tage nogle billige point ved at begynde at tale om kaserner, fordi han ikke kunne huske, hvad han selv har skrevet under på den 11. oktober. Men det er den slags ting, man bliver udsat for her i huset, og jeg er da glad for, at hr. J. K. Hansen senere har erkendt, at han alligevel har skrevet under, og at det var noget med seminarier. Jeg har ikke set hr. Risgaard Knudsen være heroppe endnu, men jeg tror, hr. Risgaard Knudsen er enig med mig i, at det var vigtigt for det sønderjyske og sydslesvigske område at bevare Tønder Seminarium. Imidlertid er der jo nogle overordnede mål, som hr. Risgaard Knudsen ikke tager hensyn til, således som jeg er nødt til det.

Hr. Helge Mortensen sagde, at jeg havde sagt, at ministeren var nødt til at gå af. Det, jeg har sagt, er, at når Venstres minister forhandler på Venstres gruppes vegne, er der for os, der var i tvivl om, hvorvidt resultatet var rigtigt, kun to muligheder: enten at forlade Folketinget og la-

de stedfortræderen komme ind eller også at stemme for ministerens forslag. Det har jeg sagt hele tiden, og jeg var klar til at tage konsekvensen. Derfor drøftede jeg den situation, der var, med mit bagland, og det rådede mig. Jeg er hverken – som nogle aviser har skrevet – presset af minister eller af Venstres gruppeformand eller af mit bagland; jeg har selv truffet afgørelsen.

Jeg har også, som det er blevet drøftet meget her i dag, det overordnede mål, at finanslovforslaget skal vedtages i denne uge. Jeg har også drøftet dette spørgsmål med rektorer, og de har sagt: Kan vi ikke få denne sag afgjort inden jul, for så ved vi da, hvad vi har at rette os efter? Dertil har jeg sagt, at det overordnede er, at det finanslovforslag, vi skal behandle i morgen og på torsdag, skal vedtages, og da dette forlig er en del af det, er det ud fra dette overordnede mål, jeg trykker på knappen i dag.

Jeg ved, at mange af mine vælgere vil blive skuffede, og jeg ved også, at ministeren har forståelse for de problemer, der er i Tønder. Næsten alle i Venstres gruppe har sagt, at det er svært at tage en institution fra en by, der ligger nede i et hjørne af landet – som hr. J. K. Hansen ved. Derfor har ministeren også udtalt til Berlingske Tidende, at han vil sikre, at der kommer noget andet til Tønder i stedet. Det tror jeg ikke ministeren ville sige til Berlingske Tidende, hvis der ikke var hold i det, og det er med den sikkerhed, jeg stemmer for ministerens forslag i dag.

Formanden:

Jeg beder om, at man følger forretningsordenen, når man citerer, og at man siger hvorfra og hvortil citatet går. Det tror jeg ville lette den såkaldte citatkrig.

(Kort bemærkning).

Helge Mortensen (S):

Til hr. Dohrmann må jeg sige, at spørgsmålet er formuleret forkert, hvis det skulle formuleres til Socialdemokratiet. Det er ikke Socialdemokratiet, der har deltaget i konkurrencen om at nedlægge flest seminarier her i landet.

Først var det 4, så blev det 5, og da Fremskridtspartiet fik fingrene til fadet, blev det 6. Vi har ikke noget specifikt ønske om at nedlægge Ribe Seminarium, som hr. Dohrmann antyder det. Det, jeg sagde, var, at undervisningsmini-

[Helge Mortensen]

steren har bedt om en indstilling fra amtsborgmestrene, der har lagt sagen op i amtsrådene, som har sagt, hvad deres politik vil være i denne situation. Og dér har Ribe Amt peget på Esbjerg af de årsager, jeg nævnedes før.

Det, jeg mener – og det gælder i øvrigt ikke kun undervisningsministeren, men også hr. Dohrmann – er, at man dermed forkaster en politisk proces, som har været mindst lige så smertefuld som den, vi har oplevet her i Folketinget, og det synes jeg er uanstændigt.

Da den politiske ordfører for Det Konservative Folkeparti tilsyneladende ikke selv kan finde den gode forklaring, vil jeg anbefale hr. Kent Kirk at læse midtersiderne af Det Fri Aktuelt i dag. Dér ligger forklaringen: en telefonopringning fra finansminister Palle Simonsen, der siger, at nu skal forligspartierne ikke generes, men at man i øvrigt kan gøre ved Socialdemokratiet, hvad man vil.

Det er ikke noget citat, hr. formand. Det er en fri oversættelse, men meningen er den samme.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

En bemærkning til hr. Kent Kirk. Jeg kan godt forstå, at hr. Kent Kirk har det svært. Det må slide på hvert eneste medlem af den konservative gruppe, ligesom det må slide på hvert eneste medlem af Venstres gruppe, at tilhøre en liberal tradition og så være i den grad viklet ind og snøret fast i et forlig, som er så vaklende, at det ikke kan stå alene uden trusler.

Jeg har bemærket – og det bør hr. Kent Kirk nok også bemærke – den larmende tavshed, der har omgivet også hr. Nyrup Rasmussens indlæg her i dag. Der er ikke én af de borgerlige partiers ordførere, ikke én af forligspartiernes ordførere, der har bedt om en bemærkning eller på noget tidspunkt erklæret sig villig til at overveje, at inddrage, at forhandle eller noget som helst.

Dette forlig kan der ikke rokkes ved, for så falder det fra hinanden. Man kan ikke engang tilbyde Socialdemokratiet en forhandling, som har et reelt indhold. Jeg synes, det efter denne debat må stå tydeligt for enhver, at regeringen har valgt sit flertal sammen med Fremskridtspartiet; og nu er der ingen vej tilbage. Det beklager vi.

Vi vil fortsat opfordre til, at de tolv dage skal bruges til overvejelse; for selvfølgelig kan der

findes andre løsninger. Vi har peget på, at vi meget gerne deltager i en planlagt, fornuftig justering af området, og vi deltager også gerne i de økonomiske reguleringer. Men hvor har vi regeringen henne? Man kunne i det mindste gøre sig den ulejlighed at svare Socialdemokratiets talere og ikke mindst Socialdemokratiets næstformand.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg skal love formanden, at det bliver den sidste korte bemærkning, hvis hr. Sønderby vil holde det løfte, han gav for et øjeblik siden. Men desværre har jeg en gang imellem erfaret, at det gør hr. Sønderby ikke – heller ikke, hvad han lover lokalt.

I øvrigt er jeg lidt bange for, at det er ved at rable for hr. Sønderby nu, og når jeg siger, at jeg er bange for det, skal jeg selvfølgelig også passe på, at jeg ikke skubber til. Jeg mindes ikke, at jeg skulle have talt om nedlæggelse af kaserne ved denne lejlighed, for det er dog seminarienedlæggelser, vi taler om lige i øjeblikket. Hr. Sønderby har jo selv – og det har jeg ikke engang klandret ham for, for jeg synes, det var et godt initiativ – løbet rundt med en liste om at bevare Tønder og Haderslev Seminarium. Den skrev jeg gladelig under på, og det gjorde vi alle sammen, for vi har kun de to seminarier i Sønderjylland. Men jeg agter også at holde det løfte, at jeg vil kæmpe for at bevare dem, og det er det, hr. Sønderby ikke vil mere.

Nu må jeg ikke stille spørgsmål, for så skal hr. Sønderby herop igen, men jeg kunne egentlig godt tænke mig at få at vide, hvilke rektorer det er der nu har lagt pres på hr. Sønderby for at få denne sag afgjort inden nytår.

(Kort bemærkning).

Risgaard Knudsen (S):

Hr. Sønderby har nu et par gange refereret til et nylig afholdt møde i Grænseforeningens hovedbestyrelse, ved hvilken lejlighed seminariesagen også blev drøftet. Det er rigtigt, som også oplyst af hr. Sønderby et par gange, at jeg i min egenskab af medlem af hovedbestyrelsen deltog i det pågældende møde.

Men når det er sagt, vil jeg også gerne føje det spørgsmål til med direkte adresse til den, der er årsag til, at jeg står her på talerstolen, om

[Risgaard Knudsen]

mit parti og jeg ikke har været i nøje samklang med de synspunkter, som ved den pågældende lejlighed blev udtrykt af Grænseforeningens hovedbestyrelse.

Jeg tror næppe, at hr. Sønderby kan sige det samme, og hvis hr. Sønderby vil tage konsekvensen af den drejning, han har foretaget i seminariesagen inden for det sidste par døgn, vil jeg da have forståelse for det, hvis hr. Sønderby ikke senere giver møde, når Grænseforeningens hovedbestyrelse samles.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Hr. Helge Mortensen henviser til, at der har været en samtale mellem finansministeren og undervisningsministeren, som i virkeligheden danner baggrund for hele det forlig, vi behandler i øjeblikket, og der henvises til, at det er Det Fri Aktuelt, der er sandhedsvidne. Det tager jeg nu meget let, for jeg mener ikke, at det, der står i Det Fri Aktuelt, nødvendigvis er korrekt. For hvem er vidnet? Hvem har overværet telefonsamtalen mellem de to ministre? Det har vi jo ikke fået noget svar på. Endelig kan det diskuteres, om Det Fri Aktuelt virkelig kan inddrages i denne debat som sandhedsvidne.

Fru Helle Degn finder det meget svært for os borgerlige politikere at gennemføre denne lovgivning. Jeg synes nu ikke, det er så svært, hvis vi ved, hvad det er, vi er valgt til. Vi er valgt til at prøve på at styre udviklingen her i landet. Vi er ikke valgt til at føre sognerådspolitik, som mange måske gerne vil. Det er heller ikke svært, vil jeg sige til fru Helle Degn, for jeg overværede debatten her i folketingssalen sidste tirsdag og hørte, hvad fru Helle Degn sagde fra Folketingets talerstol. Fru Helle Degn hånede ministeren og regeringen for, at det ikke var muligt for denne regering at få et flertal bag ministerens forslag, og at det var fuldstændig umuligt at lave et forlig på dette område. Vi blev hånnet for, at vi manglede evne til at forhandle parlamentarisk og lægge løsninger frem.

Nu viser det sig, at der er et forlig. Det ligger ikke 100 pct. op ad ministerens lovforslag, men det ligger tæt på, og det retter sig mod den målsætning, som er i ministerens lovforslag. Derfor er det ikke svært at være borgerlig politiker i øjeblikket. Vi har bevist over for fru Helle Degn, at det, hun sagde her fra Folketingets talerstol sidste tirsdag, ikke var korrekt. Det har

været muligt for regeringspartierne at sikre sig det parlamentariske grundlag.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg har mange gange på Kristeligt Folkepartis vegne fra denne talerstol appelleret om et bredt samarbejde her i Tinget, og jeg har ofte opfordret specielt Socialdemokratiet til at indgå i et samarbejde med regeringspartierne. Vi andre, som også har nogle holdninger til og ideer om, hvordan problemerne kan løses, vil også gerne deltage i dette samarbejde.

Det har stået Socialdemokratiet frit for at være med til at løse den ubehagelige opgave, som vi har været sat til at løse. Det er altid en ubehagelig opgave at skulle nedlægge velfungerende institutioner. Men det er gået sådan, at det har været os andre – de partier, som nu har påtaget sig at deltage i arbejdet – der har måttet nå frem til et samlet resultat, og det samlede resultat bliver det, disse partier har bestemt sig for at nå.

Resultatet var naturligvis blevet et andet, hvis Socialdemokratiet også havde været med, og så havde vi været lidt flere om at lægge ryg til det, som skulle ske.

Jeg synes, vi på andre områder har oplevet, at Socialdemokratiet ikke ønskede at samarbejde med en række andre partier, når man skulle løse opgaver sammen med regeringen. Socialdemokratiet ville være alene sammen med regeringen. Jeg havde håbet, at den tid var forbi, således at også Socialdemokratiet fremover ville indgå i løsningen af en opgave sammen med os andre. Det kan vi måske få lov til at opleve på andre områder, men jeg synes, det er lidt hult, at Socialdemokratiet nu kun sidder og kritiserer os andre for det ubehagelige arbejde, vi har lavet, og det resultat, vi er nået frem til.

Helle Degn (S):

Til hr. Kent Kirk vil jeg sige: Jeg tror heller ikke, det vil lykkes for hr. Kent Kirk at forvanske virkeligheden så meget, at jeg ikke fik ret i min påstand.

Da vi i tirsdags havde første behandling af lovforslag nr. L 124, var min konstatering, at der ikke var noget parlamentarisk flertal for det forslag, der lå på bordet. Derfor sidder vi i den situation, vi sidder i nu, hvor jeg netop konstaterede, at nu kunne regeringen vælge at for-

[Helle Degn]

handle med Socialdemokratiet og finde løsninger, eller man kunne vælge en løsning i samarbejde med Fremskridtspartiet. Det sidste var så det, man gjorde. Og så tør jeg næsten ikke sige, at nu sidder vi så med et nyt forslag, men det gør jeg alligevel: Nu sidder vi altså med et nyt forslag.

Derudover er det, ligesom om regeringen gerne vil forsøge at tage patent på, hvad opgaven går ud på. Opgaven går efter vores opfattelse ud på at få etableret en planlagt, veldefineret, fornuftig, perspektivrig uddannelsespolitik og seminariepolitik, ikke bare at slagte institutioner og spare dem sønder og sammen. Det er regeringens definition af, hvad det er for en opgave, der skal løses. Vores definition er, at vi skal have en seminariemæssig kapacitet, der tager hensyn til de fremtidige behov og de fremtidige vurderinger.

Regeringen ser i bakspejlet, siger, at der skal cuttes ned i de offentlige udgifter og har ét formål: at lukke offentlige uddannelsesinstitutioner. Jeg må sige, at dér bliver det meget svært at mødes med Socialdemokratiet. Men vi vil meget gerne være med til at lave økonomiske justeringer. Vi vil meget gerne være med til at planlægge, så der kommer helhed i den seminariepolitik, vi skal have i Danmark.

Jytte Andersen (S):

Det er en meget lang og meget deprimerende debat, vi har haft her i eftermiddag. Og hvis nogen tidligere har tvivlet på, at vi har en fuldstændig uduelig regering og specielt undervisningsminister, er det i hvert fald bekræftet efter denne debat, at det har vi.

Vi har en regering og to partier uden for regeringen: Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti, der tilsyneladende ikke bare er ude af stand til at træffe fornuftige beslutninger, men faktisk også er ude af stand til at argumentere for de beslutninger, der træffer. Det er faktisk temmelig ubehageligt.

Når jeg tager ordet, er det for at pege på et hjørne af forliget eller lovforslaget, der ikke har været draget frem, og det er børnehave- og fritidspædagogseminarieområdet. Det vedrører faktisk syv seminarier, der også indgår i denne beslutning. Det indgår også, at man neddrøler uddannelseskapaciteten, til trods for at kommunerne råber og skriger efter uddannet personale, og til trods for at forældre i stigende grad

ønsker, at deres børn skal passes af uddannet personale.

Vi vil gerne sige til regeringen, at på grund af det ændringsforslag, undervisningsministeren har stillet – det er nr. 16 i det grundlag, vi om lidt skal træffe beslutning på – vil vi forlange sagen i udvalg efter andenbehandlingen.

Når vi vil det, er det, fordi det af ændringsforslag nr. 16 fremgår meget klart, at forligspartierne tilsyneladende ikke har haft overskud til, på samme måde som de har spillet ludo om lærerseminarierne, at spille ludo om børnehaver og fritidspædagogseminarierne.

Det, vi kan forvente, og det, vi kan frygte ligger i dette ændringsforslag fra regeringen, og at ministeren kan gøre fuldstændig, som han vil. Det betyder, at landets seminarier overhovedet ikke kan føle sig sikre på, at det lige præcis er de beslutninger, der bliver realiseret. Vi er ærlig talt ikke trygge ved at give ministeren en sådan bemyndigelse, så han ikke engang behøver at komme tilbage til Folketingets Uddannelsesudvalg med en orientering om, hvordan han forvalter den beslutning, der træffes, når vi vedtager det her lovforslag.

Jeg vil godt bede om, at forslaget kommer til udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, for vi vil sikre, at Uddannelsesudvalget i det mindste bliver løbende orienteret om, hvad det er for nogle institutioner, og hvordan ministeren forvalter det grundlag, han har fået, når det her lovforslag bliver vedtaget. Vi er ærlig talt ikke trygge ved, at der også skal spilles ludo eller skak, eller hvad I nu har spillet, når det drejer sig om børnehaver og fritidspædagogseminarierne, på samme måde som der har været gang i spillet i forhold til lærerseminarierne.

Qvist Jørgensen (S):

Jeg er ikke ude på at forlænge debatten ved at kaste mig ud i mange generelle synspunkter, hvor jeg i det hele føler mig godt dækket ind af mine partifællers bemærkninger.

Grunden til, at jeg har bedt om en bemærkning, er alene den side af sagen, der handler om Tønder Statsseminarium. Jeg skal forsøge at springe noget af det over, som hr. J. K. Hansen var inde på før.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er for mange samtalegrupper i gang. Der

[Første næstformand]

er nogle, der ikke har hørt, at jeg siger det. Værsgo!

Qvist Jørgensen (S):

Jeg føler det nødvendigt fra denne talerstol at markere den allerstørste grad af forundring og beklagelse over, at politik kan være så ulækker og usaglig, som vi ser det i disse dage.

For ca. to måneder siden stod undervisningsministeren ved 200-års-jubilæumsfesten på Tønder Statsseminarium, og ud over at råbe et »længe leve« talte og sang ministeren vistnok om »Det gamle træ, oh, lad det stå«.

Ministeren vidste allerede dengang, hvad han ville. Han havde lagt øksen ved træets fod. Nu har ministeren indledt øksehugget. Til øksens skaft har ministeren bundet og limet partifæller og forligspartnere.

Se at komme af den limpind! – skal være mit råd. Jeg forstår slet ikke, at de lokalt valgte, hr. Sønderby, hr. Ikast, hr. Rønholt og hr. Dohrmann, har kunnet lade sig binde i denne sag og har svigtet deres vælgere så meget, som de har.

På en måde må jeg sige, at jeg godt kan forstå hr. Dohrmann, idet hr. Dohrmann åbenbart har den samme opfattelse som nogle af os andre, nemlig at en underskrift er en underskrift, og har valgt ikke at skrive under på den henvendelse, vi talte om før. Hr. Sønderby har åbenbart en lidt anden opfattelse af sin underskrifts værdi.

Jeg synes også, man skal pege på den mangel på mellemuddannelser, som vil opstå på hele sydvestkysten af Jylland. Den er omtalt.

Jeg synes, der savnes et par bemærkninger om en uddannelsesinstitutions betydning for et lokalt område. Vi, der dog har et vist kendskab til området, ved, hvad et seminariums tilstedeværelse, f.eks. Tønder Statsseminariums, har betydet for det kulturelle liv og idrætslivet i Tønder, ja, i hele Vestjylland og Sydslesvig.

Tønderfestivalen er et godt eksempel på det. Jeg tror ikke på, at Tønderfestivalen ville have kunnet opstå og leve videre som et godt initiativ, hvis ikke man havde haft seminariet som ildsjæl i det arrangement.

Jeg ved godt, at ministeren med en vis ret kan sige: Jamen jeg er jo ikke kulturminister, og det her er ovre i kulturministerens regi. Men jeg synes, det er vigtigt, at vi også får det moment ind på banen. Måske er det det, der får vægtskålen

til at flytte sig, selv om jeg uægtelig synes, at jeg sporer en fastlåsning i den valgte indstilling hos både ministeren og forligspartnere.

Selv ikke grænsepælen, symbolet på, at de kulturelle grænser nu flyttes nordpå – der står en smuk kopi ved ministerens bord – ser ud til at have sin virkning.

Til allersidst har jeg et helt konkret spørgsmål til ministeren: Kan ministeren bekræfte, at der skal være to seminarier i Sønderjylland? Jeg refererer til en artikel herom i Flensborg Avis i sidste uge. Det kunne være interessant, hvis vi her eller inden for de næste 12 dage kunne få en bekræftelse. I hvert fald ét af de mange problemer, vi har talt om i dag, ville være løst, hvis denne lov stadig væk er gældende.

Hanne Andersen (S):

I 1984 blev Statsseminariet på Emdrupborg og det private Blågård Seminarium lagt sammen. Undervisningsministeren lovede i den anledning at friholde det nye statsseminarium Blågård, hvis der fremover blev tale om yderligere nedlæggelser af seminarier.

Ministeren fremhæver endda i dette lovforslag sammenlægningen af Emdrupborg og Blågård som et eksemplarisk holdarbejde, når man skal til at nedlægge og sammenlægge igen.

Argumenterne om, at man var blevet sammenlagt i 1984, reddede Frederiksberg Seminarium. Men de blev gemt og glemt, når det gjaldt Blågård.

Begge seminarier var igennem den samme proces: Lærere og studerende blev tilfældigt orienteret i fredags via dagspressen. Det er ikke værdigt.

Statsseminariet fik fire år. Efter fire år fjernes seminariet på en kynisk måde. De ansattes og elevernes samarbejdsvilje kastes der i høj grad vrag på. Der er trukket store vekslere på dette smukke samarbejde. Fire år skabte et velfungerende seminarium; det er velkendt. Det er bl.a. grunden til, at det er det seminarium, der har størst søgning.

Blågård er et mønsterseminarium, i hvert fald efter ministerens opskrift: Der er mange ansøgere, der er fire spor, der er hføre, og der er meget sunde og velfungerende bygninger, der netop er egnede til at drive seminarium i. Frederiksberg Seminarium har i dag behov for 7 mio. kr. til renovering af bygningerne, så det kan fortsætte sin virksomhed.

[Hanne Andersen]

Takken for fire års godt og fornuftigt arbejde på Blågård er, at nu bliver der lukket ved en beslutning, der er truffet i huj og hast og for lukkede døre. Den demokratiske debat blev forhindret. Forhandling var ikke ønsket.

Nedlæggelsen af Blågård Statsseminarium ødelægger et sundt og velfungerende uddannelsesstilbud, et undervisningstilbud, unge står i kø for at få. Det er ikke noget, man behøver at rejse fra det øvrige land til. Unge i Københavns Amt ønsker det undervisningstilbud, der gives på Blågård.

Når man spiller poker eller roulet, er det almindeligvis ikke præget af fornuft. Det er lukningen af Blågård Statsseminarium heller ikke.

Dorte Bennedsen (S):

Baggrunden for, at jeg tager ordet her som privatist, er, at jeg i 1982 var ordfører for mit parti, da vi var igennem den daværende seminarierammenlægning og -nedlæggelse. Ministeren vil vide fra dengang, at det var en overordentlig stor og vanskelig sag med mange barske knuder i. Men sagen endte som bekendt bl.a. med, at Hellerup og Frederiksberg seminarier blev lagt sammen, og at ministeren fik bemyndigelse til at forhandle om en sammenlægning af Statsseminariet Emdrupborg og det private Blågård Seminarium. Disse forhandlinger lykkedes og endte med, at Blågård Seminarium overdrog værdier for ca. 30 mio. kr. til staten.

Nu er det vel oplagt for enhver, at man ikke ud i al fremtid kan garantere nogen mod ændringer. Men for alle os, der var involverede i forhandlingerne i 1982, lå det klart i dagen, at de sammenlagte seminarier havde båret deres del af byrden, dersom det inden for en overskuelig fremtid skulle komme på tale at foretage yderligere ændringer.

Det erkender ministeren også indirekte, når han i bemærkningerne til nr. L 124 skriver:

»Erfaringerne fra sammenlægningen af Blågård Seminarium og Statsseminariet på Emdrupborg viser, at der ved forhandling mellem institutionerne kan findes rimelige og holdbare løsninger på de problemer, som opstår i forbindelse med en sammenlægning af institutioner.«

Enhver, der har fulgt denne sag, ved, at når det private Blågård Seminarium gik konstruktivt ind i forhandlingerne, var det, fordi det så, at på de præmisser, der var på bordet, kunne der fortsat drives seminarium. Efter at beslut-

ningen om sammenlægning var taget, gik studerende, lærere og andre personalegrupper ind i et stort arbejde for, at sammenlægningen skulle lykkes, for at finde – med ministerens ord – rimelige og holdbare løsninger. Jeg ved faktisk ikke i dag, om man skal le eller man skal græde. »Holdbare løsninger« – de skulle altså holde i fire år.

Jeg er ikke jurist, og jeg kan ikke vurdere de juridiske aspekter i, at staten tager imod en gave på 30 mio. kr. på den præmis, at der skal drives seminarium, og så få år efter nedlægger seminariet. Jeg kan ikke vurdere de juridiske aspekter, men jeg kan vurdere de moralske aspekter, og det ligger langt hinsides, hvad jeg forstår ved god moral, at tage imod en gave af den størrelse for i næste åndedrag at bryde forudsætningerne for gaven.

Jeg gad vidst, hvad den tidligere bestyrelse for det private Blågård Seminarium tænker og føler i disse dage. Er der nogen, der med sin sunde fornuft i behold tror, at bestyrelsen ville skænke staten 30 mio. kr., hvis den havde drømt om, at den selv samme minister fire år efter ville nedlægge Blågård Seminarium?

Ved andenbehandlingen den 16. december 1982 sagde ministeren:

»Angående Blågård er der tale om et tilbud, et meget godt tilbud, som vi oven i købet ved med næsten 100 pct.s sikkerhed bliver accepteret. Jeg mener ikke, vi derved generer Blågård Seminarium.«

Ministeren fik ret i sin antagelse. I tillid til tilbudsgiverne tog det private Blågård Seminarium imod tilbudet og overlod 30 mio. kr. til dem for at sikre seminariedriften.

Blågårds tidligere bestyrelse må i dag sidde med en betydelig frustration over, at de blindt troede på de løfter, som blev givet dem. Løfterne blev givet af de nuværende regeringspartier, Kristeligt Folkeparti, CD og Socialdemokratiet. Men sådanne løfter kommer man øjensynligt uden om ved som De Konservative, De Radikale og Venstre at få en ny ordfører, som så med hr. Brøndums ord kan sige: Hvad der er givet af løfter, ved jeg ikke noget om, det kender jeg ikke noget til – som det lød her tidligere på dagen fra denne talerstol. At hr. Brøndum øjensynlig ikke har gidet bruge tid på at sætte sig ind i forudsætningerne, er ikke en brugbar eller acceptabel undskyldning for at . . .

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det må være hr. Povl Brøndsted.

Dorte Bennedsen (S):

Ja, hvad sagde jeg?

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Brøndum, og det er noget ganske andet. (*Munterhed i salen*).

Dorte Bennedsen (S):

Undskyld, hr. formand, det er sent på dagen.

At hr. Povl Brøndsted øjensynlig ikke har gidet bruge tid på at sætte sig ind i forudsætningen, er hverken en brugbar eller en acceptabel undskyldning for at begå et umoralsk løftebrud.

Når hr. Glønborg for lidt siden udtalte håbet om, at man igen kan lave et stort forlig med Socialdemokratiet, må jeg for mit vedkommende svare hr. Glønborg, at jeg håber, at jeg aldrig nogen sinde mere skal indgå et forlig, hvor nogle af forligspartierne, herunder hr. Glønborgs eget parti, løber fra de givne løfter.

Mine sidste bemærkninger skal være til fru Eva Møller, der var De Konservatives ordfører i 1982. Fru Eva Møller sagde under andenbehandling:

»Jeg synes også, det er en meget stor fordel ved forliget, at vi har fået drøftet, efter hvilke retningslinjer vi fremover skal nedlægge seminarier, hvis det viser sig, at tilgangen til læreruddannelsen fortsat er dalende.«

Det er korrekt, at det drøftede vi, og at der var lagt retningslinjer på bordet. De gik ud på, at vi skulle styre mod 3- og 4-spors-seminarier. Nu nedlægger fru Eva Møller og hendes parti to 4-spors-seminarier i dette land.

Fru Eva Møller sagde videre:

»Jeg mener derfor, det er en meget vigtig ting, at vi i det indgåede forlig har sagt, at vi vil lægge vægt på erstatningsuddannelser, at vi vil give de unge alternative tilbud om uddannelser, uddannelser, der giver en rimeligere chance for beskæftigelse bagefter.«

Disse betragtninger blev – mere for god ordens skyld – bakket op af hr. Ole Vig Jensen, der var ordfører for De Radikale, og som i øvrigt glædede sig over, at Esbjerg Seminarium ikke blev nedlagt.

Det var fru Eva Møllers bemærkninger i 1982: Vigtigheden af andre uddannelses tilbud.

I dag har vi fået bekræftet, at ordførerne for de partier, der har indgået forliget, ikke har en snus begreb om, hvad der skal foregå af uddannelser på de seminarier, man agter at nedlægge. Mage til dårlig planlægning er ikke set i dette kongerige i mange år.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Nu må debatten vel snart være ved at nærme sig slutningen. Der er vel ikke nogen socialdemokratiske folketingsmedlemmer fra de områder, hvor man vil nedlægge seminarier, der ikke har taget ordet. Nu kan der vel efterhånden ikke være så mange på talerlisten.

Jeg synes faktisk, det har været en lidt ubehagelig debat. Jeg synes, det er meget ubehageligt, når man fra denne talerstol i den grad sviner det politiske håndværk til og bliver ved med at tale om studehandler og om både det ene og det andet og bruger meget grove udtryk.

Jeg synes også, det er en utrolig grøftegravning, fru Jytte Andersen er i gang med, når hun fortæller, at der er partier, bl.a. Kristeligt Folkparti og CD, der er ude af stand til at træffe fornuftige beslutninger. Det vil vi huske, når vi skal i gang med at forhandle på andre områder med Socialdemokratiet.

Det, der kalder mig herop, er, at de sidste tre socialdemokratiske talere, hr. Qvist Jørgensen, fru Hanne Andersen og fru Dorte Bennedsen, har forsvaret henholdsvis Tønder og Blågård Seminarium ud fra egentlig de samme argumenter. Om Tønder Statsseminarium hedder det sig, at det betyder så meget for et lille lokalsamfund, at det har seminariet. Når man snakker om Blågård Statsseminarium, hedder det sig, at det betyder så meget, at seminariet ligger i et stort byområde.

Jamen tak! Jeg vil gerne have lov til at spørge Socialdemokratiet: Er det et gedemarked som det, vi har i dag, vi skal have, hver eneste gang vi skal til at lave nedskæringer rundt omkring? Skal vi, hver eneste gang vi skal til at nedlægge garnisoner, og når vi skal til at flytte rundt på de videregående uddannelser og alle de andre ting, hele den her tur igennem med Socialdemokratiet, fordi Socialdemokratiet åbenbart er ude af stand til selv at træffe beslutninger på de her områder, fordi man kun lytter til folk dér, hvor man nu tilfældigvis er valgt?

[Duetoft]

Det synes jeg at debatten i dag har lugtet meget af, og det er altså ikke med til at højne Folketingets status. Jeg synes, at Socialdemokratiet i dag har bidraget meget, meget til, at Folketinget skal have et dårligt rygte.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg har overordentlig stor sympati for Blågård Seminarium, og jeg vil meget gerne gå ud og forsvare Blågård Seminarium. Men hvis hr. Duetoft havde hørt efter, ville han have hørt, at det ikke var Blågård Seminarium, jeg forsvarede. Det var almindelig anstændighed. Det var den situation, at når man giver et løfte og oven i købet tager imod 30 mio. kr., så kommer man ikke fire år efter og siger: Åh, pjat. Det kender jeg for øvrigt ikke noget til. Det er jeg ligeglad med.

(Kort bemærkning).

Hanne Andersen (S):

Blågård Seminarium har det underlag, der er nødvendigt for at opretholde Blågård Seminarium. Men der er også andre aspekter, ikke bare at Blågård Seminarium ligger i et byområde med mange uddannelsessøgende. Det er en vægtig grund, men der er givet så alvorlige løfter til Blågård Seminarium for fire år siden, da det blev etableret ved sammenlægning af Statsseminariet på Emdrupborg og det private Blågård Seminarium.

Jeg har hørt ministeren citeret for forleden aften, fredag aften, på gangen at sige: Ja, det løfte var meget godt, men der har jo været valg i mellemtiden.

Hvis alle løfter bortfalder, når der har været valg, kan vi tage mange andre ting op i dette Ting.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Til orientering for Tinget kan jeg oplyse, at det er min hensigt at holde pause, når vi er færdige med denne sag.

Aage Frandsen (SF):

Jeg tror heller ikke, at Folketingets værdighed har haft gavn af det, der er sket her, ikke specielt i dag, men det, der er sket op til i dag – eller rettere sagt: Det, der skete op til i fredags, for det, jeg synes er problemet, er den måde, det

blev besluttet på, og specielt den måde, det blev besluttet på i sidste fase.

Jeg ved ikke, om regeringen nogen sinde senere får lyst til at spørge amtsborgmestre rundt omkring i landet, om de vil give den gode råd om regionalproblemer. Jeg tror nok, at der er amtsborgmestre forskellige steder, der ville sige: Nej, det vil vi ikke være med til, for sidste gang vi gjorde det, tog undervisningsministeren det kun delvis til efterretning. Han rettede sig efter sig selv eller efter, hvad han i øvrigt fandt på – det er selvfølgelig undervisningsministerens ret – og i andre tilfælde, hvor regionale udvalg foreslog noget, fandt undervisningsministeren på at gøre noget andet, som betød, at man nedlagde flere institutioner, end hvad undervisningsministeren selv havde spillet ud med.

Det vil sige, at det er et problem i forholdet mellem Folketinget og regeringen på den ene side og amterne på den anden side.

Det andet er spørgsmålet om folk på institutionerne.

For godt et år siden havde vi her i Folketinget en diskussion i forbindelse med gymnasie-nedlæggelser i Københavns Amt. Undervisningsministeren syntes, at det ikke var foregået på den mest smarte måde. Jeg husker tydeligt, at undervisningsministeren med en vis tilfredshed kunne konstatere, at det ikke var en venstremand, der havde lavet det, nej, det var en socialdemokratisk amtsborgmester, der havde lavet de her ting. Undervisningsministeren syntes ikke, det var så godt, det var ikke særlig smart.

Undervisningsministeren har til Uddannelsesudvalget afleveret noget, vi skulle bruge i forbindelse med lovforslaget om at flytte kompetencen med hensyn til nedlæggelser til amterne. Ud over, at lærerråd og elevråd naturligvis skal høres – det står i lovgivningen – siger undervisningsministeren: Jeg går selvfølgelig ud fra, at amtsrådene

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er for meget uro, navnlig til højre og ude i sidegangene.

Aage Frandsen (SF):

Jeg fortæller, hvad undervisningsministeren har sagt, hvis ikke han selv kan huske det, nemlig i forbindelse med nedlæggelse af gymnasier:

[Aage Frandsen]

Jeg går selvfølgelig ud fra, at amtsrådene i tilfælde af skolenedlæggelser vil høre skolerådet på linje med lærerrådet og elevrådet.

Lærerrådet og elevrådet er lovfæstet i allere-de gældende regler, men ministeren går også ud fra, at skolerådet skal høres. Det er altså, når det gælder andre.

Jeg synes, det er en rigtig bestemmelse, at amtsrådet skal høre skolerådet. Men, hr. undervisningsminister, det havde været rart med lidt større troværdighed i den forbindelse, hvis altså ministeren også havde spurgt skolebestyrelsen ved de seminarier, der pludselig bliver nedlagt.

Det havde været rart, hvis ministeren selv havde udvist den samme, skal vi sige demokratiske opfattelse, som han mener at amtsrådene skal udvise. Det er jo sådan, at det, når man vedtager en lov herinde og man så ikke selv lever op til ånden i den lov, som man siger at andre skal overholde, er svært at forlange, at andre skal leve op til den.

Det er en ting, som gør, at undervisningsministeren har været med til at give Folketinget og i det her tilfælde altså regeringen et dårligt ry i forhold til amtsrådene og i forhold til de ansatte.

Så med hensyn til økonomien. Man siger, at det ikke så meget er økonomien, det drejer sig om, nej, det er mere dette med, at seminarierne skal have en bestemt størrelse. Under alle omstændigheder må man jo sige, at 29 mio. kr. er småpenge. Jeg tror, det var økonomiministeren, der for nylig kom hjem ude fra det store udland og var stolt over, at han havde nøjedes med at sætte 300 mio. kr. til. Det var billigt sluppet, og det betød ikke noget.

Vi tror ikke, at det beløb, ministeren er nået frem til med 29 mio. kr., holder. Vi tror ikke, at besparelserne er så store. Omvendt tror vi, at man godt kunne finde besparelser andre steder. Man kunne godt lave et samarbejde mellem de mindre seminarier indbyrdes; man kunne godt tilrettelægge det sådan, at man sagtens kunne finde nogle besparelser. Vi tror ikke, at man kunne nå op på 29 mio. kr., men vi tror heller ikke, at ministeren med sit forslag vil nå op på 29 mio. kr., for der følger en masse udgifter med; det har vi set ved tidligere nedlæggelser.

Men til trods for, at vi godt vil se på, om man kan spare nogle penge – og det sagde vi allere-de ved første behandling – blev vi jo aldrig

spurgt. Det er altså gætterier, om Socialdemokraterne blev spurgt eller ej, men jeg tror, ministeren kan bekræfte, at ministeren aldrig har ulejligen sig med at indbyde SF til forhandlinger om en ændret seminariestruktur. Det er ikke sket, og det synes vi egentlig er en skam, for på det skolepolitiske og uddannelsespolitiske område har det været en tradition – ikke i forbindelse med seminarienedlæggelser, men i hvert fald på andre områder – at Socialdemokratiet, Venstre, De Radikale og SF kunne samarbejde.

Men det er, som om undervisningsministeren i sin iver efter at finde penge glemmer, at der også er andet i tilværelsen for en undervisningsminister end at tænke på at spare penge. Det er først og fremmest et spørgsmål om uddannelsespolitik, og der var måske alligevel noget, der var mere interessant at diskutere end besparelser. Det er mere interessant at diskutere uddannelsespolitik, og dér kunne det jo være, at denne side af salen var mere interessant end dele af den side derovre.

Undervisnings- og Forskningsministeren (Bertel Haarder):

Først et par opklarende bemærkninger. For det første de spørgsmål, der er rejst omkring jura og omkring forpligtelser i forbindelse med Blågård Statseminarium.

Jeg kan sige, at når det gælder juraen, vil staten, regeringen, naturligvis leve op til alle juridiske forpligtelser. Og når det gælder det, som man har kaldt den moralske forpligtelse, vil jeg gerne sige, at situationen i forhold til Blågård er præcis den samme som i forhold til Frederiksberg.

Da vi i sidste uge havde førstebehandling af regeringens lovforslag, hvor vi foreslog at nedlægge Frederiksberg, havde den socialdemokratiske ordfører ikke ét ord at bemærke og ikke én hilsen fra den tidligere minister om problemer i forbindelse med at nedlægge Frederiksberg. Det synes jeg lige skal med. Alle disse indvendinger, dem var der ingen af, da det drejede sig om Frederiksberg, ingen anklager hverken om det ene eller om det andet. Det siger lidt om, at det hele altså åbenbart drejer sig om, at det var nogle andre, der skulle have været nedlagt. Jamen ellers kan jeg ikke forstå det.

Med hensyn til Tønder er jeg meget bedrøvet over, at flere talere har misbrugt den tale, jeg holdt ved jubilæet for nylig. Jeg tog omhygge-

[Undervisnings- og Forskningsministeren]

ligt et forbehold både i indledningen af talen og i slutningen af talen – jeg kan se, at hr. Sønderby nikker; han var der og var åbenbart i stand til at sanse, hvad der blev sagt – jeg tog udtrykkeligt et forbehold, så alle var klar over, at der sidder et udvalg, at vi arbejder med sagen. Jeg sagde endda ganske klart: Man kan ikke bevare både Ribe og Tønder og Haderslev på samme tid.

Så kan man ikke være bekendt at skrive det i avisen og sige det her fra talerstolen. Det passer ikke.

Hvad angår dette med den gamle lov fra 1920, har jeg fået hjælp af hr. Sønderby, som har kontaktet tidligere generalkonsul Troels Fink, som har oplyst, at det er rigtigt, at der var en lov nr. 424 af 10. december 1920, fremsat den 26. februar og vedtaget den 30. juni. Der står der, at de hidtil værende tyske seminarier i Haderslev og Tønder ved de sønderjyske landsdeles indlemmelse i kongeriget Danmark overgår til at være danske seminarier. Dette rummer altså ingen evighedsforpligtelse.

På et tidspunkt i torsdags havde jeg forhandlinger med fru Helle Degn, og det gav anledning til forskellige drøftelser og betragtninger, bl.a. i dagspressen. I Vestkysten kunne man læse følgende:

»Helle Degn er i øvrigt samtidig under pres fra sin egen gruppe, der er delt i to. Dele af gruppen ønsker at få et socialdemokratisk fingeraftryk på seminarielandkortet, mens den anden del slet ikke vil være med til besparelser på området.«

Se, det tror jeg var skrevet af en skarpsindig Christiansborgjournalist, for vi har i dag set, at fru Hanne Andersen har talt om Blågård, der ligger i hendes kreds, og hr. Nyrup Rasmussen har talt, og det var vel, fordi Herning ligger i hans kreds. Han ved nemlig ikke, at fru Dorte Bennedsen i 1982 foreslog at nedlægge både Herning og Nørre Nissum, men det kan jeg så fortælle ham hermed. Hr. Helge Mortensen har talt for Esbjerg, og hr. J. K. Hansen har talt for Tønder, og hr. Hjortnæs har talt for Marselisborg, som han stadig påstår at vi vil nedlægge, skønt det alene drejer sig om at sammenlægge Århus og Marselisborg.

At det forholder sig sådan, som den skarpsindige journalist skrev i Vestkysten, kan man bl.a. se af udtalelser af fru Helle Degn, som i Dagbladet, Ringsted, den 5. december er citeret for,

at Danmark ikke kan undvære et eneste seminarium. Og hun kalder i øvrigt mit forslag for vanvittigt. Den socialdemokratiske ordfører kunne man se i Jyllands-Posten den 6. december blive citeret for på ganske samme måde at udtale, at der slet ikke skulle nedlægges noget.

Se, det er jo mærkeligt, når man tænker på, at den tidligere socialdemokratiske minister i 1982 i august var villig til at nedlægge hele 10 seminarier. Og det skulle være alle de små jyske seminarier, Nr. Nissum, Herning, Ribe, Gedved, Th. Lang, Ranum – og så også Århus. Så det er altså åbenbart en stor ulykke at nedlægge Marselisborg, men ikke nogen ulykke at nedlægge Århus. Det er socialdemokratisk politik. Jeg er så venuesæl, at jeg siger: Kunne de to Århusseminarier dog ikke finde sammen? Jamen det er da venligere end det, Socialdemokratiet foreslog i 1982.

Så var der i øvrigt tre andre seminarier på øerne, der også skulle nedlægges, og da kriteriet var, at man skulle nedlægge alle dem med hf, var det vist bl.a. Blågård, der skulle nedlægges. Men det ved jeg ikke noget om, for dem fik vi aldrig navn på, måske fordi det var lidt sværere og fordi nogle af dem rakte ind i kredse, som Socialdemokratiet mener man i særlig grad skal beskytte. Jeg ved det ikke. Men det er jo det, der kan være forklaringen på disse svingende standpunkter.

Jeg synes, fru Dorte Bennedsen var modig og ærlig og god dengang, og jeg synes også, vi havde et godt samarbejde om det. Men derfor må fru Dorte Bennedsen også være så ærlig, at hun indrømmer, at det, som nogle i dag har tilladt sig at kalde studehandel og politisk roulette, og hvad der er brugt af andre ord, det svarer ganske til det, som jeg bl.a. på grund af fru Dorte Bennedsen måtte inddrage mig på i 1982, hvor fru Dorte Bennedsen udmærket ved at der var seminarier inde i drøftelsen, som ikke stod i lovforslaget. Og det var ikke Socialdemokratiet, som forhindrede, at der kom andre seminarier ind i billedet. Altså kunne den anden behandling have været fyldt med beskyldninger om russisk roulette fuldstændig som denne.

Der er virkelig intet nyt under solen, og det ordsporg kan vi lave om og sige: Der er intet nyt i Folketinget. Men alle argumenter afhænger af, om man sidder i den ene eller den anden situation. Hvis det er bekvemt at køre den ene vej, så gør man det, og er det bekvemt at køre

[Undervisnings- og Forskningsministeren]

den anden vej, så gør man det. Det er måske menneskeligt, men vi burde hæve niveauet lidt op fra det herinde i Folketinget.

Der er blevet spurgt om lærerbehovet, og nogle tror, at nu får vi snart brug for en hel masse ekstra lærere. Jo, om 20 år er der mange, der går på pension, men problemet er, at langt de fleste lærere er på alder med alle de unge og raske ordførere, der har været oppe her, og som selv næsten alle sammen har deres rod i undervisningssektoren. Vi er jo mellem 40 og 45 år langt de fleste af os, og der er 20-25 år, til vi går på pension. Gå ind på et lærerværelse; der sidder de i den samme aldersgruppe, og der bliver færre og færre børn i de ældre klasser.

Det hjælper ikke meget, at der nu i stedet for 50.000 i børnehaveklassen om et par år bliver 54.000. Det varer umindelige tider, før det batter. Det er jo i øvrigt også en meget, meget lille stigning.

Nej, det, der batter i de kommende år, det er, at vi kommer ned fra 87.000 17-årige og til 50.000 og senere altså 54.000 17-årige. Det er det, der først nu er på vej til at slå igennem. Derfor er jeg bange for, at vi går en tid i møde, hvor vi absolut ikke kan udvide læreruddannelseskapaciteten og absolut ikke har brug for at optage flere studerende.

Derfor kunne vi se frem til en meget lang periode med seminarier med 2 og 3 spor, hvoraf halvdelen ikke tilbyder selv de mest elementære skolefag. Jeg har nævnt som eksempel, at halvdelen af seminarierne ikke tilbyder fysik. Det betyder, at halvdelen af danske lærere end ikke har haft muligheden for at få et fag, som vi ved er så vigtigt for masser af uddannelser senere hen. Masser af seminarier har ikke kristendomskundskab som linjefag. Det duer ikke. Samtidig er der i gennemsnit kun 10-12 på linjeholdene, og tror man, det er en pædagogisk fordel? Nej, det er nærmest en ufordel. Det vil være meget bedre at være 15, 16 eller 17.

Med andre ord: Det er på én gang alt for dyrt og samtidig for dårligt. Det skal vi ikke køre med i 20 år, og det bliver nu sikret.

Jeg ved godt, at vi kunne have sagt ja til at nedlægge de 10 seminarier, som Socialdemokratiet ville have nedlagt. Men ville der have været rimelighed i det? Jeg havde listen før, jeg skal ikke gentage den; jeg synes ikke, det ville have været rimeligt.

Problemet er, at det er så utrolig svært at blive enig med Socialdemokratiet om, hvad det er, der skal nedlægges. Jeg synes, at jeg har været afbalanceret. Tænk på de seminarier, der bliver nedlagt. En har remset dem op, som blev nedlagt i 1982. Det var bestemt ikke seminarier, som Socialdemokraternes hjerter bankede for. De blev nedlagt alligevel. Jeg har været villig til at foreslå nedlæggelse af seminarier midt i områder, hvor regeringspartierne absolut føler at de har deres højborg.

Jeg har dermed bevist, at jeg mener, det kan være ligegyldigt, hvilke partier der har højborg hvor, og ligegyldigt, om det nu er den ene holdning eller den anden, for vi skal kunne være her alle sammen, også på de danske seminarier.

Derfor har det været så deprimerende at høre fru Ebba Strange stemple de 20 seminarier, der bevares, på den mærkeligste måde. Det synes jeg hun skulle have ladet være med, og det er jeg glad for at andre også har talt om. Hun sagde, at vi solgte de bedste, de åbne, og nu fik vi indsnævring og fattiggørelse. Er det noget at sige til de 20 seminarier, der bevares? Det synes jeg altså ikke det er.

Så kan jeg forstå, at fru Ebba Strange i øvrigt mener, at der skal være fire seminarier i Århus til evig tid. Det er noget, der kun kan tolkes på den måde, at fru Ebba Strange er valgt i Århus.

Jeg håber, at hr. Henning Nielsen hørte, at hjemme i hans amt ville hans eget parti nedlægge begge seminarier for 6 år siden.

Fru Ebba Strange nævnte også Kolding og Jelling. Jelling har bedre søgning end Kolding, flere primære ansøgere. Det er ganske godt gjort, når seminariet ligger, hvor det ligger. Er det så så tosset, at man samler denne uddannelse på den jyske højbjerg, hvor Gorm den Gamle og Thyra ligger? Det synes jeg ikke er så dårligt.

Nej, det, der virkelig bekymrer mig, er selvfølgelig Tønders situation. Her er der et reelt problem, og det er jeg som minister forpligtet til at forsøge at løse. Der er jo andre uddannelser, der skal bygges op i de kommende år. Der bliver taget initiativer på mange felter, og jeg vil i mit bagehoved have problemet med Tønder, for dér har vi vanskeligt ved at bruge seminariet til noget andet, og derfor har jeg en særlig forpligtelse dér, også af hensyn til grænseproblematikken, som jeg i kraft af min fødsel og opvækst har et særdeles vågent øre og øje for.

[Undervisnings- og Forskningsministeren]

Derimod er der ingen problemer med at bruge lokalerne på de øvrige seminarier. Man har spurgt: Hvad skal de bruges til? Ja, det er ikke svært at sige. For de, der nedlægges, ligger jo præcis i de områder, som har allermost i forvejen, og dér har vi lejemål, der kan opgives, vi har nye uddannelsesinitiativer på vej. Ingen problemer. Marselisborg ligger lige ved siden af et teknikum, Århus Seminarium ligger lige ved siden af et universitet. I Kolding har man en af de største tekniske skoler i landet, som er blevet begravet i nye uddannelser i de senere år, og der kommer mere, og en handelshøjskoleafdeling har man også, for slet ikke at tale om, hvad man har i Esbjerg, hvor jeg nu for anden gang i min ministertid har indviet en ny afdeling på teknikum.

København har da også et par uddannelser. Nu nævnte en repræsentant for SF, fru Hanne Thanning Jacobsen, at man måske kunne bruge Blågård Statsseminarium til handelsskoleundervisning. Ja, det kan da være, at SF kunne komme med i forliget. Lad os drøfte det, for der er en handelsskole, som ikke har for gode vilkår i det område; det kan vi tale om. Det er jo netop den måde, vi skal tænke på. Der er ikke noget problem med at fylde de ledige lokaler, og derfor behøver man slet ikke bede ministeren om at love både det ene, det andet og det tredje.

Det gælder nemlig for denne løsning, at den i modsætning til den gamle løsning fra 1982 rammer de steder, som har så meget i forvejen, at det er let at fylde hullerne ud, og det er retfærdigheden i det. Derfor synes jeg i virkeligheden, der er meget større balance i det, som fremlægges denne gang, end i det, vi havde tidligere.

Ideen i det hele er jo det, som udsprang af amtsborgmesterudvalgene, altså de tre regionale udvalg, som der i virkeligheden ikke er rettet meget på. Principperne er fastholdt med ét seminarium i de små amter, to seminarier i de store amter. Princippet om, at vi ikke skal affolke de byer, der har så lidt i forvejen, er også fastholdt. Og så har vi minsandten fastholdt, at alle seminarier bliver 3-sporede og 4-sporede og derved kan få et rimeligt liniefagsudbud og samtidig køre med rimelige holdstørrelser, så det både bliver pædagogisk og økonomisk forvarligt.

Dette har vi ingen grund til at skamme os over.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, det var slående i debatten her, at ministeren i sine besvarelser alene talte om de andre. Ministeren gav ikke på noget tidspunkt en fyldig, grundig gennemgang af perspektiverne i det foreslåede forlig og det foreliggende forslag. Det synes jeg er ganske tankevækkende. Det burde ellers have været let, hvis der var nogen perspektiver, at argumentere for dem. Men ministeren måtte ty til små citatfusk fra avisen Vestkysten for at finde nogle små halmstrå at klamre sig til. Og de småciter af Vestkystens journalister, der kunne hentes frem, var i virkeligheden udtryk for ønsketænkning. Det er ikke direkte citater, men ønsketænkning, der er udtrykt af den pågældende avis.

Ministeren spørger os, hvorfor vi ikke argumenterer i forbindelse med de juridiske problemer omkring Frederiksberg Seminarium. Nej, det gør vi selvfølgelig ikke, fordi vi ikke foreslår Frederiksberg Seminarium nedlagt, og derfor går vi ikke ind i hele diskussionen om, hvilke juridiske problemer det skaffer regeringen på halsen.

Så til ministerens forestilling om, hvilke læreruddannelsesbehov der er. Ministeren har hele tiden den forudsætning, at læreruddannelsen alene skal rette sig mod uddannelse af børn. Det er en antagelse, som vi ikke deler. Vi mener, at læreruddannelsen i de kommende år kan blive en af de mest betydningsfulde uddannelser, og virkelig kvalificerede medarbejdere kan vi få dér til det kolossale uddannelsesmæssige arbejde, vi skal i gang med, når mange, mange voksne i de kommende år får et stigende og oftere og oftere gentaget behov for efteruddannelse. Mange, mange voksne forsøger nu selv at efteruddanne og videreuddanne sig for ikke at blive skudt ud af arbejdsmarkedet. I de kommende år bliver det et af de store uddannelsesmæssige områder og behov, vi skal klare.

Så vil jeg til slut sige, at ministeren argumenterer med, at 2-sporsmodellen er så forfærdelig. Men den har ministeren jo selv skaffet frem. Det betyder, at først har han taget den ene skive af pølsen og gjort velfungerende 3- og 4-sporsseminarier til 2-sporsseminarier. Derefter tager han den sidste kniv og siger: Nu er det ikke godt med 2-sporsseminarier, så vi må hellere også slagte dem, der er 2-sporsseminarier. Altå en situation, ministeren selv har fremkaldt.

[Helle Degn]

Det er en ubehagelig salamitaktik og har ikke noget med en fornuftig pædagogisk argumentation at gøre. Det har alene noget at gøre med nogle besparelsmæssige synspunkter, som undervisningsministeren gerne vil have belæg for i sin finanspolitik og sin økonomiske politik.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Det er altid en lidt særpræget ting at debattere med undervisningsministeren, fordi han har den egenskab, at han kun husker det, han selv ønsker at huske. Derved bliver billedet af virkeligheden ikke ganske korrekt.

Men det er korrekt, når ministeren nævner, at der var et udspil vedrørende seminarier i august 1982. I erkendelse af det faldende børnetal og af, at vore seminarier efterhånden blev 1- og 2-spors, bad jeg Folkeskoledirektoratet komme med et udspil, som jeg lagde frem, et udspil, jeg ikke selv havde taget stilling til, hvilket jeg også gjorde de ordførere, jeg indbød til mødet på Hvide Hus i Frederiksdal, opmærksom på. Det var lagt frem som et udspil: Hvad skal vi gøre ved den kommende situation? Her ligger altså en skitse, som vi kan tage som udgangspunkt for forhandlingerne og se, om der er en vej at gå med denne eller andre skitser.

Det var et udspil til forhandling. Det blev en meget kort forhandling, for den varede faktisk kun hin eftermiddag på Frederiksdal, fordi Venstres daværende uddannelsespolitiske ordfører, hr. Bertel Haarder, erklærede, at der ikke skulle nedlægges ét seminarium i landet, for det ville han ganske enkelt ikke være med til.

Jeg tog det til efterretning og tog det af bordet. Kort tid efter var der regeringsskifte, og vi nåede frem til oktober, og da var den forhenværende uddannelsespolitiske ordfører, hr. Bertel Haarder, i mellemtiden blevet minister og var kommet til det resultat, at det nok var nødvendigt alligevel at være lidt mindre firkantet, end han havde været på Hvide Hus. Der kom et udspil, som Socialdemokratiet gik konstruktivt ind i.

Så der er ingen grund til at skose det, der blev lagt frem i 1982. Det var nemlig til forhandling og ikke som det, vi oplever nu, hvor jeg forlod dette hus torsdag kl. 17 og kom hjem fredag aften, og da jeg om morgenen åbnede mine aviser, så jeg, at nu ser den uddannelsesseminari-

epolitiske verden aldeles anderledes ud, end den gjorde, da jeg forlod huset torsdag eftermiddag.

Og så til Blågård/Frederiksberg. Jeg har hele tiden givet udtryk for, at de kriterier, jeg nævnte for Blågårds vedkommende, også bør gælde Frederiksberg. Det var de to seminarier, der kom til at bære en hovedbyrde i 1982, fordi de blev lagt sammen. Og så vil jeg gerne spørge ministeren: Tror ministeren på, at Blågård Statsseminariums bestyrelse var gået konstruktivt ind i de forhandlinger med et positivt resultat, hvis de havde vidst, at det var for en 4-årsperiode? Det vil jeg godt have et svar på fra denne talerstol.

(Kort bemærkning).

Ebba Strangé (SF):

Det ville ligge mig fjernt at udtale mig til evig tid, hr. minister. Jeg udtaler mig om den aktuelle situation, den, vi står i nu og her, og det er den, jeg lader mig inspirere af. Hvad der skal ske til evig tid, det kan vi diskutere ved andre lejligheder.

Der er to børnehaveseminarier i Århus. De er begge to velfungerende. De er begge to 3-spors. Det er efter alt, hvad vi ved, alt det, vi hører, alt det, vi har undersøgt, den optimale størrelse for et børnehaveseminarium. De har begge to langt flere primære ansøgere, end de kan bruge. Sådan er det.

Så er der to lærerseminarier. Det ene er 3-spors, det andet er 2-spors. De har også et meget stort ansøgerantal, og der er ingen, som synes, at vi har for mange uddannelsespladser i Århus. Jeg ved ikke, hvor meget ministeren hører af det, man siger; det kan også være svært, når der er så mange på talerstolen, som der har været i dag. Men indholdet i mit indlæg var, at jeg syntes, det var godt, at de unge mennesker havde noget at vælge imellem, at de kunne vælge det seminarium, som de havde lyst til at vælge.

Jeg har prøvet at læse noget af det, ministeren har skrevet i den »perestrojkabog«, han har udgivet. Selv om jeg slet ikke er i Undervisningsudvalget mere, så interesserer det mig lidt, hvad undervisningsministeren går og skriver og tænker, og i bogen siger han noget om, at det er godt med valgmuligheder, at det er godt med forskellige holdninger, og at det er godt, når børn og forældre til børn i folkeskolen har forskellige holdninger at vælge imellem.

[Ebba Strange]

Tænk, det synes jeg også er godt for de unge mennesker. Derfor har jeg forsvaret vores fire seminarier i Århus, ikke til evig tid, men i den aktuelle situation, som vi står i.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg vil godt først sige til ministeren, at jeg ikke synes, det er rimeligt at sige, at der er behov for alle de lærere, der uddannes nu, og ikke behov for flere lærere. Jeg synes, det havde været rimeligt, hvis man forud for overvejelserne havde lavet en prognose over det fremtidige lærerbehov, og jeg synes det ikke mindst, fordi vi i kommunerne har kunnet opleve, at mange af de yngre lærere har forladt folkeskolen og har fundet ud i det private erhvervsliv i de sidste 5-7 år. Der kan derved meget vel være sket en forrykkelse, så den gennemsnitlige alder af de tilbageblevne lærere er betydelig højere, end ministeren måske forestiller sig. Jeg synes, det havde været et rimeligt udgangspunkt.

Så vil jeg godt om det holdningsmæssige i forslaget sige, at jeg synes, der var en betydelig bedre balance i ministerens lovforslag, end der er i det forlig, der nu er indgået. Og jeg synes, det er meget beklageligt, at man ikke har kunnet opretholde den balance. Jeg er bange for, at vi hermed ødelægger grundlaget for folkeskolen, nemlig det, at det skal være en skole for hele folket, og at der skal være plads til alle og plads til alle synspunkter. Det synes jeg ministeren betydelig bedre havde tilgodeset i sit forslag.

Lad mig så endelig sige, at jeg er glad for, at både fru Marianne Jelved og ministeren siger, at de ledige lokaler skal anvendes til uddannelsesformål. Ministeren kunne da her fra talerstolen begynde at redegøre for det. Vi har i Uddannelsesudvalget spurgt og har ikke fået noget svar. Jeg formoder, at sagen går tilbage til fornyet udvalgsbehandling herfra, hr. formand, sådan at vi kan få lejlighed til at stille et nyt spørgsmål – det samme spørgsmål måske – og herefter få en redegørelse for ministerens tanker. Jeg synes også, det er en del af billedet, når vi taler om nedlæggelsen og sammenlægningen af seminarierne.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Anna-Marie Hansen – og det er så anden omgang.

Anna-Marie Hansen (S):

Der er sagt meget, så jeg vil prøve at gøre det lidt kort.

Det er en trist dag for landets uddannelsesinstitutioner, både dem, som et flertal lukker med hård hånd, og dem, der i denne omgang reddede eksistensen. Det værste er, at debatten klart og tydeligt har vist, at der ikke er nogen som helst uddannelsespolitiske overvejelser bag lukningen af seminarierne, kun simpel økonomisk tænkning blandet med ideologiske felttog.

Til undervisningsministeren vil jeg også gerne sige, at dette ikke bare handler om at tømme og fylde institutioner. Det handler også om mennesker, der har et arbejde og nu befinder sig i en svær situation. Derfor vil jeg igen anmode om, at der bliver set på medarbejdernes muligheder bagefter.

I Socialdemokratiet kritiserer vi ikke det kristne islæt på nogle seminarier. Vi ønsker netop et bredt udbud af seminarier med forskellige idégrundlag. Det er kvalitet, det handler om. Der er brug for initiativrige og banebrydende uddannelsesinstitutioner med henblik på pædagogisk udvikling og forberedelse af fremtidens skole og de store voksenpædagogiske opgaver, der venter. Derfor er det kun fint, hvis der er en ligelig fordeling mellem forskellige idégrundlag.

I anledning af ministerens sidste bemærkninger vedrørende Frederiksberg og Blågård må jeg pege på, at vi under førstebehandlingen netop ikke ville gå ind i det boldspil med at udpege forskellige seminarier ved navn, og derfor nævnte jeg hverken Blågård eller Frederiksberg.

Trods alle de uddannelsespolitiske argumenter fastholder flertallet sin hårde dom. Uddannelsespolitiske argumenter og tal om det reelle lærerbehov preller af som vand på en gås på flertallets repræsentanter. Det er både synd og skam. Det bør være uddannelsespolitiske kriterier, der danner grundlag, når der skal træffes beslutninger på et så vigtigt område som uddannelse.

Et slag er tabt, men der er tid til at vinde et nyt. Socialdemokratiet vil love de tilbageværende uddannelsesinstitutioner, at vi fortsætter kampen for en aktiv uddannelsespolitik.

Socialdemokratiet beder om at få sagen tilbage i Uddannelsesudvalget mellem anden og tredje behandling.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg er valgt på Fyn. Det starter jeg med at sige for ikke at komme ind i rækken, der nu har fået at vide, at de er gået på talerstolen for at forsvare deres amt. Fyn er som bekendt ikke berørt af dette udspil. Alligevel deler jeg den vrede og de andre følelser, der er kommet til udtryk fra mange her i salen i dag og også fra mange ude i virkeligheden.

En af de ting, vi typisk nok ikke har talt så meget om, er de pædagogiske seminarier. Jeg nævnte dem i mit første indlæg, og der er en enkelt anden, der har nævnt dem. Jeg mener, det er vigtigt, at vi gør os klart, at det er gået, som det plejer, og det synes jeg er det bedste bevis på, at forligsparterne har arbejdet under et enormt tidspres. Man har faktisk indrømmet, at man overhovedet ikke har nået at tale om de pædagogiske seminarier. Man har lavet en bemyndigelse til ministeren om, at ministeren kan gå ind på alternative løsninger til de foreslåede sammenlægninger og nedlæggelser af pædagogiske seminarier.

Sammenlægninger og nedlæggelser. Ministeren gjorde en del ud af at forklare, at Århus egentlig skulle være taknemmelig, for der var ikke tale om nedlæggelse, der var tale om sammenlægning. Det skulle man være glad for i Århus; men det kunne jo være, hr. minister, at de ansatte og de studerende syntes, at der er nogle identitetsproblemer i sagen.

Børnetallet falder, fremhæver ministeren med stor styrke igen, og det gjorde fru Marianne Jelved for øvrigt også. Jeg føler, at vi andre ligesom bliver påduttet, at vi nægter det. Det har jeg ikke hørt nogen gøre. Jeg mener, at vi alle accepterer, at børnetallet falder, men pointen er som nu sagt flere gange, at lærere ikke kun skal bruges i fremtiden til at undervise børn, men også ungdoms- og voksengrupper.

Vi går en tid i møde, hvor vi ikke kan udvide kapaciteten på seminarier, siger undervisningsministeren. Det er jo et politisk valg, at vi ikke skal det. Det kan vi kun dybt beklage i Socialistisk Folkeparti.

Ministeren brugte sætningen: Vi skal jo være her alle sammen. Når vi har fremhævet nogle af de seminarier, der er kommet til i sidste omgang, er det, fordi vi netop accepterer, at vi skal være her alle sammen. Der er seminarier på forskelligt idégrundlag, og det synes jeg ministeren skal acceptere.

Jeg siger tak for tilbudet om at lave forlig med ministeren på handelsskoleområdet. Det vil jeg tage under overvejelse. Vi plejer jo i Socialistisk Folkeparti at sige tak, når vi får en indbydelse til samtale. Det vil vi gøre igen og sagligt se på, hvad ministeren spiller ud med. Sidste gang nåede vi jo desværre ikke til at se noget udspil på skrift.

Jeg vil slutte med at konstatere, at klokken stadig væk er 12 på Folketingets ur, som jeg konstaterede, da debatten startede. Det kunne vi jo lægge megen symbolik ind i. Det vil jeg undlade at gøre. Der er gået så tilpas mange timer nu, at man kunne spinde en ende over, at klokken stadig er 12 i Folketinget.

Men jeg vil slutte med en opfordring til, at vi bruger de 12 dage, der ligger foran os, med sund fornuft og diskuterer disse sager endnu en gang.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Undskyld, hr. formand, at jeg tager ordet endnu en gang. Der må være sket det, at undervisningsministeren har siddet og snakket og ikke hørt, at jeg stillede ham et spørgsmål, for det kan da næppe være rigtigt, at ministeren ikke har ét ord til kommentar til den kendsgerning, at han har taget imod 30 mio. kr. fra det private Blågårds Seminarium på nogle bestemte præmisser, og at han så fire år efter bryder præmisserne og nedlægger seminariet.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Jeg stillede også nogle meget præcise spørgsmål til ministeren, og da jeg er blevet bibragt det indtryk både af ministeren og af fru Marianne Jelved, at det her er gennemtænkt og velovervejet og analyseret, og at man har drøftet alle problemerne igennem, så skulle det jo ikke være svært at svare på de spørgsmål, jeg stiller. Jeg gentager dem.

Punkt 1. Hvilket idégrundlag skal det nye sammenlagte seminarium i Århus bygge på?

Punkt 2. Hvad skal der ske med rektorstillingen? Hvad skal der ske med lærerstillingerne? Går vi ind i en situation, hvor der ikke er taget stilling til, om disse lærere skal fortsætte på det nye sammenlagte seminarium? Skal der ske afskedigelser? Er der overhovedet nogen overvejelser i gang om det?

[Hjortnæs]

Punkt 3. Der er foretaget nyinvestering i faglige lokaler på Marselisborg Seminarium, der netop står over for indvielse. Det er en udgift på lige knap 2 mio. kr. Er den udgift tabt på gulvet?

Det var spørgsmålene, og det må være muligt for ministeren at give svar på dem.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg sagde i mit første svar, at hvad vi har af juridiske forpligtelser, vil vi naturligvis overholde, og dermed tænkte jeg på den overdragelse fra en privat selvejende institution til staten, der skete i 1982. Det synes jeg i og for sig må være tilstrækkeligt svar. Vi skal nok overholde de forpligtelser, vi har.

Med hensyn til Århus og Marselisborg vil jeg gerne svare folketingsmedlemmet fra Århus, at med hensyn til idégrundlag, rektor, og hvilke lærerstillinger der skal fortsætte – og det er i øvrigt antagelig næsten alle – har jeg bedt de to bestyrelser om at drøfte det med hinanden. Hvis de i skøn samdrægtighed finder frem til en løsning både med hensyn til formålsparagraf og rektor, og hvordan man arrangerer sig med lærerkorpset, så er det jo løst. Hvis de ikke kan blive enige, må vi hjælpe til i ministeriet.

Men jeg gør opmærksom på, at i modsætning til 1982 er der jo ikke tale om, at der kommer ekstraordinære afskedigelser af denne grund, ikke nødvendigvis i hvert fald, for vi skal jo undervise det samme antal elever. Det er jo lidt absurd, at man i en stor by som Århus har et tosporet seminarium og et tresporet, når man ved, at masser af seminarier var ottesporede for 10 år siden. Så er det dog mere oplagt, at Århus får et femsporet seminarium med de fordele, det vil føre med sig.

Angående sløjddlokalet vil jeg sige, at det har vi overvejet ekstra grundigt i ministeriet, og vi er endnu ikke nået frem til en løsning med hensyn til, hvad vi skal gøre med sløjddlokalet på Marselisborg Seminarium. Jeg har overvejet, om det måske kunne bruges af Århus Teknikum, som ligger lige ved siden af, eller om der måske var andre, som skal bruge seminariet, som kunne have brug for i fritiden at bruge sløjddlokalet. Man kunne også tænke sig at holde åbent om aftenen i sløjddlokalet. Der er mange anvendelsesmuligheder for et sådant lokale, og jeg vil også i dette tilfælde sørge for at få den bedst mulige anvendelse af statens ejendom.

(Kort bemærkning).

Helge Mortensen (S):

Jeg vil gerne spørge ministeren, hvilken grad af indflydelse disse bestyrelser har, når de drøfter dette med hinanden. Det er jo ikke det første sted, ministeren i denne sag har bedt nogen drøfte noget med hinanden. Også amtsrådene har drøftet det her med hinanden og truffet beslutninger om det, og det har ikke haft nogen indflydelse på seminarieplanen overhovedet.

Er denne drøftelse, som seminarierne skal have med hinanden, af samme karakter som amternes og amtsborgmestrenes?

(Kort bemærkning):

Hjortnæs (S):

Der var egentlig kun én ting, der overraskede mig i ministerens svar, og det var, at ministeren ikke sluttede af med at sige: Jeg har i øvrigt nedsat et udvalg, der skal overveje, hvad man kan bruge sløjddlokalet på Marselisborg Seminarium til.

Det er jo den teknik, ministeren normalt praktiserer: Jeg har ingen ideer, og så lader jeg tilfældighederne råde. Jeg sætter alle de involverede parter godt op imod hinanden, og så kommer jeg og foretager snittet, jeg, den dygtige, dynamiske nedskæringsminister. Jeg kan klare den.

Det er lidt for billigt, hvis jeg må have lov at udtrykke det på den måde, at sige: Jeg har bedt de to bestyrelser om at gå sammen og finde ud af, hvordan dette skal laves.

Men det vigtigste for mig på nuværende tidspunkt er i virkeligheden at konstatere, at fru Marianne Jelved meddelte forkerte oplysninger til Folketinget, da hun herfra sagde: Dette er en velovervejet beslutning. Vi ved, hvad vi foretager os.

Ministeren har klart dokumenteret, at han ikke aner, hvad det er, han har foretaget sig for så vidt angår sammenlægning af Marselisborg Seminarium og Århus Seminarium, og det ved fru Marianne Jelved altså heller ikke.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Ministeren forsikrede mig, at han og Undervisningsministeriet nok skulle overholde de juridiske forpligtelser. Det har jeg faktisk ikke et sekund været i tvivl om, og hvis der skete noget

[Dorte Bennedsen]

andet, så var der jo altså en kammeradvokat, der nok skulle hjælpe ministeriet.

Hr. minister, jeg talte faktisk ikke om jura her. Jeg talte om noget, jeg forholdsvis sjældent tager i min mund, men som jeg har fundet at jeg var nødt til at tage i min mund, da jeg talte om moralbegreber. Jeg talte om, at ministeren sammen med de daværende ordførere var enig om, at de sammenlagte seminarier, hvis det inden for en overskuelig periode kom til nye begrænsninger, havde båret deres del af byrden. Det var baggrunden for, at ministeren fik en bemyndigelse til at forhandle med det private Blågård Seminarium, som endte med at gå positivt ind i forhandlingerne – og som så som en lille biting, som ministeren øjensynlig ikke lægger megen vægt på, oven i købet stillede 30 mio. kr. til rådighed for, at seminariedriften kunne fortsætte.

Det varede i 4 år. Synes ministeren, at det er moralsk anstændigt?

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det var det regionale udvalg og ikke regeringen, der forestod nedlæggelsen af Frederiksberg Seminarium, på trods af at Frederiksberg Seminarium præcis som Blågård består af to sammenlagte seminarier. Dette fandt det regionale udvalg ikke moralsk angribeligt. Formanden for det regionale udvalg var i øvrigt den person, som var topmand for seminarierne, nemlig Tage Kampmann, så han har vel vidst lidt om det. Det var faktisk ham, der gennemførte det dengang. Det regionale udvalg fandt altså ikke, at det var moralsk angribeligt, og dette Ting og Socialdemokratiets ordfører fandt det ikke moralsk angribeligt ved førstebehandling. Det blev ikke nævnt med et ord, fordi det drejede sig om Frederiksberg. Nu er det pludselig blevet et kæmpeproblem, fordi det drejer sig om Blågård. Jeg spørger blot: Hvorfor?

Jeg vil sige til hr. Hjortnæs, at jeg synes, det er rimeligt, at man lader de to bestyrelser i Århus drøfte tingene i ro og mag med hensyn til alle de ting, hr. Hjortnæs nævnte. Og alt, hvad de selv kan finde ud af, vil vi prøve at hjælpe dem med kan blive til virkelighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der synes ikke at være flere, som ønsker at udtale sig, og vi går til afstemning, men forinden vil jeg bede om, at alle medlemmerne går til deres pladser og bliver siddende. Folketingets formand har lovet, at vi gør det på den facon i stedet for ved navneopråb, og derfor må man blive på pladsen. Der kommer 14 afstemninger.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om sammenlægning og nedlæggelse af seminarier. (Lovforslag nr. L 124).

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod, som nedenstående liste A viser:

Ja:

Agerschou (SF), Carsten Andersen (SF), Hanne Andersen (S), Svend Andersen (S), Margrete Auken (SF), Svend Auken (S), Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Ritt Bjerregaard (S), Baadsgaard (S), Erling Christensen (S), Helle Degn (S), Tommy Dinesen (SF), Pernille Forchhammer (S), Aage Frandsen (SF), Gade (SF), Pia Gjellerup (S), Graversen (S), Lilli Gyldenkilde (SF), Anna-Marie Hansen (S), Birthe Hansen (SF), J. K. Hansen (S), Inger Harms (SF), Leif Hermann (SF), Jytte Hilden (S), Hjortnæs (S), Erik Holst (S), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Svend Jakobsen (S), Arne Jensen (S), Qvist Jørgensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Ingerlise Koefoed (SF), Torben Lund (S), Lykketoft (S), Lissa Mathiasen (S), Helge Mortensen (S), Rahbæk Møller (SF), Henning Nielsen (S), Holger K. Nielsen (SF), Erling Olsen (S), Gert Petersen (SF), Bjørn Poulsen (SF), Kaj Poulsen (S), Ingrid Rasmussen (S), Nyrup Rasmussen (S), Rosing (S), Stavvad (S), Stilling (SF), Ebba Strang (SF), Jens Thoft (SF) og Taanquist (S).

Nej:

Addi Andersen (CD), Else Winther Andersen (V), Elisabeth Arnold (RV), Kai Dige Bach (KF), Behnke (FP), Bilgrav-Nielsen (RV), Bollmann (CD), Aage Brusgaard (FP), Povl Brøndsted (V), Lysholm Christensen (KRF), Pia Christmas-Møller (KF), Collet (KF), Pia Dahl (FP), Dohrmann (FP), Duetoft (CD), Lone

[Første næstformand]

Dybkjær (RV), Enggaard (V), Jørgen Estrup (RV), Fischer (KF), Gammelgaard (KF), Glistrup (FP), Glønborg (KRF), Flemming Hansen (KF), Ivar Hansen (V), Svend Heiselberg (V), Hugo Holm (FP), Lis Noer Holmberg (CD), Bertel Haarder (V), Ikast (KF), Kirsten Jacobsen (FP), Marianne Jelved (RV), Jens Peter Jensen (V), Ole Vig Jensen (RV), Bente Juncker (CD), Annette Just (FP), Jørgen Jørgensen (FP), Kent Kirk (KF), Kirkegaard (KF), Ingrid Kjældgaard (FP), Elsebeth Kock-Petersen (V), Kofod-Svendsen (KRF), Niels Anker Kofoed (V), Agnete Laustsen (KF), Kirsten Lee (RV), Knud Lind (FP), Mejdahl (V), Arne Melchior (CD), Grethe Fenger Møller (KF), Helge Adam Møller (KF), Per Stig Møller (KF), Tove Niemann (FP), Jane Oksen (FP), Aase Olesen (RV), Inger Stilling Pedersen (KRF), Niels Helveg Petersen (RV), Jette Pors (CD), Rønholt (KF), Pernille Sams (KF), Helge Sander (V), Poul Schlüter (KF), Ernst B. Schmidt (FP), Palle Simonsen (KF), Skrumsager Skau (V), Traberg Smidt (V), Sønderby (V), Else Theill Sørensen (KF), Jette Thomsen (KF), Henrik Toft (V), Jørgen Winther (V), Knud Østergaard (KF), Aagaard (KF) og Merete Aarup (KF).

Fraværende:

Ahlmann-Ohlsen (KF), Henning Andersen (KF), Jytte Andersen (S), Helen Beim (S), Breckmann (Fær.), Nør Christensen (CD), H. P. Clausen (KF), Inge Dahl-Sørensen (V), Ellefsen (V), Bjørn Elmquist (V), Mogens Elvensø (FP), Engell (KF), Ole Espersen (S), Grove (KF), Søren Hansen (S), Connie Hedegaard (KF), Ole Henriksen (SF), Ole Bernt Henriksen (KF), Svend Erik Hovmand (V), Birgitte Husmark (SF), Hans Hækkerup (S), Klaus Hækkerup (S), Mimi Jakobsen (CD), Flemming Jensen (KF), Frank Jensen (S), Karen Højte Jensen (KF), Anker Jørgensen (S), Kelm-Hansen (S), Tove Lindbo Larsen (S), Larsen-Ledet (RV), Lizzie Lichtenberg (KF), Jes Lunde (SF), Eva Møller (KF), Lone Møller (S), Poul Nielson (S), Ninn-Hansen (KF), Ivar Nørgaard (S), Thor Pedersen (V), Poulsgaard (FP), Fogh Rasmussen (V), Henning Rasmussen (S), Riishøj (SF), Grete Schødt (S), Erik B. Smith (S), Jimmy Stahr (S), Steenholdt (Grønland), Hans Strunge (S), Søgaard (S), Trøjborg (S), Tørnæs (V), Pelle Voigt (SF), Birte Weiss (S), Bjørn Westh (S) og Nils Wilhjelm (KF).

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 72 stemmer mod 53 som nedenstående liste B viser:

Ja:

Addi Andersen (CD), Else Winther Andersen (V), Elisabeth Arnold (RV), Kai Dige Bach (KF), Behnke (FP), Bilgrav-Nielsen (RV), Bollmann (CD), Aage Brusgaard (FP), Povl Brøndsted (V), Lyholm Christensen (KRF), Pia Christmas-Møller (KF), Collet (KF), Pia Dahl (FP), Dohrmann (FP), Duetoft (CD), Lone Dybkjær (RV), Enggaard (V), Jørgen Estrup (RV), Fischer (KF), Gammelgaard (KF), Glistrup (FP), Glønborg (KRF), Flemming Hansen (KF), Ivar Hansen (V), Svend Heiselberg (V), Hugo Holm (FP), Lis Noer Holmberg (CD), Bertel Haarder (V), Ikast (KF), Kirsten Jacobsen (FP), Marianne Jelved (RV), Jens Peter Jensen (V), Ole Vig Jensen (RV), Bente Juncker (CD), Annette Just (FP), Jørgen Jørgensen (FP), Kent Kirk (KF), Kirkegaard (KF), Ingrid Kjældgaard (FP), Elsebeth Kock-Petersen (V), Kofod-Svendsen (KRF), Niels Anker Kofoed (V), Agnete Laustsen (KF), Kirsten Lee (RV), Knud Lind (FP), Mejdahl (V), Arne Melchior (CD), Grethe Fenger Møller (KF), Helge Adam Møller (KF), Per Stig Møller (KF), Tove Niemann (FP), Jane Oksen (FP), Aase Olesen (RV), Inger Stilling Pedersen (KRF), Niels Helveg Petersen (RV), Jette Pors (CD), Rønholt (KF), Pernille Sams (KF), Helge Sander (V), Poul Schlüter (KF), Ernst B. Schmidt (FP), Palle Simonsen (KF), Skrumsager Skau (V), Traberg Smidt (V), Sønderby (V), Else Theill Sørensen (KF), Jette Thomsen (KF), Henrik Toft (V), Jørgen Winther (V), Knud Østergaard (KF), Aagaard (KF) og Merete Aarup (KF).

Nej:

Agerschou (SF), Carsten Andersen (SF), Hanne Andersen (S), Svend Andersen (S), Margrete Auken (SF), Svend Auken (S), Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Ritt Bjerregaard (S), Baadsgaard (S), Erling Christensen (S), Helle Degn (S), Tommy Dinesen (SF), Pernille Forchhammer (S), Aage Frandsen (SF), Gade (SF), Pia Gjellerup (S), Graversen (S), Lilli Gyldenkilde (SF), Anna-Marie Hansen (S), Birthe Hansen (SF), J. K. Hansen (S), Inger Harms (SF), Leif Hermann (SF), Jytte Hilden (S),

[Første næstformand]

Hjortnæs (S), Erik Holst (S), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Svend Jakobsen (S), Arne Jensen (S), Qvist Jørgensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Ingerlise Koefoed (SF), Torben Lund (S), Lykketoft (S), Lissa Mathiasen (S), Helge Mortensen (S), Rahbæk Møller (SF), Henning Nielsen (S), Holger K. Nielsen (SF), Erling Olsen (S), Gert Petersen (SF), Bjørn Poulsen (SF), Kaj Poulsen (S), Ingrid Rasmussen (S), Nyrup Rasmussen (S), Rosing (S), Stavad (S), Stillinger (SF), Ebba Strange (SF), Jens Thoft (SF) og Taanquist (S).

Fraværende:

Ahlmann-Ohlsen (KF), Henning Andersen (KF), Jytte Andersen (S), Helen Beim (S), Breckmann (Fær.), Nør Christensen (CD), H. P. Clausen (KF), Inge Dahl-Sørensen (V), Ellefsen (V), Bjørn Elmquist (V), Mogens Elvensø (FP), Engell (KF), Ole Espersen (S), Grove (KF), Søren Hansen (S), Connie Hedegaard (KF), Ole Henriksen (SF), Ole Bernt Henriksen (KF), Svend Erik Hovmand (V), Birgitte Husmark (SF), Hans Hækkerup (S), Klaus Hækkerup (S), Mimi Jakobsen (CD), Flemming Jensen (KF), Frank Jensen (S), Karen Højte Jensen (KF), Anker Jørgensen (S), Kelm-Hansen (S), Tove Lindbo Larsen (S), Larsen-Ledet (RV), Lizzie Lichtenberg (KF), Jes Lunde (SF), Eva Møller (KF), Lone Møller (S), Poul Nielson (S), Ninn-Hansen (KF), Ivar Nørgaard (S), Thor Pedersen (V), Poulsaard (FP), Fogh Rasmussen (V), Henning Rasmussen (S), Riishøj (SF), Grete Schødt (S), Erik B. Smith (S), Jimmy Stahr (S), Steenholdt (Grønl.), Hans Strunge (S), Søgaard (S), Trøjborg (S), Tørnæs (V), Pelle Voigt (SF), Birte Weiss (S) og Nils Wilhelm (KF).

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A.

Ændringsforslag nr. 4

forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A.

Ændringsforslag nr. 6
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7
forkastedes, idet 52 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A, idet dog Rosing (S) var fraværende.

Ændringsforslag nr. 8
vedtoges med 72 stemmer mod 53 i overensstemmelse med ovenstående liste B.

Ændringsforslag nr. 9
forkastedes, idet 53 stemte for, 71 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A, idet dog Lis Noer Holmberg (CD) var fraværende.

Ændringsforslag nr. 10
vedtoges med 72 stemmer mod 53 i overensstemmelse med ovenstående liste B.

Ændringsforslag nr. 11
forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A.

Ændringsforslag nr. 12
vedtoges med 72 stemmer mod 53 i overensstemmelse med ovenstående liste B.

Ændringsforslag nr. 13
forkastedes, idet 53 stemte for, 71 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A, idet dog Lis Noer Holmberg (CD) var fraværende.

Ændringsforslag nr. 14
forkastedes, idet 53 stemte for, 72 imod i overensstemmelse med ovenstående liste A.

Ændringsforslag nr. 15
vedtoges med 71 stemmer mod 53 i overensstemmelse med ovenstående liste B, idet dog Lis Noer Holmberg (CD) var fraværende.

Ændringsforslag nr. 16
vedtoges med 72 stemmer mod 52 i overensstemmelse med ovenstående liste B, idet dog Taanquist (S) var fraværende.

§ 1 med de foretagne ændringer, §§ 2-4, ændringsforslag nr. 17 og § 5, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til Den Frie Lærerskole og Det Nødvendige Seminarium. (Lovforslag nr. L 125).

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 20.00.

Mødet udsat kl. 19.01

Mødet genoptaget kl. 20.00

Den næste sag på dagsordenen var:

20) Anden behandling af lovforslag nr. L 66:

Forslag til møntlov.

Af industriministeren (Nils Wilhjelms).

(Fremsat 26/10 88. Første behandling 23/11 88. Betænkning 8/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-6

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

21) Anden behandling af lovforslag nr. L 67:

Forslag til lov om ændring af lov om statsligt indskud i Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S med henblik på udlån til håndværk og mindre industri.

Af industriministeren (Nils Wilhjelms).

(Fremsat 26/10 88. Første behandling 23/11 88. Betænkning 8/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

22) Anden behandling af lovforslag nr. L 120:

Forslag til lov om ændring af sønæringsloven.